

**Tämä on kirjoitettu
siksi, että te uskoisitte
Jeesuksen olevan Kristus,
Jumalan Poika, ja että teillä,
kun uskotte, olisi elämä
hänen nimensä tähden.**

Joh. 20:31

Tässä numerossa

- 2** | Pääkirjoitus
- 3** | Perustalla
- 4** | Artikkelit
- 20** | Keskustelua
- 42** | Meiltä ja muualta
- 45** | Tässä ja nyt
- 49** | Kirjoja
- 54** | Sanan selitystä

Pääkirjoitus

Uuden edessä

Vuoden avajaisiksi pidetyt *Perusta*-lehden teologiset opintopäivät olivat riemullinen tapahtuma. Lämmin kiitos kaikille osallistujille, luennoitsijoille ja puheenvuorojen käyttäjille! Konferenssin anti oli sekä akateemisesti korkeatasoinen että hengellisesti syvälinen. Ulkomainen vieraamme, professori **Asger Chr. Højlund** Århusin seurakuntatiedekunnasta, luennoi kristologiaa käsittelevän kirjansa pohjalta. Hän nosti esiin pitkät linjaukset patristisen ajan tulkinnoista tämän päivän kristologiseen keskusteluun ja osoitti, että yli 1500 vuotta sitten täsmennetyt luonnehdinnat Jeesuksesta ovat yhä ytimekkäitä.

Raimo Mäkelän esityksissä nousi esiin hänen tuoreen väitöskirjansa näkymiä **Olav Valen-Sendstadin** teologiaan. Näin päivien yhdeksi teemaksi nousi ”perikoreesi”: kolmiyhteisen Jumalan persoonat läpäisevät toisensa, Jeesuksen Kristuksen kaksi luontoa läpäisevät toisensa, ja tämä läpäisemisen ja vuorovaikutuksen periaate on myös lain ja evankeliumin keskinäisessä dynamiikassa. Jumalan todellisuuden ulottuvuudet avautuvat ihmeellisellä tavalla näiden ajattelun kannalta ehkä hie-
man vaikeilta tuntuvien seikkojen avulla.

Näyttäytyypä kirkkolaitos ulkonaisesti millaisena tahansa, kolmiyhteisen Jumalan jatkuva työ maailmassa etenee väistämättä ja kenenkään estämättä. Sen työn tekee Jumalan sana, joka etenkin Kristuksessa osoittaa luodun maailman todellisen luonteen ja rakkauden olemuksen ja paljastaa ihmisen syntisyyden pyhän Jumalan edessä – vain tarjotakseen sitten syntiselle Kristuksen uhrina ja sovituksena. Siksi olennaista kirkossa ei koskaan ole kiistely ajallisten seikkojen yksityiskohdista vaan Sanan julistaminen.

Jumalan missio maailmassa jatkuu meistä huolimatta. Siksi tulee tänäkin armon vuonna katsoa, olemmeko itse mukana tuossa missiossa vai eksymmekö turhiin kamppailuihin toissijaisista asioista. Tästä muistutti opintopäivillä **Lea Lukan** taitava luento lähetysteologian ja lähetystyön perimmäisestä tavoitteesta. Meillä luterilaisilla on annettavana kansainväliselle keskustelulle aarre, jonka monet ovat hukanneet: oppi kahdesta regimentistä eli Jumalan kahdesta erilaisesta mutta irrottamattomasta hallintatavasta. Kun osa lähetystyöstä ja kirkon missiosta jäsenyyden nykyään vain sosiaalisten tavoitteiden mukaan, meidän tulee muistuttaa paremmasta. Poliitikot ja poliisit pitävät kyllä huolta sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta – siinä missä pystyvät – mutta he eivät julista evankeliumia. Se on kirkon tehtävä. Olisihan onnetonta, jos kaukomaisten ihmiset joutuisivat aikanaan tasa-arvoisina ja hyvän terveydenhuollon voimaannuttamina kirkon tuella helvetin tuleen.

Teologisten opintopäivien perinteinen piispojen kyselytunti oli pettymys. He jättivät suurella määrällä vastaamatta esitettyihin kysymyksiin. Jännitteidenkin uhalli olisi pitänyt tarttua vaikeisiin teologisiin ja kirkkopoliittisiin aiheisiin ja esittää avointa argumentointia asioista. Jos piispuuden tärkeimpänä tehtävänä on kirkon yhteyden vaaliminen, joka toistettiin kymmenisen kertaa, se tuskin toteutuu turhentamalla kirkon todelliset ongelmat.

Kristuksen kirkossa ei voi olla muuta yhteyttä ja ykseyttä kuin se, jonka kolmiyhteinen Jumala luo. Kristuksen ruumis tunnustaa päänsä ja tunnistaa Ylipappinsa, joka on antanut kertakaikkisen uhrinsa syntisten sovitukseksi. Tunnustuskirjo-

jemme viisaan ja inhorealistisen tulkinnan valossa ymmärrämme tietysti, että kirkkolaitoksessa tosi kirkko elää sekoittuneena ”jumalattomien” joukkoon. Pastoreita ja piispoja ei kuitenkaan ole kutsuttu palvelemaan jumalattomia vaan tosi kirkkoa. Tämän tulee näkyä asenteessa, opin vaalimisessa ja sielunhoidossa. Se ei tee paime-

nesta poroerottelijaa, koska erottelua ei tietenkään suorita pastori itse vaan Jumalan sana. Juuri siksi paimenen tehtävänä on säilyttää Sana puhtaana. Kun tämän työn seurauksena on ”Kristuksen pilkka” maailman taholta, se risti on niin pastorin kuin piispankin kannettava. •

Timo Eskola

Perustalla

Uuden testamentin teologian tavoite

Uuden testamentin teologian tavoite on käsitellä tekstien sisältöä systemaattisesti tekemättä kuitenkaan vääryyttä tekstin merkitysrakenteelle. Teologian merkitysprosessit tapahtuvat tekstien tasolla, eivät niiden takana. Uuden testamentin tekstien varsinainen teologinen merkitys on sidoksissa tekstien semanttiseen sisältöön. Oikea merkitys ei suinkaan löydy myyteistäreiisumisen kautta semanttisen sisällön vastakohtista. Se löytyy intentionaalista teksteistä itsestään. Analyysin tulee olla historiallista siinä mielessä, että sen tulee ottaa huomioon tekstin syntytilanne. Varhaisen kristillisen seurakunnan teologia on kyettävä selittämään siinä toisen temppelin ajan juutalaisen teologian jatkumossa, johon se luontevasti kuuluu.

Jeesuksen opetus toistaa profeettojen eskatologian siitä, miten Jumala lahjoittaa vapauden pakkosiirtolaisuudessa elävälle kansalle. Jeesuksen sanoman ymmärtäminen edellyttää siten hänen julistuksensa

laajaa sitomista toisen temppelin ajan juutalaiseen uskonnollisuuteen. Samalla eskatologisen pelastuksen sanoma jäsenyyty systemaattisesti. Jumala itse astuu syntisten luo ja puhdistaa heidät. Hän armahtaa langenneita ja pesee kansansa puhtaaksi anteeksiantamuksella. Daavidin pojan valtakunnassa taivaasta sataa vanhurskautta.

Timo Eskola: *Uuden testamentin narratiivinen teologia* (Perussanoma 2011, s. 532–533). •

PERUSTAN ULKOASU UUDISTUI

Arvoisa lukija. Kädessäsi on ulkoasultaan uudistunut Perusta. Myös kansikartonki ja sisuspaperi ovat muuttuneet. Toivomme, että uusi ulkoasu, joka on Teemu Junkkaalan käsialaa, palvelee Perustan lukijoita entistä paremmin. Hyviä lukuhetkiä lehtemme parissa vuonna 2012!

Artikkelit

5 | Lähetysnäköala Raamatussa

Magnus Riska tarkastelee Jumalan lähetystä, joka läpäisee Vanhan ja Uuden testamentin. Lähetysten välineitä ovat kieli ja kansa, jotka Jumala valitsee, kutsu, joka kohtaa yksilöitä, ja erityiset käännekohtat Jumalan valinnan historiassa huipentuen Jeesuksen kuolemaan, ylösnousemukseen ja paluuseen. Lähetys alkaa jo luomisesta ja päättyy vasta ajan lopussa.

11 | Lähetys ja ekumenia John R. W. Stottin ajattelussa

Evangelisen kristikunnan viime vuosikymmenien merkittävimpiin hengellisiin johtajiin kuulunut **John R. W. Stott** kuoli viime kesänä. **Matti Mäkelä**, joka on tutkinut hänen missiologiaansa ja ajatteluaan kaikkiaan, osoittaa, että lähetys ja ekumenia olivat siinä keskeisessä asemassa. Stott oli ennen kaikkea Raamatun selittäjä. Niinpä hänen missiologiansakin perustuu ensisijaisesti Raamattuun. Lähetysten päämotiivi ei ole sielujen pelastus vaan Jumalan kunnia.

● Lähetyšnäköala Raamatussa

Magnus Riska

Kirjoittaja on Sipoon ruotsalaisen seurakunnan kappalainen ja Helsingin yliopiston Vanhan testamentin eksegetiikan dosentti.

Ensimmäinen näköala: kieli

Länsimainen maailmankuvamme ja ajatusmaailmamme perustuvat melko pitkälle antiikin kreikkalaiseen filosofiaan. Meillä on ongelma – tai paremminkin haaste. Jumala otti nimittäin yhteyttä ihmisiin heprean kielellä. Ensimmäinen kieli, jolla sanaa kirjoitettiin, oli seemiläinen heprea. Voi jopa sanoa, että koko Raamattu on seemiläinen kirja. Se ei kuitenkaan aivan pidä paikkaansa, koska Uusi testamentti kirjoitettiin kreikaksi.

Olen joskus pannut merkille, että vaikka puhutaan Raamatusta, huomaa pian, että onkin kysymys pelkästään Uudesta testamentista. Teologian peruskurssien luennoilla nyt edesmennyt professori **Timo Veijola** sanoi meille nuorille opiskelijoille: ”Ottakaa Raamattu käteenne! Huomaatteko, että Vanha testamentti on siitä kolme neljäsosaa? Se on tärkeä syy lukea sitä, eikä vain?”

Kun Jumala otti yhteyttä meihin ihmisiin heprean kielellä, niin heprealaisen tekstin kautta pääsemme niin lähelle alkulähdettä kuin mahdollista. Tässä olemme ensimmäisellä näköalapaikalla. Sen nimi on *dvar Adonai* ’Herran sana’.

Lähetystyön panee liikkeelle Jumala. Siksi se on Jumalan lähetystä (*missio Dei*). Tämä näköala liittyy seemiläisyyteen hellenismien vallan vastakohtana ennen ajanlaskumme alkua.

Hellenismia voimme luonnehtia yleiskreikkalaiseksi kulttuurin, filosofian

ja uskonnon vaikuttajaksi alkaen noin vuodesta 300 eKr. Siitä tulee niin tärkeä osatekijä Euroopan kehityksessä, että *missio Dei* saa suunnantarkistuksen: Uudesta testamentista ei tulekaan hepreankielistä kirjaa vaan kreikankielinen. *Missio Dei* alkoi oikeastaan jo luomisessa. Nyt tultiin kuitenkin kielelliseen tienhaaraan, jossa vaihdettiin suuntaa.

Toinen näköala: kansa

Seuraava näköalapaikka löytyy Toisesta Mooseksen kirjasta (6:7): ”Minä otan teidät omaksi kansakseni ja olen teidän Jumalanne, ja te saatte nähdä, että minä, Herra, teidän Jumalanne, vien teidät pois pakkotyöstä Egyptistä.”

Jumala ottaa kansan omakseen virallisesti ensimmäisen kerran, kun nuo ihmiset ovat vapautumassa orjuudesta Egyptistä. Tässä kulkevat käsi kädessä vapautuminen orjuudesta ja pelastuminen Luvattuun maahan mutteivät niin lähellä toisiaan kuin me haluaisimme tai he halusivat. Valitettavasti oli 40 vuoden väli orjuuden ja lopullisen pelastumisen välillä.

Väliaika venähti pitkäksi pääosin kansan omasta syystä: ei seurattu Jumalan tahtoa. Missä määrin me väärillä valinnoillamme pidennämme tai hankaloitamme omaa vaellustamme ”autiomaassa”?

Herra valitsee omakseen pienen kansan – ei siitä syystä, että se olisi erikoinen tai erityisen hyvänlaatuinen. Joskus voi luulla, että valinta kuitenkin olisi perustunut johonkin epämääräiseen hyvytyteen. Joidenkin laskelmien mukaan juutalaiset ovat esimerkiksi saaneet runsaat 20 % kaikesta Nobelin palkinnoista. Juutalaisia on nykyään 2 % koko maailman väkiluvusta. Juutalaisten Nobelin palkinnon saaneiden

määrä on suhteellisesti 100 kertaa odotettua suurempi.

Kerran katolilainen, protestantti, muslimi ja juutalainen istuivat yhdessä iltaa. Katolilainen sanoi olevansa niin rikas, että suunnitteli ostavansa Citybankin. Protestantti oli juuri tehnyt niin hyvän tuloksen, että oli päättänyt ostaa General Motors -yhtiön. Muslimi, rikas prinssi, kertoi haaveilevansa Microsoftin ostamisesta. Juutalainen istui hiljaa mutta sanoi lopuksi: ”En taida myydä!”

Jumalan valinta ei kuitenkaan perustu suoritukseen vaan armoon. On eri asia, jos tämä valinta on omalta osaltaan vaikuttanut positiivisesti kansan kehitykseen. Tälähän joskus vaikuttaa. Juttelin kuitenkin kerran juutalaisen kanssa, joka mielellään olisi antanut tämän valinnan jollekin toiselle kansalle. Se on nimittäin tuonut mukanaan myös suuria vaikeuksia.

Jumalan valinta perustuu vain siihen, että se on Jumalan valinta. Siinä hän pysyy, jopa niin tarkkaan, että hän profeetta Sakarjan välityksellä (2:12b) sanoo: ”Joka koskee minun kansaani, se koskee minun silmäterääni.” Raamatun puheessa silmäterästä on kysymys hyvin haavoittuvasta asiasta: pupillista. Sana *pupilli bavā* tulee sanasta *nevavā*, joka tarkoittaa ’porttia’: *silmäterä*-sanana takana on itse asiassa ilmaisu ”hänen silmänsä portti”. Uskallatko koskettaa silmäsi – miltä tuntuu?

Tätä kansaa Herra varjelee siis kuten omaa pupilliaan läpi historian useasta syystä. Mekin pystymme tältä näköalapaikaltamme näkemään niistä muutaman.

1) Jumala näyttää voimansa pienen kansan kautta.

2) Jostakin syystä Jumala oli päättänyt näyttää voimansa heikkoudessa.

3) Kansa pitää varjella, koska sen kautta syntyy maailman pelastaja *Jeshua* eli Jeesus.

Ne, jotka ovat koskettaneet silmäänsä, muistavat, miten herkkä se oli. Jumala

varjelee kansaansa kuten silmäänsä. Mitä tarkoitti Jumalan pupillin näkökulmasta kuuden miljoonan juutalaisen tappaminen keskitysleireillä? Se olisi inhimillistä näkökulmasta Herran täydellinen sokeutuminen tuhansia kertoja, yhä uudelleen.

Kolmas näköala: kutsu

Kolmannelle näköalapaikalle siirrymme kansan valitsemisesta yksilöiden kutsuamiseen. Rukouksessa Jumala on jostakin ihmeellisestä syystä päättänyt tehdä yhteistyötä meidän ihmisten kanssa. Me rukoilemme, ja Herra tekee. Se on meille haasteellista, kun emme ymmärrä tai osaa rukoilla Jumalan tahdon mukaisesti. Valitsen kolme esimerkkiä: Mooseksen, Joosuan ja Joonan.

Mooses pääsee itse noin 79-vuotiaana uudelle näköalapaikalle. 2. Moos. 7:7 kertoo, että Mooses oli 80-vuotias ja Aaron 83-vuotias, ”kun he menivät faraon luo”. Jumala tutustuttaa Mooseksen ensin hänen vaimonsa Sipporan välityksellä appeen, Jeteroon. Nimi voidaan johtaa sanasta *jeter*, joka voi tarkoittaa ’lisää’ tai ’enemmän’. Kun Jumala kutsuu meidät jonnekin, meidän ei tarvitse pelätä, että meiltä otetaan jotakin pois. Hän haluaa antaa meille lisää, enemmän.

Mooses kohtaa Jumalan, joka puhuu. Ääni tulee pensaasta, joka ei tuhoudu, vaikka se palaa. Mooses yrittää ensin liueta tilanteesta mutta suostuu lopulta Jumalan kutsuun. Hän varmaankin arvaa, ettei tehtävästä tule helppoa. Onneksi hän ei siinä työhaastattelussa tiedä vielä, miten hankalasta työstä on kysymys. Siitä tulee pitkä rupeama, mutta Mooses suorittaa tehtävänsä loppuun. Mooseksen kannalta on tärkeää tieto ja kokemus Jumalan läsnäolosta: ”Minä olen sinun kanssasi.” Tämän sisäistäminen on ollut monelle ja on meille ratkaisevan tärkeää: Jumala on kanssamme. *Immanuel* eli Jee-

sushan siinä oikeastaan kävelee vieres-
sämme koko ajan.

Joosua Jumala rohkaisee erityisellä ta-
valla: ”Muista, että olen sanonut sinulle:
'Ole rohkea ja luja, älä pelkää äläkä lannis-
tu. Herra, sinun Jumalasi, on sinun kans-
sasi kaikilla teilläsi” (Joos. 1:9).

Viesti on tärkeä. Siksi Jumala toistaa sitä
ensimmäisessä luvussa useasti: ”Olen kans-
sasi, en jätä enkä hylkää sinua, ole rohkea ja
luja.” Viimeinen ilmaisu esiintyy kolmesti.
Siihen liittyy valmistautumista taisteluun.
Aika usein meille on opetettu, että Herran
rauha täyttää meidät, kun olemme oikealla
tiellä. Niin onkin hyvin usein.

Aina näin ei kuitenkaan välttämättä ta-
pahdu. Joosuan esimerkki osoittaa, että
joudumme myös taistelemaan. Jumala oli
antanut Joosuan haltuun Luvaton maan:
”...siihen maahan, jonka minä sinulle an-
nan.” Kuitenkin Joosua joutuu taistele-
maan jokaisesta alueesta uudestaan. Näin
voi olla myös lähetystyössä: me olemme
saaneet kutsun tiettyyn paikkaan, esimer-
kiksi Mongoliaan. Voimme jopa kokea, et-
tä Jumala on kanssamme. Kuitenkin jou-
dumme ahdinkoon ja itkemään.

Puhuttaessa lähetystyöstä Vanhan tes-
tamentin valossa ei tietenkään voi ohittaa
Joonaa. Hän on hyvä esimerkki siitä, mi-
ten me yritämme vastustaa Jumalaa, kun
hän kutsuu meitä. Vaikkei Joonaa halua to-
tella, Jumala ei hylkää häntä. Näin Joonaa
suostutellaan työtehtäväänsä.

Neljäs näköala: käännekohtia

Vanha testamentti kertoo juutalaisten his-
toriasta aika paljaasti, sen sekä hyvät että
rumat puolet. Vanhassa testamentissa on
historian lisäksi paljon profeettallisia ai-
neksia. Puhutaan myös ihmeellisestä tule-
vaisuudesta. Tässä voisi olla ihmeiden nä-
köalapaikka tai käännekohta.

Yhden käännekohdan välittää Hese-
kielin kirjan luku 37. Siinä kerrotaan luis-

ta – Kirkkoraamatun mukaan ”kuolleista
luista”:

Herra sanoi minulle: Ihminen, nämä
luut ovat Israelin kansa. Kaikki israeli-
laiset sanovat: 'Luumme ovat kuivettu-
neet, toivomme on mennyt, me olem-
me hukassa.' Sen tähden julista heille:
Näin sanoo Herra Jumala: Minä aukai-
sen teidän hautanne, päästän teidät,
oman kansani, haudoistanne ja vien
teidät Israelin maahan. Te tiedätte sil-
loin, että minä olen Herra, kun minä
aukaisen hautanne ja päästän teidät,
kansani, haudoistanne. Minä panen tei-
hin henkeni, niin että te heräätte eloon,
ja vien teidät maahanne. Silloin te tie-
dätte, että minä, Herra, teen sen minkä
olen luvannut tehdä. Näin sanoo Herra.
(J. 11–14.)

Ei tarvitse edes kovin vilkasta mielikuvi-
tusta ymmärtääkseen, että tässä mahdol-
lisesti puhutaan juutalaisten palaamisesta
Israeliin. En yritä – enkä tiedä, pitäisikö
yrittää – antaa selitystä j. 8 oleville jänteil-
le, lihalle ja nahalle, joista kerrotaan pro-
feetan näyssä. Yhden ajatuksen haluan
kuitenkin nostaa esille: olisikohan mah-
dollista, että jakeessa 10 puhutaan niistä
miljoonista, jotka kuolivat keskitysleireis-
sä? ”Ne heräsivät eloon ja nousivat maas-
ta, ja siinä oli luvuton ihmisjoukko.” Hep-
reassa tämä kuuluu näin: *hajil gadol meod
meod*. Suomeksi sen voisi kääntää tarkasti
sanoilla ”hyvin, hyvin suuri joukko”. On
mahdollista, että tässä tarkoitetaan jopa
armeijaa.

Joka tapauksessa tiedämme, että
1990-luvulla alkoi ennennäkemätön maa-
hanmuutto Israeliin. Oli viikkoja, jolloin
Israeliin palasi tuhansia juutalaisia var-
sinkin Venäjältä. On ihme ja kumma, et-
tä näin pieni maa – Uudenmaan kokoinen
alue – pystyi ottamaan vastaan näin valta-
van ihmismäärän. Karu totuus on kuiten-

kin, ettei tähän pystytty kunnolla: moni korkeasti koulutettu väliinputoaja ei jaksanut uudessa kulttuurissa ja päätyi lopulta kerjäläiseksi Israelin kaduille.

Toisesta käännekohtasta puhutaan Hesekielin kirjan luvussa 47. Tajusin tämän ensimmäisen kerran elokuussa 1989 lentokoneessa palatessani Suomeen Israelista. Olin juuri selannut *Jerusalem Post* -lehteä ja rupesin lukemaan Hesekielin viimeisiä lukuja, joissa kerrotaan muun muassa Jerusalemin temppelistä lähtevästä virrasta. Vaikka olin aikaisemmin lukenut tätä kohtaa, vasta nyt tajusin, mistä oikeastaan on kysymys.

Nämä vedet virtaavat maan itäosiin ja juoksevat siellä alas Jordanin laaksoon ja edelleen Itäiseen mereen, jonka suolaisen veden ne muuttavat *makeaksi*. Ja missä ikinä nämä vedet virtaavat, siellä kaikki eläimet menestyvät ja lisääntyvät. Myös kaloja on suuret määrät, sillä kaikkialla, minne tulee, tämä virta muuttaa veden makeaksi. Minne vain se tulee, siellä kaikki virkkoa elämään. Meren rannalla seisoo *kalastajia* vierä vieressä, En-Gedistä En-Eglaimiin on verkkoja kuivumassa, ja erilaisia *kaloja on viljalti*, yhtä monia lajeja kuin Suuressa meressä. (J. 8–10.)

Veden virtaaminen voi Raamatussa symbolisoida esimerkiksi Pyhää Henkeä. Siellä missä virta virtasi, alkoi kasvaa. Virta jatkoi matkaansa Jordanin laaksoon ja sieltä Itäiseen mereen.

Kysymys on siis Kuolleenmerestä. Kun virta kohtaa Kuolleenmeren eli Suolameren, kuten sitä kutsutaan hepreaksi, tämä suolavesi – runsaat 33 % suolaa – muuttuu makeaksi, niin että elämä vedessä herää! Tämä kuulostaa ihmeelliseltä – ja niin se onkin. Olet mahdollisesti uinut tässä suolaisessa vedessä ja saatat tietää, että sen nieläminen on hengenvaarallista.

Viides näköala: kuoleman kautta kuolemattomuus

Mainitut asiat ovat niitä käännekohtia eli suuria ihmeitä, joita Jumala on tehnyt ja on tekevä tulevaisuudessa. Kun Jeesuksen juutalaiset vastustajat panivat hänet selkään seinää vasten, he kysyivät, minkä merkin avulla hän todistaisi olevansa Messias. Tähän Jeesus vastasi, että mitään muuta merkkiä ei anneta kuin Joonaan merkki. Merkki eli oot ei ole mikä tahansa ihmeparantaminen vaan mullistava suuri merkki kuten edellä mainitut. On mahdollista, että ne valmistavat maaperää suurimmalle ja ihmiskunnan kannalta merkittävimmälle ihmeelle eli ylösnousemukselle.

Epäilemättä Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus ovat suurimmat käännekohtat menneessä ja tulevassa ajassa. Jumala itse ratkaisee syntiongelman siten, että hän ottaa rangaistuksen päälleen ja sitten murtaa kuoleman kahleet. Jos näköalatasanteita pantaisiin tärkeysjärjestykseen, tämä tasanne tarjoaisi parhaimman näköalan. Tämä on myös Jumalan lähetyksen ydinsanoma, elävä Jeesus Kristus, joka on tullut pelastamaan ihmiskunnan.

Ristiinnaulitseminen on ainoa vähänkin järkevä selitys sille, että Jumala sallii kärsimyksen tässä maailmassa – eli että hän itse kärsii kanssamme. Pieni poika tuomittiin natsien keskitysleirillä hirttokuolemaan, koska hän oli varastanut leipää nälkäänsä. Kaikkien piti katsoa teloitusta, myös pojan isän. Poika oli kuitenkin niin kevyt, että hän ei kuollut heti vaan oli köyden päässä tuntejakin. Joku vangeista huusi: ”Missä Jumala on nyt?” Vastaus tuli hetken kuluttua toisesta suunnasta: ”Hän riippuu köyden päässä...”

Kuudes näköala: Quo vadis, kirkko?

Evankeliumien jälkeen voimme lukea esimerkiksi Apostolien teoista, miten lähe-

tystyö saa vauhtia. Alkukirkko koostuu pääosin juutalaisista. Vasta myöhemmin pakanoita tulee mukaan. Uusi testamentti kertoo kahdesta ihmisryhmästä eli juutalaisista ja pakanoista. Missään vaiheessa ei ole epäselvää, että molemmat ryhmät tarvitsevat Jeesusta pelastajakseen. Siksi on tärkeää, että *missio Dei* sisältäisi myös lähetystyön juutalaisten keskuudessa.

Roomalaiskirjeen luvuissa 9–11 Paavali opettaa omasta kansastaan ja sen hengellisestä tilasta. Se on haastavaa opetusta. Kirkon historiassa on ollut aikoja, jolloin tunnetutkin teologit ovat ajatelleet, että juutalaisten aika Jumalan pelastussuunnitelmassa on ohitse, vaikka Paavali hyvin selvästi on kirjoittanut, ettei Jumala ole hylännyt kansaansa: ”Kysyn siis: ei kai Jumala ole hylännyt omaa kansaansa? Ei toki! Olenhan minäkin israelilainen, Abrahamin jälkeläinen, Benjaminin heimoa. Ei Jumala ole hylännyt kansaansa, jonka hän edeltäkäsin on valinnut.” (Room. 11:1–2.)

Voi vain ihmetellä, että näin on välillä ajateltu, kun on seurattu, mitä juutalaisille on tapahtunut vuosisatojen aikana. Euroopassa heitä vainottiin maasta toiseen puhumattakaan toisen maailmansodan kauhuista. Kun Israel itsenäistyi 1948 ja juutalaisten paluu maahansa alkoi, jotkut saivat miettiä teologiansa uudestaan.

Ajatuksella, että juutalaiset ovat menettäneet tehtävänsä Jumalan kansana, on oma ilmaisunsa: *korvausteologia*. Silinä tarkoitetaan, että kirkko on korvannut juutalaiset Jumalan kansana ja hän olisi hylännyt heidät lopullisesti. Tähänkin Paavalilla on sanansa sanottavana: ”Jos juutalaisten hylkääminen on avannut maailmalle pääsyn sovintoon, niin mitä tapahtuikaan, kun Jumala ottaa heidät yhteyteensä? Silloin kuolleet heräävät eloon!” (Room. 11:15.)

Tästä ymmärrämme, että juutalaisten aika ei ole ohi. On siis mahdollista, että

kun Jumala palauttaa heidät yhteyteensä, siitä tulee niin valtava asia, että Uusi testamentti kutsuu sitä kuolleiden herättämiseksi. Eikö Hesekielkin puhunut juuri tästä: ”Ne heräsivät eloon ja nousivat maasta”?

Olen silloin tällöin miettinyt, että kirkossa eletään kuin Jumalan valitsemaa kansaa ei olisi enää edes olemassa! Siksi kirkolta on kysyttävä: Minne oletkaan menossa? Emme välttämättä ylpeile tietoisesti. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että Paavalin seuraavat sanat ovat jääneet unohtuiksi: ”Jos jalosta oliivipuusta on katkaistu oksia ja jos sinut, joka olet peräisin villistä oliivipuusta, on oksastettu oikeiden oksien joukkoon niin että olet päässyt osalliseksi puun juurinestestä, älä ylvästele alkuperäisten oksien rinnalla!” (Room. 11:17–18.)

Efesolaiskirjeessä Paavali tosin opettaa tästä seuraavaa: ”Kristus on meidän rauhamme. Hän on tehnyt nämä kaksi ihmisryhmää yhdeksi ja kuolemaltaan hajottanut niitä erottaneen viiolisuuden muurin.” (2:14.) Kokemukseni on kuitenkin, että tuo toinen osapuoli – eli juutalaiset – on unohtettu kokonaan. Silinä tavalla tuo ylpeily on valitettavasti saanut sijaa.

Seitsemäs näköala: kysymysmerkki

Viimeisenä näköalatorninamme on Johanneksen ilmestys. Tässä ihmeellisessä kirjassa on paljon sellaista, mikä ei itsestään meille aukea. Se on varsin kiinnostava torni. Vaikka olemme välillä hyvinkin korkealla, emme näe kauas, koska on sumuista. Osittain tämä johtuu siitä, että kirja kirjoitettiin aikana, jolloin nuorta kirkkoa vainottiin. Siksi siinä on paljon symbolista kieltä, jota todennäköisesti tuolloin ymmärrettiin paremmin kuin nykyään.

On kuitenkin varmaan tarkoitus, että

huomattava osa tästä sanomasta aukeaa vasta aikojen lopussa. Sukupolvi, joka elää viimeisiä vuosia ennen maailmanloppua, tulee ilmeisesti ymmärtämään Johanneksen ilmestystä paremmin kuin me. Tiedämme kuitenkin, että Jeesus on mukana tässä viimeisessä tornissa. Ensimmäisessä ja viimeisessä luvussa hän esittelee itsensä alkuna ja loppuna. Hän on mukana koko ajan.

Punaisena lankana koko Raamatun läpi soi lämmin, tumma humina: ”Älä pelkää, sillä minä olen kanssasi.” Johannes kirjoittaa:

Katso, hän tulee pilvissä! Kaikki ihmiset näkevät hänet, nekin, jotka hänet lävistivät, ja hänen tullessaan vaikerovat maailman kaikki kansat. Näin on käyvä. Aamen. ’Minä olen A ja O, alku ja loppu’, sanoo Herra Jumala, hän, joka on, joka oli ja joka on tuleva, Kaikkivaltias. (22:7-8.)

Tämä näköala muistuttaa meitä myös valvomisesta. Jeesus tulee takaisin. Valvova kirkko pitäytyy siihen. Jumalan lähetys päättyykin Jeesuksen paluuseen Kuninkaana. ●

MATKALLE MUKAAN

Raamattu- ja puuhaleiri 9-14-vuotiaille
Vihdin Enä-Sepässä 30.3.-1.4.

Ilmoittaudu: (09) 612 9940
tai ruttoreppu@opko.fi
Hinta 60 e, OPKOn jäsenille 50 e

WWW.RUTTUREPPU.FI

● Lähetyks ja ekumenia John R. W. Stottin ajattelussa

Matti Mäkelä

Kirjoittaja on teologian tohtori ja Taivallahden seurakunnan emerituskirkkoherra.

John R. W. Stott

Viime *Perustassa* oli nekrologi heinäkuussa kuolleen **John R.W. Stottin** elämäntyöstä ja suhteista Suomeen. Stottin maailmanlaajuisesta merkityksestä todistaa, että *Time*-lehti nimesi hänet 100 vaikutusvaltaisimman henkilön joukkoon vuonna 2005. Monet suomalaiset tuntevat hänet ensi sijassa apologeettina ja Raamatun selittäjänä. Onpa joillakuilla meistä ollut

jopa tilaisuus käydä hänen All Souls -kirkossaan Lontoon keskustassa. Sen sijaan emme ehkä kovin hyvin tunne hänen pannaan kirkkojenväliseen keskusteluun. Merkittävä osa hänen vielä suomentamattomasta tuotannostaan käsitteli kirkon lähetystä ja yhteyttä.

Trinitaarinen missio

Stott on raamatunselittäjä. Niinpä hänen missiologiansakin perustuu ensisijaisesti Raamattuun. Raamattu on missionaarinen kirja. Jumala on missionaarinen, lähetystyötä tekevä Jumala. Raamatun alkuperä on Jumalasta. Lähetys alkaa Jumalan

Kirjat ja Raamattu olivat merkittävässä asemassa John. R.W. Stottin elämässä. Hän luki paljon ja kirjoitti paljon. Kuva: Kieran Dodds.

sisimmästä, mielestä. Jumalan lähetys on trinitaarista ja tapahtuu pelastushistoriassa, on itse asiassa sen kanssa identtinen. Trinitaarinen lähetys nousee suoraan Raamatusta: Vanha testamentti edustaa Isää, evankeliumit Poikaa ja Apostolien teot yhdessä kirjeiden kanssa Pyhää Henkeä.

Vuosia sitten Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) entinen pääsihteeri **Emilio Castro** saarnasi TempPELLIAUKION kirkossa televisiojumalanpalveluksessa. Minulla oli kunnia saattaa hänet hotelliin. Kerroin samalla, että olin kirjoittamassa missiologista väitöskirjaa* Stottista. Castro sanoi heti aivan spontaanisti, että Stottilla lähetuksen päämotiivi ei ole sielujen pelastus vaan Jumalan kunnia. Näin todella on. Paavalin lähetysteologia on tämän ajatuksen tärkeimpiä perusteita.

Jumalan kunnian levittäminen on lähetuksen korkein motiivi ja samalla eräänlainen syvästrukturi ja punainen lanka Stottin lähetysteologiassa. Jumalan kunnia tulee esiin monissa pelastushistorian kohdissa. Yksi tärkeimmistä on 1. Moos. 12: 1–3:

Herra sanoi Abramille: 'Lähde maastasi, asuinsijoiltasi ja isäsi kodista siihen maahan, jonka minä sinulle osoitan. Minä teen sinusta suuren kansan ja siunaan sinua, ja sinun nimesi on oleva suuri ja siinä on oleva siunaus. Minä siunaan niitä, jotka siunaavat sinua, ja kiroan ne, jotka sinua kiroavat, ja sinun saamasi siunaus tulee siunaukseksi kaikille maailman kansoille.'

Tällä raamatunkohdalla on kolmenlainen täyttyminen: menneisyydessä Israelissa, nykyisyydessä Kristuksessa ja hänen kirkossaan ja eskatologiassa uudestisyntyneessä universumissa, jossa asuu Abrahamin jälkeläisten lukemattoman suuri joukko.

Trinitarisessa lähetyksessä Kristuksen missio on keskeinen. Inkarnaatio on sen olemus. Tämä on meille lähetuksen malli. Meidän tulisi harjoittaa ”inkarnatorista” lähetystä. Se merkitsee kalliiksi tulevaa identifioitumista kärsivien ja puutteessa olevien ihmisten kanssa. Kärsimys ja kunnian antaminen Jumalalle, *theologia crucis* ja *glorificatio Patris*, kuuluvat kirkon olemukseen. Kristus toimi jopa mustasukkaisuella kiihkolla Jumalan nimen, kunnian ja kirkastamisen puolesta. Kärsimys yleensäkin on avain kirkon kasvuun (*Church growth*). Inkarnaatio on myös malli kirkon tunkeutumiselle Kristuksen takia eri kulttuureihin. Inkulturaatio ja kontekstuaalisuus ovat avainsanoja. Inkarnatorinen evankeliointi ja dialogi ovat tärkeitä metodeja eri kulttuureja lähestyttäessä.

Jeesuksen ristiinnaulitseminen on Stottilla historian avain ja keskus. Kristuksen pelastava työ yhdistää vanhurskauttamisen, pyhityksen ja kirkastamisen uskovassa yksilössä. Jeesus toimi jopa mustasukkaisen kiihkeästi Jumalan nimen, kunnian ja kirkastamisen puolesta.

On myös Pyhän Hengen lähetys. Risti, ylösnousemus ja Pyhän Hengen universaalinen lahja johtavat kirkon universaaliseen missioon helluntain ja paruusian välisenä aikana. Kirkko on identtinen Jumalan valtakunnan kanssa. Vain uskovat ovat sen jäseniä. Valtakunnan arvot ikään kuin valuvat yli ja kyllästävät sen yhteiskunnan, joka on kirkon ulkopuolella.

Stott ei ole tyytyväinen evankelikaaliseen ekklesiologiaan. Siinä tarvittaisiin täyttä ja raamatullista oppia kirkosta. Stott integroi ekklesiologian aina missioon.

Kysymyksessä ennaltavalitsemisesta (*election*) Stott on samaa mieltä kuin Englannin kirkon 39 artiklaa. Se oppi perustuu Jumalan armoon ja vapaaseen tahtoon.

* **Matti Mäkelä:** *Mission According to John R. W. Stott: a Study with Special Reference to the Ecumenicals and Evangelicals.* Åbo Akademi University Press. Åbo 1999.

Predestinaatio jää mysteeriksi muttei tee evankeliontia eikä missiota turhaksi.

Kokonaisvaltainen missio

Missio ei ole kaikkea sitä, mitä kirkko tekee, vaan kaikki se, mitä kirkko on lähetetty maailmaan tekemään. Stott kannattaa *Lausannen julistuksen* kaavaa: missio = julistus ja palvelu, jossa julistuksella on etusija. Stott menee jopa pidemmälle hyväksyen integraalisen evankelioinnin, jossa julistus ja palvelu on integroitu. Lähetyskäsky sisältää sekä sosiaalisen että evankelioivan vastuun. Tässä suhteessa Stottin kanta on muuttunut siitä, mitä hän esitti Berliinin evankelioimiskongressissa 1966. Silloin hän ei käsittänyt lähetyskäskyä näin laajasti.

Stottin mielestä KMN:n entinen pääsihteeri **Visser't Hooft** on esittänyt oikein evankelioinnin ja sosiaalisen toiminnan, vertikaalisen ja horisontaalisen, suhteen. Hän kirjoittaa:

Kristinusko, joka on menettänyt vertikaalisen ulottuvuutensa, on kadottanut suolan. Se ei ole vain mauton itsessään vaan myös hyödytön maailmalle. Mutta kristinusko, joka käyttää vertikaalista painotusta pakovälineenä vastuusta tavallisen ihmisen elämän ongelmista, on inkarnaation kieltämistä. Se kieltää myös sen, että Jumalan rakkaus maailmaa kohtaan on ilmennyt Kristuksessa. -- On tehtävä selväksi, että kirkon jäsenet, jotka kieltävät vastuunsa hätää kärsivistä ihmisistä missä tahansa maailmassa, syyllistyvät yhtä pahaan harhoppiin kuin kuka tahansa, joka kieltää jonkin keskeisen uskon opinkappaleen.

Yksi Stottin mieliajatuksista on ”*double listening*”: on kuunneltava Jumalan sana ja maailmaa samanaikaisesti. Tässä ei olla kaukana KMN:n agenda-ajattelusta, siitä,

että maailma antaa kirkolle esityslistan. Kansainvälisen lähetysneuvoston (KLN) kokous Willingenissä 1952 lähti taas siitä, ettei maailma osaa esittää oikeita kysymyksiä; vain risti kykenee esittämään maailmalle oikeat kysymykset. Stott ei hyväksy tätä barthilaista ajatusta vaan pitää sitä yksipuolisena.

Stott hyväksyy *humanum*-periaatteen: eri uskontojen ja ideologioiden yhteistyön ihmisten hädän lievittämiseksi. Hänellä on positiivinen kanta *moratorium*-ajatteluun, jonka mukaan lähetystyöntekijät voidaan vetää pois lähetyskentältä muualle. Hänellä on kuitenkin yksi ehto: kyseessä pitää olla jo hyvin evankeloitu alue.

Stottin ajatuksista voidaan johtaa seuraava kaava:

Lähetystoimintamme malli =
Kristuksen lähetys =
inkarnatorinen missio =
evankelionti + sosiaalinen toiminta =
holistinen missio.

Glorificatio Patris, theologia crucis, identifi-
katio-, konteksti- ja agenda-ajattelu si-
sältyvät tähän kaavaan.

Entä ne, jotka eivät ole kuulleet?

Maailmassa on paljon ihmisiä, jotka eivät ole kuulleet kristillistä sanomaa. Vanhassa testamentissa ihmiset saattoivat tulla vanhurskautetuiksi uskon kautta, vaikka heillä oli vain vähän tietoa tai aavistusta Kristuksen tulosta. Tänäänkin on ihmisiä, jotka ovat samanlaisessa tilanteessa. Stott arvelee, että he ovat ihmisiä, jotka tunnustavat syyllisyytensä Jumalan edessä. He ymmärtävät olevansa kykenemättömiä tekemään mitään saavuttaakseen Jumalan suosion mutta epätoivossaan vetoavat Jumalaan, jonka he hämärästi ymmärtävät voivan pelastaa heidät. Jos heidän vetoomuksensa pelastaa heidät, perusteena ovat *solus*

Christus, sola gratia ja sola fide. Tässä erikoistilanteessa Stottin ratkaisu tulee lähelle roomalaiskatolista kirkkoa, niin yllättävältä kuin se tuntuukin. Stott sanoo myös, että me voimme jäädä agnostikoiksi tässä kysymyksessä ja jättää näiden ihmisten kohtalon Jumalan rajattoman armon ja oikeudenmukaisuuden varaan. Yksi asia on varma: missiolla on kuitenkin aina kiire.

Pluralismi

Stott viittaa **Gerald Andersoniin**, jonka mielestä pluralismi on lähetyksen suurin haaste tällä hetkellä. Stottilla on monta selitystä sille, miksi pluralismilla on viehätysvoimaa. Ensimmäinen on pyrkimys globaaliseen harmoniaan. Stott sanoo, että se on hieno tavoite, mutta on tyhmää pyrkiä siihen totuuden kustannuksella. Muita uskontoja arvostetaan nyt eri tavalla kuin ennen. Kuitenkin, Stott sanoo, jos me havaitsemme niissä rikkauksia, me myös näemme selvemmin Kristuksen ehdottoman ainutlaatuisuuden. Hänen itseensä kohdistamastaan absoluuttisuuden vaatimuksesta ei pidä luopua. Jälkikolonialismi tahtoo pyrkiä vapaaksi kaikesta länsimaisesta ylemmyyden tunteesta. Stott myöntää, että arrogansista pitää luopua, mutta samalla täytyy nöyrän varmasti pitää kiinni evankeliumin ylemmydestä suhteessa muihin uskontoihin, koska se on Jumalan ilmoittama totuus.

Pluralismin viehätysvoimalla on kuitenkin syvemmät juuret. Kyseessä on teologisen Rubicon-virran ylitys, ei vain eksklusiivisuudesta inklusiivisuuteen vaan myös jälkimmäisestä pluralismiin. Ensimmäinen silta siirryttäessä pluralismiin on historiallis-kulttuurinen eli relatiivisuus. Stott myöntää, että Raamattu on sidoksissa kulttuuriin, mutta korostaa, että nimenomaan Jumala puhui sanaansa ihmisten kautta Raamatussa.

Toinen silta pluralismiin on teologismystinen eli mysteeri. Stott huomaut-

taa, että vaikka Jumala on mysteeri, hän on kuitenkin ilmoittanut itsensä. Kolmas silta on eettis-praktinen eli oikeudenmukaisuus. Tämä on vienyt johtopäätökseen, että vain eettinen mittapuu on oikea asettaessa uskontoja arvojärjestykseen. Tässä kohdin Stottin on helppo olla samaa mieltä, koska kristinuskolla on paljon rakentavia saavutuksia historiassa.

Stott ei häpeä korostaa Kristuksen ainutlaatuisuutta. Koska Jumala on antanut suuren uhrin Kristuksessa pelastaakseen ihmiskunnan, olisi petos lähimmäisiä kohtaan, jos olisimme vaiti siitä. Stott hylkää myös kahden liiton teologian (*two-covenant theology*), mikä tarkoittaa yhtä pelastustietä kristityille ja toista juutalaisille. On olemassa iskulause, joka on läheinen joillekuille lähetysoöntekijöille mutta Stottille mahdoton hyväksyä: mission tarkoitus on tehdä juutalaisesta parempi juutalainen, muslimista parempi muslimi ja hindusta parempi hindu.

Yhteys

Ekumeniaan tarkoittaa kirkkojen yhteyspyrkimyksiä. Sen raamatulliset perusteet ilmaisevat parhaiten raamatunkohdat Joh. 17 ja Ef. 4:1–16. Johanneksen evankeliumissa yhteys on ilmaistu kokonaisvaltaisesti: se on yhteyttä Isään, Jeesukseen itsensä, Pyhään Henkeen, apostoleihin ja tuleviin sukupolviin aina ikuisuuteen saakka. Kirkastuminen (*gloria*) on keskeinen elementti. Joh. 17 on eräänlainen ekumenian *Magna Carta*. Voidaan myös sanoa, että sana *koinonia* 'yhteys' syntyi helluntaina. Kristittyjen yhteys nousee siis Jumalan kolmen persoonan yhteydestä. On yksi Henki, yksi Herra ja ”yksi Jumala ja Isä”. Kolmiyhteinen Jumala on ekumenian alku ja kristillisen yhteyden perusta. Stott kirjoittaa: ”Kirkon yhteys on yhtä hävittämätön kuin Jumaluu- den itsensä. Ei ole enää mahdollista pirstoa sen enempää kirkkoa kuin Jumalaa.”

Stott sanoo myös, että ykseytemme toistemme kanssa riippuu yhteydestämme Kristukseen, joka taas on yhtä Isän kanssa. Horisontaalisuus on siten sidoksissa vertikaalisuuteen. Kirkon yhteyden pitää olla yhteydessä totuuteen, mikä tarkoittaa apostolien opetusta ja elämää yhteydessä Isään ja Poikaan. Jos me annamme itsemme Hengelle, apostolien opetus tulee tärkeäksi, ja sekä yhteys että lähetys onnistuvat paremmin.

Yhteys tarkoittaa myös pelastusta syvällisimmässä merkityksessä: sovitusta Jumalan kanssa, pyhyyttä Pyhän Hengen avulla ja kirkon jäsenyyttä. Yhteydessä niin kuin lähetyksessä Stottille on keskeistä ristin teologia. Yhteys tarkoittaa myös, että osallistumme Kristuksen kärsimyksiin. Koinonia, missio ja passio kuuluvat yhteen.

Stottin mielestä Jeesus siis tähtäsi orgaaniseen, itse asiassa näkyvään yhteyteen. Tilanne tämän päivän maailmassa ei ole tämä. Kristikunnan avoin haava on, että Kristuksen ruumis, kirkko, on hajallaan. Stottin mielestä perhe on hyvä analogia valottamaan tätä. Hajonnutkin perhe on Jumalan silmissä perhe. Niiden velvollisuus, jotka voivat auttaa, on pyrkiä siihen, että perheen jäsenet pääsevät sopuun toistensa kanssa.

Tukholman *Life and Work* -konferenssi vuonna 1925 kehitti sloganin: ”Oppi erottaa, palvelu yhdistää.” Stott on eri mieltä alkuosasta. Jeesus opetti toisin. Kirkon yhteys on yhteyttä opissa. Siksi oppi ei erota vaan yhdistää.

Yhteys ja totuus ovat tärkeitä periaatteita Stottille, koska sitä Kristus tahtoi. Lisätukea hän saa **Jean Calvinin** kirjeestä **Thomas Cranmerille** vuodelta 1552. Se on kahdestakin syystä merkittävä. Ensinnäkin se tähtää erossa olevien kirkkojen yhteyteen. Toiseksi se sanoo, että yhdentymisen pitää tapahtua Raamatun ohjeiden mukaisesti.

Kaikesta edellä sanotusta voidaan päätellä, että Stott siis yhdistää yhteyden, totuuden, palvelun ja mission. Hänellä

on myös mielessään KMN:n kolmannen yleiskokouksen jaostojen teemat vuodelta 1961 New Delhissä: *martyria, diakonia* ja *koinonia* (‘todistus, palvelu ja yhteys’).

Mission ja yhteyden, lähetysten ja ekumenian alueella Stottin ihanne on kreivi **Zinzendorf**. Stottin lähde on **A. J. Lewisin** kirja *Zinzendorf, the Ecumenical Pioneer*. On ilmeistä, että Zinzendorf ensimmäisenä käyttää kreikan sanaa *oikoumenee* modernissa ekumeenisessa merkityksessä.

Stott tietyllä tavalla porrastaa yhteyden. Valintatilanteessa moraalinen yhteys on tärkeämpää kuin rakenteellinen yhteys. Jeesus tähtäsi ensisijaisesti orgaaniseen yhteyteen, minkä pitää olla opillisesti puhdasta. Yhteys, oppi, pyhyys ja missio edellyttävät toisiaan ja tarvitsevat toisiaan.

Stott hyväksyy kulttuurien erilaisuuden, mutta uskontojen erilaisuus on toinen asia. On oikeutettua ja tärkeää julistaa, että Jeesus on ainoa oikea tie pelastukseen.

Ihmiskunnan ykseys

KMN:ssä on puhuttu paljon ihmiskunnan yhteydestä tai ykseydestä. Myös Stott puhuu siitä. Maa kuuluu Jumalalle, joka loi yhden ihmiskunnan (1. Moos. 1:28). Yksi planeetta ja yksi ihmiskunta kuuluvat yhteen. Ihmiskunta on yksi, kuten Paavali korosti Areiopagilla (Ap.t.. 17: 22–31). Täydellinen ykseys on kuitenkin vasta Kristuksessa yhdistynyt ihmiskunta (Ilm. 7: 9). Tässä on kyse lopullisesta yhteydestä. Ef. 1:10 on tärkeä: kyseessä on *consummatio saeculi*. Tämä on myös universumin uudestisyntyminen. *Glorificatio Dei* on lopullinen. Ennen sen tapahtumista ja sen jouduttamiseksi lähetystyö on tärkeä.

Ymmärtääksemme Stottin ekumenista ajattelua meidän on hyvä tarkastella, kuinka hän arvostelee KMN:ää tai sen alaisuudessa tapahtuvaa toimintaa ja Rooman kirkkoa. Hänen kritiikkinsä kohdistuu kolmeen asiaan.

1) KMN:n toiminnassa on nähtävissä ajattelua, että Pyhä Henki toimii pelastavalla tavalla *extra muros ecclesiae*, kirkon muurien eli kristinuskon ulkopuolella.

2) KMN näkee myös, että Jumalan valtakunta on laajempi asia kuin kirkko.

3) KMN ei myönnä Lausannen liikkeen tapaan, että evankeliointi on valintatilanteessa sosiaalista toimintaa tärkeämpi.

Dialogi

Useissa KMN:n sponsoroimissa dialogia käsittelevissä kokouksissa on tuotu esiin mahdollisuus kristittyjen ja ei-kristittyjen yhteisiin jumalanpalveluksiin. Tämä on havaittavissa myös yleiskokoustasolla. Stott ei tätä hyväksy. Dialogilla sinänsä pitää olla suostutteleva leima. Jos dialogin seurauksena käännyttään kristityksi, se on Stottin mielestä hyväksyttävää ja tavoiteltavaa. Myös KMN:n mielestä ihmisillä on oikeus vakuuttaa toiset ja tulla itse vakuutetuiksi toisen ajatusten erinomaisuudesta tai paremmuudesta, mutta painotus on siinä, että käännytykseen ei pidä pyrkiä.

On ilmeistä, ettei KMN ole Stottin mielestä riittävän innostunut lähetyksestä ja evankelioimisesta. Hänen mielestään KMN:n ja KLN:n yhdistyminen 1961 oli virhe. Hänestä KMN:llä on taipumusta opilliseen välinpitämättömyyteen ja synkretismiin, missiossa liian voimakkaaseen poliittis-yhteiskunnalliseen painotukseen. Yhteyspyrkimysten ei koskaan pidä tapahtua opillisten kysymysten kustannuksella.

Raamattu ja Kirkkojen maailmanneuvosto

Raamatun käyttö KMN:n piirissä aiheutti runsaasti päänsärkyä Stottille. Monet kohdat on tulkittu poliittis-yhteiskunnallisesti, vaikka konteksti selvästi viittaa hengelliseen tai eskatologiseen tulkintaan. Upsalan yleiskokouksen teema vuodel-

ta 1968: ”Behold, I make all things new” (”Katso, uudeksi minä teen kaikki”) tulkittiin liian poliittisesti ja yhteiskunnallisesti sekä humanistisin termein, vaikka kyseessä on Ilmestyskirjan kohta, jossa nämä sanat lausutaan taivaalliselta valtaistuimelta (Ilm. 21:5). Tämän kohdan hermeneutiikka yleiskokouksessa johti ajatukset historian vallankumousliikkeisiin. Stott ihmettelee, mistä KMN on saanut arvovallan tulkita asioita näin, ja toteaaakin, että näin räikeä Raamatun väärinkäyttö ei ansaitse edes asian kumoamista.

Nairobin yleiskokouksen teema 1975 oli *Jesus Christ frees and unites* (”Jeesus Kristus vapauttaa ja yhdistää”). The United Bible Societies hyödynsi tuhlaajapoikavertaus-ta havainnollistaakseen asiaa. Se oli tietyllä tavalla jopa liikuttavaa, mutta todellinen sankari näytti olevan poika, joka pakeni kohtaa vapautuakseen isän vallanalaisuudesta.

Bangkokin lähetyskokous vuonna 1973 käytti exoduskertomusta Jumalan tahdon mallina siitä, kuinka sorretut päästetään vapauteen. Bangkok ei ottanut huomioon Jumalan erityistä liittoa Israelin kanssa, mikä teki pelastusoperaatiosta aivan poikkeuksellisen.

Bangkok käsitteli myös raamatunkohdtaa, jossa Jeesus tuli Nasaretin synagogaan (Luuk. 4:18). Siinä köyhät, vankeudessa olevat ja sokeat tuodaan esiin. Kokous otti nämä asiat kirjaimellisesti. Stott kysyy: entä sitten vankiloissa olevat ja sorretut? Ei ole todisteita, että Jeesus olisi tyhjentänyt Palestiinan vankilat. Päinvastoin kuuluisin vanki, josta olemme kuulleet, oli Johannes Kastaja. Hän jäi vankilaan, ja hänet teloitettiin. Sen sijaan Jeesus vapautti ihmiset hengellisestä synnin ja Saatanan vankeudesta ja lupasi opetuslapsilleen, että totuus tekisi heidät vapaiksi.

Bangkok esitti raikkaita ideoita, mutta raamatulliset perusteet oli jätetty puolitiehen. Stott jopa väitti, että Bangkokissa ei ollut todella vakavaa yritystä määritellä

pelastusta raamatullisesti. Kokouksen tulokset olivat suurimmalta osaltaan, joskaan eivät kokonaan poliittisia.

Stottin mielestä ekumeenisen liikkeen ja evankelikaalisen liikkeen kontroverssin juuret ovat Raamatun tulkinnassa, hermeneutiikassa. Seuraava taulukko havainnollistaa ongelman:

Jumala Luojana	Jumala Lunastajana
Kosmoksen Jumala	Liiton Jumala
Maailma	Kirkko
Yleinen armo	Pelastava armo
Oikeus (justice)	Vanhurskauttaminen (justification)
Yhteiskunnan uudistaminen	Uudesti syntyminen

Stott tahtoo pitää palstat erillään, mutta hänestä tuntuu siltä, että KMN:n piirissä hallitseva ajattelutapa on ollut rajan hämärtäminen.

Näkyvä yhteys on prioriteetti KMN:n piirissä. Stott pitää hengellistä yhteyttä tärkeimpänä, mutta myöntää jonkinlaisen rakenteellisen yhteyden olevan tärkeää. KMN ajattelee, että ihmiskunnan ykseys sisältää myös kaikkien uskontojen edustajat. Tässä Stott on vahvasti eri mieltä. Raamatullinen ihmiskunnan ykseys on löydetävissä vain maailmanlaajuisessa kirkossa.

Liberaali evankelikaalinen

On mielenkiintoista myös tutkia, missä kohdin Stott eroaa kansainvälisestä evankelikaalisuudesta (*mainline evangelicalism*). Yksi sellainen asia on annihilaatiokäsitys helvetistä. Aikaisemmin Stott piti sitä vakavasti otettavana mahdollisuutena, vaikka esittikin asian kokeillen (*tentatively*). Myöhemmin hän siirtyi kokonaan sen kannalle. Tämän mukaan kadotukseen tuomitut hävitetään kokonaan. Ennen tätä he taajuavat, että kyseessä on Jumalan tuomio. *Lausannen julistus* puhuu ikuisesta erosta

Jumalasta, ei ikuisesta kärsimyksestä.

Stottin käsitys tuhatvuotisesta valtakunnasta on erilainen kuin esimerkiksi **Billy Grahamilla**. Seuraten perusprotestanttista traditiota Stott lähtee siitä, että Saatana sidottiin, kun Kristus naulittiin ristille. Billy Graham tulkitsee asian kirjaimellisemmin.

Stott pystyy myös kritikoimaan evankelikaaleja. Hän arvostelee voimakkaasti Rooman kirkon traditiota mutta toteaa, että myös evankelikaaleilla on traditiona, joihin on syytä suhtautua kriittisesti. Raamatun tulkinnassa voi esiintyä ”*papacy of all believers*”, ei siis kaikkien uskovien pappetta vaan paaviutta. Evankelikaalisuudessa esiintyy gettokristillisyyttä, pietististä vetäytymistä maailmasta. Evankelikaaleilla ei ole tarpeeksi pyrkimystä näkyvään yhteyteen. Pelkkä evankelikaalisen yhteyden vahvistaminen ei yksin riitä.

Evankelikaalisuudessa esiintyy myös liikaa yksilöllisyyden korostusta yhteisöllisyyden kustannuksella. Sosiaalipoliittisella alueella ei ole tarpeeksi innostusta, vaikka 1960-luvulla tuli käänne parempaan. Stott sanoo, että myös evankelioinnissa eikä vain missiossa julistus ja sosiaalis-poliittiset asiat on integroitava. Tässä hän on lähempänä KMN:ää kuin evankelikaalista liikettä.

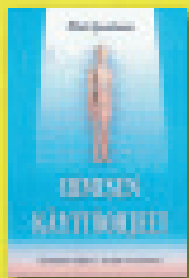
Evankelikaalisuudessa on esiintynyt liikaa länsimaista ylemmyyden tuntoa opeuksessa ja teologiassa. Tässä yhteydessä on hyvä todeta, että Latinalaisen Amerikan teologit ja **René Padilla** ja **Samuel Escobar** ovat vaikuttaneet Stottin ja evankelikaalisuuden yleensäkin lähentymiseen KMN:ään yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

On ilmeistä, että Stott tahtoi vaikuttaa KMN:n ja evankelikaalisuuden lähentymiseen. Hän oli sillanrakentaja myös roomalaiskatolisen kirkon suuntaan. Hänen tuotantonsa antaa runsaasti materiaalia tähän. ●

PS

ALE

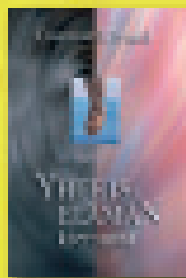
Marja Järvelin
Minun Käytöksi
 Tämä on kättyös- ja ihmeet: 10 kättyös- ja ihmettä ei voi olla ilman Käytöksiä. Käytöksiä on ilmeisiä kättyöshyviä, jotka päättyvät ja alkavat alkoi. Käytöksiä on ilmeisiä. **ALG 8 € (norm. 10 €)**

Marja Järvelin
Ja Hanna oli: Jobin kirjan salit
 Käsitteiden ja ongelmien kanssa ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit. **ALG 8 € (norm. 10 €)**

Teräsd Engelin
Teräsd Engelin
 Kirjailijan teologian ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit. **ALG 5 € (norm. 10 €)**

Yhteisöiden
Yhteisöiden
 Kirjailijan teologian ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit. **ALG 8 € (norm. 20 €)**

Meidän
Meidän
 Kirjailijan teologian ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit. **ALG 5 € (norm. 10 €)**

Christopher Doyle & Teräsd Engelin
Kristus ja ihmet
 Kirjailijan teologian ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit. **ALG 8 € (norm. 12 €)**

R. C. Sproul & Abdul Saleh
Jumala
 Kirjailijan teologian ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit. **ALG 8 € (norm. 12 €)**

Hienot
Hienot
 Kirjailijan teologian ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit ja ihmetteen salit. **ALG 8 € (norm. 12 €)**

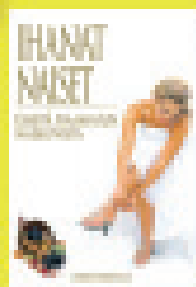

Bruce Olson

*Tämä on rakkaita ihmisiä -
des tapoja elää*

Olon joutuu maahan
hengenvaarallaisella
reitillä. Lunnas
Pyhänsä Heegen heittä-
neuttaa lintu- ja ihel-
mojen elämään.

ALC 7 € (norm. 10 €)

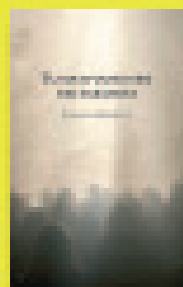

Eero Juutilainen

*Ihant naiset:
Esa ei töhryksimään
ni ei kukaan*

Keliksi kokonai-
nainen ajatella. Pa-
nua on kukaan sa-
kseen.

ALC 8 € (norm. 10 €)

Paimo Mäkelä

*Tuhon vuorokaudet
vaikuttaa*

Voisiko ajatus rakkaita
tuhon vuorokaudet
tuhon vuorokaudet
tuhon vuorokaudet

ALC 3 € (norm. 12 €)

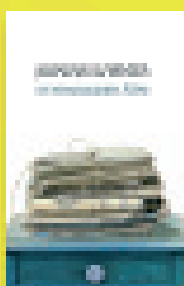

Marika Ojanen

*Onnekkaita ihmisiä -
profiilit ja
pöytäkirjat*

Sanotaan, että on
pöytäkirjat, mutta mit-
senkään voi tehdä?

ALC 9 € (norm. 10 €)

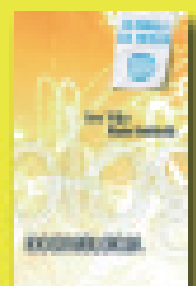

Jonas Lager

Evoke

Tuo pohjasta La-
gertsenin ja Lager,
säilyttävät elämäni-
dellisiä neuvoja ja
puhuu ja lähteville
elämäni sydämen
säilyttävät kielit.

ALC 7 € (norm. 10 €)

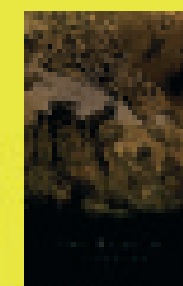

**Ilmo Vilja &
Niina Heikkilä**

Kosmologia

Kosmologia on
maailman syntyä ja
ulkoista. Itä- ja
länneä.

ALC 5 € (norm. 10 €)

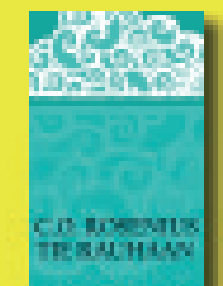

Olof Edsinger

Soivot

Kuinka kauniin
tunnettu on
tunnettu on
tunnettu on

ALC 8 € (norm. 10 €)

Carl Olof Rosenius

Tie rauhaan

Tie rauhaan on
tunnettu on
tunnettu on
tunnettu on

ALC 8 € (norm. 10 €)

Yhteisö meidän verkkosivustossa ja osallistua
automaattisesti joka viikko kirjoittamaan
www.facebook.com/peuhattori

Keskustelua

Kesän lopulla ilmestyi **Timo Eskolan** teos *Uuden testamentin narratiivinen teologia* (Perussanoma, 536 sivua). Kirjoittaja on teologian ja filosofian tohtori, Suomen teologisen instituutin tutkija, Helsingin yliopiston Uuden testamentin eksegetiikan dosentti ja *Perustan* toinen päätoimittaja. *Uuden testamentin narratiivinen teologia (UTNT)* on hänen kahdeskymmenes kirjansa ja hänen tähänastisen elämäntyönsä keskeisin tuotos, eräänlainen summa. Hän julkaisi viime vuonna myös kirjallisuustieteellisen väitöskirjansa, jonka toinen esitarkastaja, **Markku Ihonen**, esitteli lehtemme numerossa 5, kokoelman *Metodin jälkeen – esseitä Raamatun lukutavoista* (STI:n sarjassa *Iustitia*) ja kuvittaja **Pekka Rahkosen** kanssa sarjakuvakirjan *Oi Tsiisös! Jeesus iki- ja nykynuorille* (Perussanoma). Seuraavassa on kommentteja teokseen *UTNT*.

Uuden testamentin narratiivinen teologia

Paluu ”auringonpimennyksen” jälkeen tekstiin

Tämä tiiliskiven kokoinen teos jakautuu viiteen lukuun. Lyhyen esipuheen (13–15) ja johdannon (17–23) jälkeen seuraavat

- luvussa I Jeesuksen sanoma (25–196)
- luvussa II Varhaisimman kristikunnan sanoma (197–283)
- luvussa III Apostoli Paavalin teologia (284–464)
- luvussa IV Juutalaiskristillinen julistus ja Ilmestyskirja (465–496)
- luvussa V Narratiivisen teologian suuri kertomus: Jumalan kuninkuuden teologia (497–504).

Kirjan päättää Katsaus Uuden testamentin teologian kokonaisuuteen (505–533).

Kirjan viidessä luvussa on alaotsikoita 28 ja niissä yhteensä 124 alakohtaa. Massiivisen kirjan optisia lukuhetkiä virkistää siten uusi otsikko keskimäärin joka neljännellä tai viidennellä sivulla.

Lukujen sivumääristä päätellen (I:171, II: 86, III: 180, IV: 31, V: 7, VI:28) painopiste on Jeesuksen sanomassa (luku I) ja apostoli Paavalin teologiassa (luku III).

Eskola ilmoittaa liittyvänsä Jeesus-tutkimuksen uuteen, ns. kolmanteen aaltoon (23). Tämä tarkoittaa, että Raamatun tekstin tulkintaan sovelletaan kirjallisuustieteen ja semioottisen eli merkitysanalyttisen tutkimuksen lähestymistapoja. Tällöin lähdetään siitä, että teksteissä on kertomuksia, jotka intertekstuaalisissa suhteissaan eli vuorovaikutuksessa lähellä olevien lähteiden kanssa jäsentävät tekstejä pohjavirran tavoin ja voivat avata niiden sisältöä myös yksityiskohdissa. Sama koskee semioottisten merkkien eli kirjoit-

tajien käyttämien symbolien avulla luodun käsitemaailman tulkintaa.

Latinalaisperäistä termiä käyttäen tätä ymmärtämistapaa on alettu kutsua *narratologiaksi* (*narratio* ’kertomus’). Tekijä selostaa sitä ja sen käyttämää käsitteistöä ja metodeja verrattain laajasti (erityisesti 13–23, 526–529).

Tutkimuskredentiaaliensa osalta Eskola ilmoittaa saaneensa vaikutteita Tübingenin eksegetiikasta, Paavalin teologian osalta **Peter Stuhlmacherilta** ja hänen judaistiikastaan sekä varhaiskristillisessä teologiassa **Martin Hengeliltä**, hänen edeltäjältään **Otto Micheliltä** ja eräiltä muilta näitä lähellä olevilta tutkijoilta.

Jeesus-tutkimuksessaan Eskola liittyy **E. P. Sandersin** *New Perspective on Jesus* -suuntaukseen ja varsinkin esiin retoriikan ja eskatologisen temppelin teologian käytössä **N. T. Wrightiin**.

Narratiivinen menetelmä käyttää käsitteitä, joiden voi katsoa muodostavan löysästi rakentuvan pyramidin. Sen avulla voidaan jäsentää esityksen sisältöä. Pyramidin huipulla on suppeimpana **topos**. Se voi olla metafora eli kielikuva tai sanonta. Topoksen alapuolella, siis sitä merkitykseltään laajempina, on **motiivi**. Se on rakenteen kannalta olennainen toistuva elementti, topos tai aihe. Sitä seuraava **johtomotiivi** eli keskeinen, toistuva motiivi. Pyramidin alempia kerroksia on **teema** eli toksen perusajatus, abstrakti johtoaihe, joka on vaikutusyhteydessä kaikkien keskeisten elementtien kanssa. Pohjimmaisena ja laajimpana pyramidissa on **metanarratiivi** eli eräänlainen perus- tai juurijuoni. Se on teemaakin laajempi kertomus, joka tiettyihin aineisiin pitäytyen kuvaa esimerkiksi Jumalan toimintaa ihmiskunnan pelastamiseksi.

Metanarratiivi on siten useiden tekstien yhteinen teologia, johon kirjoittajat samastuvat ja jota he käyttävät pohdintansa kantavana aiheena.

Eskolan tutkimusta hallitsee kaksi juurijuonta eli metanarratiivia. Ne ovat hengellisen pakkosiirtolaisuuden päätyminen ja Daavidin suvun Messiaan astuminen taivaalliseen kuninkuuteensa. Kokonaiskatsauksessaan Uuden testamentin teologiaan Eskola ilmoittaa tarkastelevansa, Sandersin ja Wrightin ajatuksia seuraten, sekä Jeesuksen että apostolien opetusta jatkuvan eksiilin eli pakkosiirtolaisuuden ja eskatologisen temppelein rakentamisen näkökulmasta. Nämä ovat niitä metakertomuksia, joilla tekijän mukaan ”on runsaasti selitysvoimaa paitsi evankeliumimateriaalin, myös varhaisen seurakunnan soteriologian ja Paavalin teologian käsittelyssä” (23).

Mitä Eskolan Uuden testamentin kertomuksellisesti rakennetusta teologisesta synteesistä olisi sanottava?

Olen lukenut tämän paksun kirjan rivi riviltä vasta yhden kerran. Voin siksi esittää vain eräitä yleisluontoisia havaintoja.

1. Olen harjoittanut teologisia opintojani tähän mennessä runsaat 53 vuotta ja sinä aikana lukenut paljon eksegeettisiä tutkimuksia. Siitä syntyneen kokemuksen valossa eksegeetit (niin kuin muutkin teologit!) ovat jaettavissa kahteen ryhmään: on niitä, jotka pitävät itseään tekstejään viisaampina, ja on niitä, jotka pitävät tekstejään itseään viisaampina. Kumpikin ryhmä on ihailtavan taitava eksegeettisessä ”käsityössä” (*im exegetischen Handwerk*), saksalaisoppineiden suosimaa termiä käyttäkseni. Työn tulokset ovat kuitenkin ihan erilaisia.

En ole koskaan voinut ymmärtää sellaista eksegeesiä, joka tuottaa paksuja, noottiensa painon uuvuttamia opuksia muttei sanallakaan pohdi tekstin pääasiaa. Oikeana pidän sellaista eksegeesiä,

jonka avulla tutut, usein jopa liiankin tuntuilta tuntuvat tekstit muuttuvat meheviksi. Tekstin sanat alkavat lihoa ja tulevat ihan pulleiksi, suorastaan niin juovuttaviksi, että ihmettelee tyhmyyttään, koska ei ole lainkaan ymmärtänyt tekstien olevan niin meheviä ja riemastuttavia. Tällaista ”hengellistä huvitusta” koin runsain mitoin Eskolan tutkimusta lukiessani.

2. Pidän Eskolan teosta oloissamme harvinaisena tutkimussuorituksena. Tällaista kokonaisuudesta Uuden testamentin teologiasta ei pysty kirjoittamaan, ellei ole vuosikymmeniä ahertanut alan aineiston parissa. Lisäksi kirjoittajalla on oltava palava into saada syntymään kokonaiskuva Uuden testamentin 27 kirjoituksen yhteisestä teologiasta, samalla kuin rannattoman tutkimuskirjallisuuden kirjava tekijäjoukko, kuolleita ja eläviä, kurkkii kriittisin ilmein kirjoittajan selän takaa, miten kollega selviää haasteellisesta hankkeestaan.

3. Eskolan kyky sähköistää tekstejä syntyy ennen muuta siitä, että hän esittää seikkaperäisesti Vanhan testamentin Uutta testamenttia välittömästi edeltävät tekstit ja niitä koskevan juutalaisen teologian tulkintansa taustaksi, kasvualustaksi ja kontrastiksi. Niin kuin hän itse toteaa, tämä taustoitus ei olisi ollut mahdollista ilman vireän kansainvälisen judaistiikan tarjoamaa tutkimustietoa (18). Sen ansiosta esimerkiksi Herran Jeesuksen teot ja sanat avautuvat uudella tavalla hätkähdyttävän terävinä ja väkevinä (esimerkiksi jakso 1.2, 33–38). Eskolan kirjan herättämien kysymysten valossa on mielestäni todettava, ettei mikään nyt vaikuttava kristillinen perinneuoma eli tunnustuskunta ole voinut hyödyntää julistuksessaan Uuden testamentin kirjoituksiin sisältyvää ydinräjähdyksen kaltaista jättipotentialia. Tämän voimavaranto on siis koko kristikuntaa suurempi.

4. Eskola, joka tunnetaan ahkerana väittelijänä, suorittaa rajankäyntiä ekse-

geetikollegojensa, etenkin uskonnonhistoriallisen tutkimussuunnan edustajien, kanssa malttavassa, suorastaan eireenisessä hengessä. Erityisesti on tässä syytä korostaa liitteen tarjoamaa tietopakettia Uuden testamentin teologian ajankohtaisista kokonaisesityksistä.

5. Suosittelen tätä teosta erityisesti kaikille virkaveljille, jotka haluaisivat saada lisää ”virtaa” saarnoihinsa. Olen vakuutunut siitä, että heiveröiset, latteat ja voimattomat sekä ajan kurjuutta voihkivat saarnat voivat *UTNT:n* reflektoinnista saada uutta iskevyyttä, terää ja sanoisinko ”työkaluteräksistä” ryhtiä.

6. Eskolan *opus magnumin* arvostavaan esittelyyni joudun liittämään muutaman miinuksen.

Kirjan kielellinen asu ei läheskään kaikkialla ole vielä saanut arvonsa muukaista jänteveyttä, iskevyyttä eikä ymmärrettävyyttä. Esimerkkejä ei ole tässä syytä esitellä.

Toinen miinus tulee Raamatun paikka-hakemiston puutteesta. Sellainen lisäisi roimasti kirjan käytettävyyttä saarnojen ja raamattutuntien valmistelussa, samoin muussakin etsinnässä. Jos ja kun kirjan toinen painos rullaa koneisiin, tulkoon se sieltä ulos raamatturekisterin kera!

Kolmas kommenttini koskee termiä *juutalaiskristillinen*. Se on tietysti tutkimuksen vakiosanastoa. Silti painavat syyt puhuvat sen puolesta, että se voitaisiin korvata termillä *aramealaiskristillinen*. Uuden testamentin jälkeisenä aikana oli olemassa juutalaiskristillisiä erityisryhmiä. Niistä on pidettävä erillään arameaa teologian ja kultin kielenä käyttäneet oppineet ja seurakunnat, joiden rinnalla ei laajoilla alueilla ollut kreikankieltä käyttäviä kristittyjä.

Sama kysymys koskee itse asiassa koko Uutta testamenttia. Sen kielellistä rakennetta voi hyvin verrata Herran Kristuksen vaatetukseen: Hänen viittansa on kreikkaa, mutta hänen saumaton ihokkaansa,

”ylhäältä alas samaa kudosta” (Joh. 19:23), on arameaksi teologisoitua hepreaa. On tutkijoita, jotka ovat menestyksellisesti työskennelleet tämän pukuanalogian mukaisesti. Koko Uuden testamentin eksegeetikuntaa ajatellen analyysi ja tulkinta pysähtyvät keskimäärin ”viittaan” eli kreikankieliseen tekstiin. Eskola on selvästikin tietoinen tästä haasteellisesta tehtävästä (30, 197, 200–201) muttei ole ainakaan vielä paneutunut siihen hartiavoimin. Nyt ilmestyneen arvokirjan tekijältä voinee odottaa sähköistäväää tekstiä myös tästä aiheesta. ●

Jouko N. Martikainen

Göttingenin yliopiston itämaisen, erityisesti syrialaisen kirkkohistorian emeritusprofessori, Lieto

Mistä Uusi testamentti kertoo?

Hämmästyttävän harva eksegeetti on edes yrittänyt hahmottaa sen kirjan sanomaa, jota työkseen tutkii. Yksityiskohtiin ja taustoihin paneudutaan innokkaasti, mutta harvoin Uutta testamenttia luetaan kokonaisuutena. Tähän aukkoon osuu Eskolan kirja.

Miksei näin yleensä tehdä? Siksi, ettei Uusi testamentti ole tietoisesti koottu kirja. Sen tekstit eivät ole vuorovaikutuksessa keskenään, vaikka Eskola niin väittää. Vaikutus oli korkeintaan yksisuuntaista, jos kirjoittajat yleensä tunsivat toistensa tekstejä. Kuitenkin myös elokuvat syntyvät vasta leikkauspöydällä, eivätkä näyttelijät, käsikirjoittaja tai edes ohjaaja aina aavista lopputulosta. Silti niitä arvostellaan kokonaisuuksina. Miksei siis Uutta testamenttiakin?

Teoksen johdanto alkaa sivulta 505 *Liitteestä: Katsaus Uuden testamentin teologian kokonaisesityksiin*. Eskola asemoi itsensä postliberaaliksi raamattuteologiksi, joka käyttää uusia menetelmiä, etenkin narratiivista lukutapaa. Näin hän pyrkii

kuvaamaan Uuden testamentin teksteille yhteistä teologista sisältöä kadottamatta niiden omaa merkitystä tai historiallista kehystä. Oletusarvona on, että kirjalla on juoni ja viesti lukijalleen.

Eskola löytää Uudesta testamentista suuren kertomuksen luvatusista Daavidin pojasta, joka rakentaa uuden temppelin, seurakunnan. Ylösnousseena Herrana hän toteuttaa Jumalan kuninkuuden maailmassa. Tämä suuri metanarratiivi kattaa oikeastaan koko Raamatun. Näin korkealla abstraktiotasolla Uuden testamentin tekstit voidaan toki sovittaa yhteisen nimittäjän alle, mutta siihen rooliin sopisi moni muukin kertomus. Eri asia on, kuvaako mikään niistä enää mielekkäästi yksittäisten tekstien ajatuksia ja tavoitteita.

Laajojen kaarien lisäksi Eskolan kirja sisältää lukemattomia eksegeettisiä tiedonjyviä, joista moneen on helppo yhtyä. Käsitteen *metanoia* Eskola tulkitsee Jesajan valossa suunnanmuutokseksi ja palaamiseksi Jumalan luokse (51–52), vaikka joskus tekstiin lipsahtaakin hengellinen sammakko *parannus* (77). Periaate ”silma silmästä” nähdään humaanina aiempaan koston periaatteeseen verrattuna, eikä Markusta pidetä Pietarin tulkkina (276–277). Eskola torjuu myös ajatuksen, että Paavali olisi jakanut Mooseksen lain rituaaliseen ja moraaliseen osaan, joista jälkimmäinen koskisi kristittyäkin (312). Eskola osoittaa, että Uuden testamentin mukaan Jeesus ei nouse itse kuolleista, vaan Jumala herättää hänet (199). On myös arvostettavaa, että Eskola erottaa retorisen ja dogmaattisen tavan tarkastella Paavalin tekstiä (407).

Päinvastaisiakin esimerkkejä näin tavanakasta kirjasta tietysti löytyy. Eskola väittää, että Pietarin ensimmäisen kirjeen mukaan arkki pelasti hurskaat hukkumiselta (475), vaikka alkutekstissä heidät pelastaa vesi eikä suinkaan hukkumiselta. Paavalin kaupankäynnistä lainaama kielikuvasto (Fil. 3:7–8) katoaa etymologis-

dogmaattiseen lukutapaan, Paavali kun ei suinkaan väheksy juutalaista taustaansa, vaikka laskeekin tuon aiemmin maailman arvokkaimman asian tappion puolelle verrattuna Kristuksen tuntemiseen.

Tuhlaajapojan isän toiminta kuvaa Eskolalle Jumalan etsivää rakkautta, vaikka kertomus toistuvasti erottaa isän ja tivaan toisistaan ja kuvaa aoristimuodossa, että isän suhtautuminen poikaan muuttui vasta sillä hetkellä, kun hän näki pojan palaavan (Luuk. 15:20). Jaakobin ja Paavalin välistä ristiriitaa Eskola pitää näennäisenä ja virheellisenä ja löytää ongelmaan ”perin yksinkertaisen” ratkaisun (472–473). Muita vastaavia ratkaisuja on esitetty ennenkin, mutta ilmiselvää jännitettä ne eivät ole kyenneet kokonaan hälventämään.

Nimestään huolimatta kirja ei juuri sisällä Uuden testamentin tekstien narratiivista tutkimusta. Esimerkiksi Markuksen evankeliumin yllättävässä lopussa Eskola ei tunnista erästä Raamatun hienoimmista kerronnallisista tehokeinoista: Markus haastaa lukijansa jatkamaan siitä, mihin hän lopettaa äkisti. Haasteeseen vastaankin jo Uuden testamentin sisällä.

Eskolan suhde johdanto-oppiin on jännitteinen. Pastoraalikirjeiden kohdalla kysymys kirjoittajasta ”ei kuulu tämän työskentelyn piiriin”, mutta Efesolaiskirjeen kohdalla se kuuluu (461). Molemmat Pietarin kirjeet hän sijoittaa ensimmäisen vuosisadan loppupuolelle (474) ja puhuu paikoin hämmäntävästi vain Pietarin kirjeestä kuten aiemmin Korinttilaiskirjeestä. Kuitenkin 1. ja 2. Piet. ovat kieleltään ja tyyliltään aivan erilaisia, ja 1. Piet. käsittelee hyvin varhaista ongelmaa, joka syntyi, kun jotkut kristityistä kuolivat (1. Piet. 4:6 alkutekstin mukaan).

Eskola kirjoittaa sujuvasti ja ymmärrettävällä kielellä. Oikolukuun sen sijaan olisi kannattanut panostaa. Etenkin tapa kirjoittaa esimerkiksi ”ensimmäinen Heenokin kirja” (po. *Ensimmäinen Henokin*

kirja) on hämäävä. Hankalaa on myös, kun jonkin teoksen sisältöön viitataan, ennen kuin se esitellään (512).

Suorastaan virheellisesti Eskola pitää **Rudolf Bultmannia** liberalismien edustajana, kun todellisuudessa tämän elämäntyö tähtäsi liberaaliteologian vastustamiseen. Lähemmäs tätä perinnettä tulisi **Heikki Räisäsen** teos *The Rise of Christian Beliefs*, johon Eskola on halunnut kirjaansa verrattavan. Ne tutkivat kuitenkin eri aineistoa eri kysymyksenasettelulla ja eri metodein. Räisäsen teos on ammattilaisille laadittu alaviitteinen ja kunnan kirjallisuusluetteloinen. Eskola puhuttelee tavallista lukijaa ja jättää lähteensä yleensä arvailujen varaan. Olisi mukava tietää, keneen viittaa sanonta ”uudemman tutkimuksen mukaan”.

Eskola etsii Uuden testamentin sisältä yhtenäisiä linjoja, Räisänen käy läpi yksittäisiä teemoja kaikesta varhaiskristillisyyttä lähellä olevasta aineistosta. Räisänen pyrkii tarkastelemaan aineistoaan kuvailevan uskontotieteen tulokulmasta. Eskola puolestaan liittyy meillä harvinaisempaan eksegeettiseen perinteeseen, joka pohjaa ”opin metafysiseen totuuteen” ja Raamatun jumalalliseen luonteeseen.

Eskola arvostelee kovin sanoin uskontotieteellistä tai uskonnonhistoriallista lähestymistapaa, se kun on ulkokohtaista ja pyrkii osoittamaan varhaisten kristillisten tekstien opillisen hajanaisuuden. Ongelmaksi muodostuu, että myös hänen arvostamansa **Oscar Cullmann, Joachim Jeremias, Leonhardt Goppelt, Martin Hengel** ja Tübingenin nykyinen ”uskonnonhistoriallinen koulu” tutkivat Uutta testamenttia juuri tästä näkökulmasta mutteivät päädykään ”pluralismiin tai relativismiin”.

Vastaus akateemisiin pelisäännöin toimivan raamatuntutkimuksen tuottamiin ongelmiin ei siis ole torjua sen lähtökoh-
tia vaan tehdä samoilla säännöillä parem-

paa tutkimusta. Onneksi Eskola itsekin tekee useimmiten näin. Hänen periaatteensa ottaa Jumala mukaan tieteen peiliin ei sovi akateemiseen eksegetiikkaan, mutta käytännössä hän ei sellaiseen sorrukaan. Yllättäen Räisäsen kirja on enemmän hengellisesti väritynyt.

Eskolan narratiivinen teologia avaa kiehtovalla tavalla jokaiselle Uudesta testamentista kiinnostuneelle siitä käytävää keskustelua. Yliopistotutkija jää vielä kaipaamaan englanninkielistä, lähdeviittein varusteltua ja hieman harkitumpaa versiota. ●

Lauri Thurén

Itä-Suomen yliopiston
eksegetiikan professori

Sirpaleista rakennukseksi

Suoritin eksegetiikan perusopinnot 1970-luvun lopulla. Silloin elettiin modernin historiallis-kriittisen raamatuntulkinnan vahvaa kautta. Monesta näytti, että eksegeettisen myllyn läpikäytyään Raamattu oli hajonnut lukemattomien sirpaleiden epämääräiseksi kasaksi. Ajatus siitä, että edes Paavalin kirjeiden läpi olisi kulkenut jokin punainen lanka, oli utopistinen. Kaikenlaisten rekonstruktioiden luominen oli kiellettyä, sillä siinähan olisi kuitenkin päädytty jonkin epätieteellisenä pidettävän esiymmärryksen todentamiseen. Kuitenkin niitä luotiin; sellainenhan tuo sirpaloitunut kasakin oli. Tämä näkymä vieraannutti raamattuteologiasta pitkäksi aikaa.

Viime vuosikymmeninä olemme onneksi nähneet raamattuteologian nousun. Suomessa selkeästi raamattuteologista tutkimusotetta edusti professori **Timo Veijola**. Hänen tutkimuksiaan ja löytöjään voi yhä käyttää apuna seurakuntatyössä ja saarnojen valmistuksessa. Uuden testamentin puolelta mieleen nousee professori **Lars Aejmelaeus**, joka etsi ylösnousemuksesta raamattuteologialle kiintopistettä. Muitakin tutkijoita voisi mainita.

Tämän vuosituhannen alussa löysin **Ulrich Wilckensin** Uuden testamentin teologian. Se virkisti, koska aluksi tekijä väitti, että Paavali on johdonmukainen teologinen ajattelija. Sama sisällöllinen punainen lanka oli hänen mukaansa löydettävissä läpi Uuden testamentin kaanonin. Kun hän sitten ryhtyi tarkastelemaan Uuden testamentin teologiaa kirkollisen opin perustana, ilmi kävi testamenttien välinen yhteys ja juutalaisuuden merkitys kristinuskon synnyllä. Wilckens uskalltaa olla teologi ja puhua uskon sisällöistä. Ehkäpä tähän pyrkimykseen ovat vaikuttaneet piispuusvuosien kokemukset. Seurakuntatyössä ja kirkon palveluksessa ei oikein pärjää ilman Raamatun kirjojen hahmottamista teologisenä kokonaisuutena. Tällaista teologiaa tarvitsemme.

Samanlaisen innostuksen minussa sai aikaan perehtyminen Eskolan uuteen kirjaan. Toki huomasin, että hän pitää Wilckensia jälkibultmannilaisena. Aluksi kirjan otsikko sai mietteliääksi. Miksei vain Uuden testamentin teologia vaan nimenomaan narratiivinen teologia?

1990-luvulla puhuttiin paljon suurista kertomuksista, joita jotkut epäilivät kuoleiksi. Se oli kovin aikainen luulo. Ajatellaanpa vaikka **J. R. R. Tolkienin** suurta eeposta *Taru sormusten herrasta*, joka nousi laajaan tietoisuuteen vuosikymmenen lopulla. Elokuvat palauttivat mieliin monia raamatullisia teemoja kuten suuren taistelun pahaa vastaan, luvatus kuninkaan saapumisen tai ylösnousemuksen ihmeen. Raamattu toimi ikään kuin Tolkienin kirjan taustalla metatekstinä. Sen kertomukset on otettava huomioon, kun kirjan eri kohtien sanomaa tulkitaan kirjallisuustieteessä.

Mitä sitten Eskola tarkoittaa narratiivisella teologialla? Hän ottaa lähtökohdakseen Vanhan testamentin suuret kertomukset, narratiivit. Uutta testamenttia tulkittaessaan hän pyrkii hahmottelemaan niitä joko ilmeisiä tai epäsuorasti ilme-

neviä kertomuksia, joiden perusteella Uudessa testamentissa esitetään teologisia väittämiä (17). Niinpä hän tunnistaa Uuden testamentin teksteistä metakertomuksia, jotka selittävät myös tekstien teologisia sisältöjä. Tämä johtaa hänet Vanhan testamentin kiehtovaan teologiseen maailmaan. Sitä vasten hän sitten rakentaa, rekonstruoi, Uuden testamentin teologian kokonaisuuden. Syntyvän rekonstruktion uskottavuutta hän pyrkii arvioimaan kokonaisuuden johdonmukaisuuden näkökulmasta (18).

Narratiivinen ote sisältää kritiikin perinteisiä eksegetiikan metodeja kuten redaktiokritiikin ohjaamaa tutkimusta kohtaan. Eskola kuuluu niihin tutkijoihin, jotka haluavat painottaa kokonaiskuvan merkitystä. Hänen mielestään narratiivisella tutkimusotteella voidaan ohittaa monet perinteisten eksegeettisten tutkimusmetodien luomat vastakkainasettelut.

Eskolan metodin arviointi kuuluu raamattutieteen tutkijoille. Sen verran monimutkaisesta asiasta on kyse, että johdantoluvussa tutkimusotetta olisi tullut avata lisää. Meille raamattuteologiasta kiinnostuneille mutta sitä vähemmän harrastaneille kuvaus on nyt aika vaikea. Tosin *UTNT:n* kärsivällinen lukeminen avaa kirjoittajan metodisen perusidean ja palkitsee lukijan.

Ensimmäinen luku lähtee liikkeelle hieman nihkeästi, mutta 50 sivun jälkeen teksti etenee jo hyvällä otteella, ja lukija imaistaan mukaan. Kun Eskola tarkastelee messiaanisen uudistuksen odotusta ja sille luotua perustaa pakkosiirtolaisuuden aikana, hänen perusideansa alkaa näkyä. Jeesuksen toimita ja opetus asetetaan vasten kokemusta, joka kansalla oli pakkosiirtolaisuudesta palattuana. Eksiilin kokemus kuitenkin jatkui: vaikka Israel oli luvattu kansa ja Jumalan lupaukset olivat voimassa, se kohtasi kriisejä vuosisadasta toiseen. Jumala pysyi kaukaisena. Juma-

lanpalvelus uudessa temppelessä ei toiminut toivotulla tavalla. Jotain puuttui. Jeesus Nasaretilaisen tulo merkitsi käännettä: hän julisti uuden Jumala-suhteen syntyä. Hän toi tullessaan profeettojen odottaman Israelin uudistuksen.

Jeesuksen julistusta ja opetusta kuvaava jakso on kauttaaltaan mielenkiintoinen. Esimerkki tästä on Jeesuksen suhde juutalaiseen *shema*-uskollisuuteen (86–98). Tähän jaksoon soisi jokaisen papin huolellisesti perehtyvän.

Toisinaan Eskola liittää mukaan herättävän teologisen kannanoton. Yksi näistä koskee Jeesuksen kasteen tulkintaa. Jotkut tutkijat ovat katsoneet, että Jeesuksen kaste olisi tarkoittanut hänen asettamistaan messiaaniseen virkaan. Tältä pohjalta on esitetty perusteluja ns. adoptiaaniselle kristologialle. Eskola torjuu tämän tulkinnan osoittamalla, että Markuksen (1:11) lausumien takana on Jesajan (42:1–9) kertomus nöyrästä Herran palvelijasta. Se ilmaisee, että kysymys oli Jeesuksen kutsumuksesta. Johanneksen kasteen ottaessaan hän alistui syntisen asemaan ja käänsi perinteiset pyhyyttä koskevat käsitykset nurin. Hänen sanomansa oli osoitettu hyljeksityille ja arvottomille – tähän tehtävään hänet valtuutettiin. Kyse ei siis ollut adoptiosta Jumalan pojaksi.

Kolmannessa pääluvussa tekijä tarkastelee apostoli Paavalin teologiaa. metodi edellyttää, että Paavalin näkemystä tehdään ymmärrettäväksi sekä Jeesuksen puheita ja toimintaa että Vanhan testamentin metakertomuksia vasten. Aluksi tuntuu erikoiselta, että Eskola liittää teodikean ongelman ja Paavalin käsityksen jumalattoman vanhurskauttamisesta toisiinsa. Näin ei yleensä ole tehty luterilaisessa teologiassa, mutta nyt metodi edellyttää sen.

Eskola osoittaa, että Paavali sitoo oman käsityksensä suureen keskusteluun juutalaisten kansallisesta kohtalosta. Miksi

Jumalan valitsema kansa kokee jatkuvasti niskassaan pakkosiirtolaisuuden paineet eikä saavuta itsenäisyyttä ja vapautta minkään sukupolven aikana? Paavalin omana aikana kärsittiin Rooman pakkovallasta. Mikä on vikana kärsimysten alla elävän kansan suhteessa Jumalaansa, kun tämä on vaiti (Hab. 1:2–3)? Puhuessaan vanhurskauttamisesta Paavali viittaa tuohon profeetta Habakukin hätähuutoon.

Tähän liittyy kysymys teodikeasta ja Jumalan oikeamielisyydestä. Eskola katsoo, että Paavalin pohdinnoissa Jumala joutuu syytettyjen penkille. Apostoli kuitenkin vastaa, etteivät kansan synty ja uskomuus tee Jumalasta väärämielistä eivätkä uskotonta. Kansaa kärsii omien rikkomustensa tähden. Toisin kuin useat juutalaiset oppineet Paavali ei ylistä ihmisten vapautta tahtoa eikä jaa maailmaa valon ja pimeyden lapsiin. Kaikki ovat kelvottomia, minkä vuoksi pelastus ei ole mahdollista synergismin keinoin. Ainoa toivo on Jumalala tuleva vanhurskaus: se annetaan lahjaksi uskon kautta.

Huolimatta siitä, että Eskola mainitsee taivaallisen oikeudenkäynnin, hän ei edusta ns. forensista vanhurskauttamiskäsitystä. Sen sijaan hän voisi varsin hyvin viitata niihin **Lutherin** teksteihin, jotka vaativat ihmistä vanhurskauttamaan Jumalan tämän sanoissa. Tällä reformaattori tarkoittaa, että ihminen myöntää – Jumalan armon avulla – todeksi tämän käsityksen ihmisen syntisyydestä. Kun ihminen on näin myöntänyt olevansa vailla vanhurskautta, Jumala antaa oman vanhurskautensa hänelle lahjaksi.

Vanhurskaus uskosta merkitsee Paavalilla Eskolan mielestä sitä, että se saadaan Kristuksen lahjana häneltä ja hänen yhteydessään. Uskon alkuperä tarkoittaa partisipaatiota eli yhteyttä Kristukseen. ”Uskonyhteydessä Kristukseen elävä syntinen on tullut vanhurskaaksi”, Eskola tiivistää (374).

Kun lukee Eskolan kuvausta uskon vanhurskaudesta ja kristityn Kristus-yhteydestä, väistämättä mieleen tulee Luther. ”Kristus on *Paavalille* siten sekä vanhurskauttamisen aikaansaaja että vanhurskauttamisen lahja. Kun Jumala pelastaa meidät, hän antaa meille Kristuksen itsensä. Siksi Jumalan valtakuntaan siirtyminen on yhdistymistä Kristukseen.” (382.) Paavalin tilalle voisi panna yhtä hyvin Lutherin. Tästä huolimatta Eskola ei viittaa häneen nimeltä ja mainitsee vain keran yleisesti luterilaisen perinteen. Päätelmä on siis tulosta narratiivianalyysistä. Ehkäpä Lutherkin löysi Paavalin teologian ytimen viihtymällä pitkään hänen kirjoitustensa äärellä.

Liitteessä Eskola ryhmittelee siis viime vuosikymmeninä ilmestyneet Uuden testamentin teologian kokonaisesitykset ”koulukuntiin”. Tekijä on muita kuin narratiivisen teologian edustajia kohtaan melko tyly. Osaltaan on kaiketi kyse siitä, että uusien koulukuntien on arvosteltava varhaisempia saadakseen tarvitsemansa tilan. Mutta riittääkö pelkkä kielteinen kritiikki? Joskus voisi olla kiinnostavaa jatkaa keskustelua alussa mainitusta Wilckensistä, jolta olen löytänyt paljon myönteistä.

Kirjan ulkoasu ei ole sen sisällön arvion mukainen. Kirja olisi ansainnut kunnan kannet. Jos teoksesta otetaan toinen painos, tämä puute on korjattava. Lukijan avuksi laatisin taulukon tekijän käyttämistä Vanhan ja Uuden testamentin kohdista ja viittaukset asianomaiselle sivulle. Se auttaisi käyttäjää. Toisinaan esitys on kommentaarimaista, perusteellista selostusta. Nämä jaksot olisi hyvä saada kätevästi kommentaaria tarvitsevan ulottuville.

Hyvää teologista tutkimusta on pappien syytä harrastaa. *UTNT* on sellaista. Siispä ostoksille ja lukemaan! ●

Simo Peura

Lapuan hiippakunnan piispa, Helsingin yliopiston ekumeniikan dosentti

Teologian ja ilmoituksen ero

Uuden testamentin teologian yleisesitys on haastava ja vaativa tehtävä. On annettava kaikki kunnia Eskolalle, että hän on siihen ryhtynyt. Ihmetellä sopii, että hän on tämän työn tehnyt varmaan ainakin osittain samanaikaisesti uuden väitöskirjansa kanssa. Kirjan lukijakunnassa tulevat varmaan lähinnä kysymykseen teologiaan perehtyneet papit ja maallikot. Useimmat seurakuntien aktiivit ja kirkkokonsa saattavat kokea vaikeaksi päästä sisälle kirjan monipuoliseen ja -polviseen sanomaan. Akateemiseen maailmaan kirjaa ei liene tarkoitettu, koska siitä puuttuvat kirjallisuusviitteet. Silti tulee pakostakin mieleen ajatus, että kirja on vastausta myös räisäläiselle epigonijoukolle, jonka negatiivinen vaikutus tuntuu yhä suurempana kirkon hämärtyvässä sanomassa.

Tyydyn nostamaan esille joitakin kysymyksiä, joita kirja mielessäni herätti. Ensimmäinen liittyykin itse teologian käsitteeseen. Suosittelen tutustumaan edelleen ajankohtaiseen **Horst-Georg Pöhlmannin** kirjan *Dogmatiikan pääkohdat* (1974) lukuun 1. *Teologiasta* (11–24). **Emil Brunnerin** mukaan teologia on ”ajattelupalvelua uskon ääressä”. Pöhlmann itse esittää hyvän määritelmän: ”Teologia lähtee liikkeelle ilmoituksen ja uskon ennakkoratkaisusta. Jumala on ennen tiedettä Jumalasta.” Teologia nousee näin ollen Jumalan ilmoituksesta Raamatusta. Siksi ei pitäisi puhua esimerkiksi Jeesuksen teologiasta tai vaikkapa Vanhan testamentin profeettojen teologiasta. Raamattu on *norma normans*, teologia on erityisesti uskontunnustuksissa parhaimmillaankin *norma normata*. Eskolan kirja saattaa jättää tässä pienen epätietoisuuden siitä, mitä hän ymmärtää teologialla. Ainakin itse haluan liittää sen vain ilmoituksen tulkitsemiseen, en itse ilmoitukseen.

Koska narratiivisen teologian käsite on hallitsevassa asemassa, olisi lukijoita ajatellen ehkä ollut hyvä liittää teoksen alkuun lopusta ainakin liite 6, joka esittelee käsitettä. Yksinään se on mielestäni liian kapea näkökulma Uuden testamentin sanoman ymmärtämiseksi. Sen metanarratiiveista saa leijonanosan eksiilin korostaminen. Narratiivinen teologia ja eksiilin retoriikka ovat jopa niin hallitsevia *UTNT:n* tulkinnassa, että ne voivat narrata naaraamaan Uudesta testamentista sellaista, mitä siellä ei ole. Olen joutunut tässä asiassa tekemään monia kysymysmerkkejä marginaaleihin. Vertauskuvallisesti voisi sanoa, että Eskolan tulkinnan kanteleessa kaksi kieltä on saanut niin hallitsevan osan, että muut kielet soivat vain heikosti taustalla.

Eksiiliä käsitellään kirjassa käsitykseni mukaan liian negatiivisessa valossa. Se ei tee oikeutta sen merkitykselle pelastushistorian valossa. Ilman eksiiliä meillä ei olisi Vanhaa testamenttia nykyisessä muodossaan, koska juuri siellä kirjanoppineet ryhtyivät tallentamaan pyhiä tekstejä tuleville polville. Eksiilin ansiosta messiaaninen suku säilyi ja antoi Israelille ja maailman kansoille Messiaan, Vapahattajan. Jeremia saikin näyn, jossa ”hyvät viikunat” tarkoittavat eksiilin jäännöstä, ”pahat viikunat” niitä, jotka mielestään onnekkampina saivat vielä jäädä pyhään maahan (Jer. 24).

Hermeneuttisista tulkinnan näkökohdista Uuden testamentin sanoman ymmärtämiseksi ovat eksiiliä paljon keskeisempiä typologioita eksoduksen ja autiomaan ideologiat. Tempelisympölyliikka on ymmärrettävissä myös positiivisemmassa valossa kuin Eskolan tulkinnossa. Vanhan testamentin ennustusten täyttyminen Jeesuksen tulemisessa on erittäin keskeinen koko Uudessa testamentissa ja erityisesti Jeesuksen opetuksessa. Tässä viitattakoon vain erityisesti

Matteuksen ja Johanneksen evankeliumissa esiintyviin ns. refleksiolainauksiin tai riemuvuoden täyttymiseen Jeesuksen tulemisessa (Luuk. 4; 3. Moos. 25; Jes. 61). Riemuvuosi ei liity vain eksiilistä vapautumisen retoriikkaan vaan vielä enemmän siihen vapautumiseen, jonka Messias toteuttaa Vanhan testamentin lupauksen täyttymisenä. Jo paljon ennen eksiiliä tämä toivo eli voimakkaana Vanhan testamentin hurskaiden odotuksessa ja profeettojen sanomassa.

Viittaan synodaalikirjassa *Raamattu ja kirkon sanoma tänään* (2004) olevaan **Jukka Keskitalon** artikkeliin, jossa hän käsittelee Raamatun totuusvaatimusta valistuksen jälkeisessä postmodernissa maailmassa. Hän kirjoittaa **Leslie Newbeginiin** vedoten, että ”valistuksen paradigmalle ylikäymättömät sisäiset jännitteet ratkeavat Jeesuksen sovittavan kuoleman ja ylösnousemuksen salaisuudessa. Siksi tämän salaisuuden vastaanottaminen ja Jeesuksen seuraaminen on ainoa oikea hermeneuttinen avain Raamatun ymmärtämiseen.”

Typos korvataan kirjassa usein sanalla *topos*. Se ei mielestäni tee täyttä oikeutta Uuden testamentin Messias-sanomalle. Näiden kahden käsitteen eron tuo havainnollisesti esille Joh. 20:25, jossa molemmat esiintyvät. Tämä ei näy KR 1992:ssa mutta kylläkin KR 1938:ssa. Tuomas halusi nähdä naulojen jäljet (*typos*) ja pistää sormensa naulojen paikkoihin (*topos*). Kristuksen haavat ovat tärkein *typos*, sillä ne ovat Jumalan pyhyiden ja rakkauden merkkejä tai lyöntejä, jotka julistavat Jeesuksen viatonta uhria puolestamme. Uskossa ne nähdään. *Topos* ilmaisee saman asian konkreettista paikkaa. Tuomalle riittikin lopulta *typos* merkiksi Jeesuksen uhrikuolemasta ja ylösnousemukselta. Topologia ja topografia ovat eri asioita kuin typologia, joka on hyvin keskeinen Vanhan testamentin tulkinnan avain

Uudessa testamentissa. Henkilö- ja asiastypokset avaavat Messias Jeesuksen työtä Kirjoitusten täyttymyksenä. Tämä olisi voinut tulla selvemmin esille. Kyllä *topoksetkin* ovat tärkeitä pelastushistorian konkreettisia paikkoja, todistuksia Sanan lihaksitulemisesta (Betlehem, Jerusalem, temppele).

Tämä kysymys nousee esille, kun vertaa Johanneksen evankeliumin osuutta kirjassa suhteessa Paavalin kirjeisiin. Jostakin syystä Johannes on siirretty muista evankeliumeista erilleen kirjan loppuun. Eskola kuittaa tämän sanoman kannalta keskeisen evankeliumin noin 10 sivulla, kun taas Paavali saa 20-kertaisen osuuden. Luther piti Johannesta ”ainoana suloisena pääevankeliumina”, joka kristikunnan historiassa ja sanomassa on aina ollut kunnia-asemassa. Paavalilla on tärkeä asema Uuden testamentin kirjoittajien joukossa. Se ei kuitenkaan oikeuta Johanneksen evankeliumin, kirjeiden ja ilmesytyksen minimointia Uuden testamentin kokonaissanoman tulkitsemisessa.

Johannes ei ole vain ”hengellinen evankeliumi”, joksi **Kleemens Aleksandrialainen** sitä kutsui, vaan se on jälleen saamassa arvostusta myös historian Jeesuksen tutkimuksessa. Liberaalisen eksegetiikan vaikutus Johanneksen evankeliumin väheksymisessä on onneksi vähentymässä myös eksegeettien keskuudessa. Eihän ainakaan akateemisessa maailmassa ole saanut kannuksia, ellei suhtaudu kriittisesti juuri ”johannekselaiseen” kirjallisuuteen. Myös Apostolien teoille olisi suonut enemmän painoa Paavalin sanoman käsitelyssä.

Joudun asettelemaan hiukan kysymysmerkkejä myös siihen asemaan, jonka Eskola antaa intertestamentariselle ja pseudepigraafiselle kirjallisuudelle Uuden testamentin sanoman ymmärtämiseksi. Tämä kysymys nousee erityisesti, kun vertaa Johanneksen saamaa vähäistä osuutta

apokryfisten tekstien saamaan jopa suurempaan osuuteen Uuden testamentin tulkinnassa. Osoitan väitöskirjassani, että sekä Qumranin teksteissä, esirabbiinisessa kirjallisuudessa että Uudessa testamentissa oli jo hyvin selkiytynyt näkemys ja sisäinen itseymmärrys siitä, mitä vanhoja heprean tekstejä pidettiin auktoritatiivisina ja mihin vedottiin Jumalan sanana. Missään näistä kolmesta kirjoitusryhmästä ei vedota auktoritatiivisesti muihin kirjoituksiin kuin niihin, jotka myöhemmin hyväksyttiin Vanhan testamentin kaanoniin. Muista kirjoituksista on kyllä heijastumia, mutta ne eivät tuo mitään lisää Vanhaan testamenttiin hyväksytyihin teksteihin. Aivan yhtäläisesti kaikissa kolmessa kirjoitusryhmässä ovat erityisen painokkaasti esillä samat Vanhan testamentin kirjat, joihin vedotaan (Moosoksen kirjat, Profeetat ja Psalmi). Kannattaa lukea **Timo Veijolan** artikkeli kaanonin synnystä em. synodaalikirjassa.

Historiallis-kriittinen raamatuntutkimus on mielestäni saanut liian suuren painoarvon Eskolan kirjassa. Parhaimmillaankin se on kuitenkin vain kehyksiä luova ja välttämätön Raamatun historiallisen luonteen ymmärtämiselle. Veijola antaa loistavassa artikkelissaan *Raamattu kristillisen spiritualiteetin lähteenä* (Teologinen aikakauskirja 1/2001) tärkeitä vinkkejä Raamatun lukemiseen ja ymmärtämiseen nimenomaan Jumalan ilmoituksen varsinaisesta tarkoituksesta käsin. Hän ei hylkää Raamatun tutkimusta historiallisista lähtökohdista mutta tekee selväksi historiallis-kriittisten tutkimusmetodien riittämättömyyden itse sanoman ymmärtämisen kannalta. ”Historiallis-kriittinen raamatuntutkimus on syntynyt valistuksen lapsena ja siksi sille on ominaista varauksellinen suhtautuminen paitsi kirkon dogmeihin myös kaikkeen, mikä viittaa tekstien ’syvempään’ hengelliseen merkitykseen.” ”Se, mikä on historiallis-kriittiselle eksegetiikalle kau-

histus, on hengelliselle tulkinnalle voitto.” Hän käsittelee myös joitakin Uudessa testamentissa esiintyviä Vanhan testamentin sanoman typologioita (tie, autiomaan).

Pöhlmannin mukaan teologin on tärkeää muistaa, että ”Jumalaa ei voi käsittää (begreifen), ellei jo ennen sitä olla hänen käsissään (ergriffen)” (16). Veijola kirjoittaa vastaavasti, että raamatullisen spiritualiteetin lähtökohtana on kohtaaminen ylösnousseen Herran kanssa. En epäile, ettei Eskola allekirjoittaisi näitä lähtökoh- tia, mutta jos liiaksi heittäytyy eksegeettisen tutkimuksen ”kolmannelle aallolle” Raamatun sanoman tulkinnassa, se johtaa kaventuneeseen ymmärtämiseen itse pääasiassa.

Toivon, että Eskola ryhtyy vielä uuteen yritykseen tulkita Uuden testamentin sanomaa, mutta hyppää kolmannelta aallolta ensimmäiselle aallolle. Tässä en tarkoita eksegeettisen tutkimuksen valistuksen jälkeen syntyneitä ”aaltoliikkeitä”. Ei niitäkään pidä sikseen jättää, mutta mikäli haluamme esittää Uuden testamentin ilmoituksen kokonaissanoman, ei Raamatulle uskollisella teologialla ole muuta tietä kuin sen spiritualiteetin löytäminen, joka itse Raamatusta nousee. Siinä asetetaan eksgeettisen tutkimuksen historiallis-kriittiset metodit niille kuuluvaan alisteiseen asemaan ja ne myös hylätään, mikäli ne nousevat valistuksen rationalismin vihamielisestä asenteesta itse ihmeenomaista kohtaan. Erityisesti evankeliumien tutkimuksen kolmas aalto tai ”kolmas etsintä” (*Third Quest*) lähtee siitä, että tutkimuksella voimme löytää luotettavaa tietoa historian Jeesuksesta. Pääasia avautuu kuitenkin vain Ylösnousseen kohtaamisesta, Jumalan ymmärtäminen hänen käsissään olemisesta.

Arvostan Eskolaa kristittynä tutkijana, jolla on sekä vankka tiedollinen pohja että uskon avaamat näköalat. Siksi rohkenenkin pyytää häneltä ilman mitään kiireh-

timistä Uuden testamentin kokonais- sanomasta tuollaista uutta teosta, joka täydentää tätä nyt käsillä olevaa kirjaa. Samalla se palvelisi entistä monipuolisem- min ja useampia kieliä soittaen uskova- Jumalan kansaa ja myös niitä teologeja, jotka vielä luottavat Raamattuun Jumalan sanana. Raamatusta itsestään nousevien tulkintametodien avulla suuret pääasiat avautuvat kuin Emmauksen tien kulki- joille. Niiden aaltojen yllä liikkuu edelleen Pyhä Henki kyyhkysen lailla.

Näistä lähtökohdista voimme varsinkin Suomessa saada liberaaliteologeilta *arkki- konservatiivin* nimen. Se onkin silloin hyvä nimi, kun *arkki* tarkoittaa sitä armon vesil- lä liikkuvaa alusta, johon kaste meidät on siirtänyt uskossa Kristukseen. *Konservatiivi* on myös kunnian nimi, mikäli se tarkoittaa uskollisuutta Jumalan sanalle ja siinä kiin- niriippumista kaiken uhallakin. ”Viisaiden sanat ovat teräviä kuin häränajajan piikki, mietelausemat kuin lujia nauloja. Nämä sanat ovat kaikki saman paimenen anta- mia.” (Saarn. 12:11.) ●

Erkki Ranta

TT, eläkkeellä oleva Tampereen Viinikan seurakunnan kirkkoherra

Pyrkimys tekstuaalisuuden ja historiallisuuden yhdistämiseen

Ensimmäiseksi Eskolaa on onniteltava siitä, että hänen teoksestaan puuttuu se retorinen äkäisyys, joka on tyypillistä hänen aiemmille suomenkielisille teoksilleen.

Kirjan lukeminen kannattaa ehkä aloittaa lopusta, liitteestä *Katsaus Uuden testamentin teologian kokonaisesityksiin*. Sen luettuaan ymmärtää helpommin, mitä Eskola on kirjassaan tekemässä. Liite on suppea analyysi siitä, mitä aiemmat Uuden testamentin teologioiden kirjoittajat ovat tehneet.

Eskola mainitsee seitsemän lähesty- mistapaa Uuden testamentin teologiaan:

1) opillinen, 2) idealistinen, 3) eksistentia-
listinen, 4) pelastushistoriallinen, 5) ka-
noninen, 6) sosiologinen ja 7) narratolo-
ginen.

1) Opillisessa lähestymistavassa Uuden testamentin teologian tavoitteena on jäsennellä Uuden testamentin kirjoituksia dogmaattisesti. Ongelmana Eskolan mukaan on, että tällainen lähtökohta ei ole avoin teksteistä nouseville uusille näkökohdille.

2) Idealistisessa raamattuteologiasa olennaista eivät olleet niinkään tekstit vaan se, millaisena hyvä, kulttuurievoluutiota eteenpäin vievä uskonto nähtiin.

3) Eksistentiaalistisessa keerygmateologiassa (**Bultmann**) tavoite muuttui. Uuden testamentin teologian tehtäväksi tuli ihmisen uskonkokemuksen sanallinen ilmaiseminen. Opillista sisältöä alettiin pitää pelkkänä mytologian tuotteena, joka oli erotettava olennaisesta, uskonnon elämyksellisestä puolesta. Eskola näkee tällaista otetta muun muassa Suomessa kurssikirjana käytetyssä **Eduard Lohsen** teoksessa *Uuden testamentin sanoma* (1974).

4) Pelastushistoriallisen raamattuteologian (**Stulmacher, Marshall**) Eskola suhtautuu positiivisesti. Ongelmana on, että ”kirja kirjalta etenevien tutkimusten tarkastelu ei kuitenkaan kykene paljastamaan eri tekstien välistä temaattista jäsennyttä yhtä hyvin kuin laajempiin kokonaisuuksiin keskittyvä analyysi” (515). Eskola kaipaa otetta, joka kykenisi kertomaan, mitä koko Uusi testamentti julistaa.

5) Uskonnonhistoriallista tarkastelutapaa edustaa muun muassa **Heikki Räisänen**. Hän ei pyri Uuden testamentin yhtenäisen sanoman löytämiseen, koska sellainen edustaisi väärää dogmaattista otetta. Pyrkimyksenä on osoittaa Uuden testamentin kirjoittajien oma ristiriitaisuus ja yhteensovittamattomuus yrittämättä harmonisointia. Se tapahtuu seuraamalla kirjan (*The Rise of Christian Beliefs:*

The Thought World of Early Christians, 2010) jäsennyksessä dogmatiikan lokuksia. Kirjan dispositio perustuu sille, mitä alkukristityt ajattelivat Räisäsen mukaan erityisesti eskatologiasta, kuoleman jälkeisestä elämästä, synnistä, soteriologiasta, kristologiasta ja Pyhästä Hengestä. Ote on uskontotieteellinen tai uskonnonso-
siologinen.

Eskola on käsittäkseni oikeassa kirjoittaessaan, että Räisäsen tarkoituksena on Uuden testamentin sisäisen diversiteetin painotus. Näin päädytään sellaiseen käsitykseen uskonnosta, jossa ”on tilaa radikaaliinkin toisinajatteluun” (521). Kristillisessä uskossa ei Räisäsen mukaan ole kyse uskonnollisesta totuudesta vaan siitä, että yhteisö rakentaa omaa symbolista maailmaansa. Tulkinnat muodostavat loputtoman ketjun, eikä mitään yhtä ja pysyvää Uuden testamentin sanomaa tai opillista totuutta voi olla olemassa.

Eskola ei esittele kirjaansa vastapoolina Räisäsen teologialle. Silti Eskolan kirja asettuu Suomen nykytilanteessa juuri Räisästä vastaan. Se esittää Uuden testamentin kokonaissanomasta perustellun tulkinnan, joka on Räisäsen näkemystä paljon yhtenäisempi.

6) Seuraavaksi Eskola esittelee kanonisen raamattuteologian, jota maailmalla on edustanut erityisesti **Brevard S. Childs**. Eskolan mukaan kanonisen luku-
tavan anti on, että se pystyy palauttamaan tutkimuksen kentälle Raamatun ”teksti-
maailman”. Eskola eroaa kanonisesta raamattuteologiasta ainakin kahdessa koh-
taa. Hän ei käsittele lainkaan kirkkoa tai sen traditiota Raamatun tulkintaa oikeaan ohjaavana prinssiippinä. Hän pyrkii löytämään Uuden testamentin sanoman sen omasta tekstimaailmasta, tulkitsemalla sitä kirjoittajien omia taustoja vasten. Tarkoituksena on ilmeisesti seurailta protestanttista *sola scriptura* -painotusta. Tässä Eskola on kyllä lähellä Childsia, vaikka

monet muut kanonisuuden käsitettä käyttävät kirjoittajat kuten tämän kirjoittaja pitävät myös kirkkoa hermeneuttisesti merkittävänä.

Toinen eroavuus on siinä, että Eskola ei rajoitu ainoastaan kanoniseen Raamattuun. Hän käyttää myös kaanonin ulkopuolisia toisen temppelin ajan tekstejä. Niiden avulla hän löytää sen ”eksiilin retoriikan”, joka hänen mielestään on Jeesuksen ja Paavalin julistuksen tausta.

7) Eskola nimittää projektiaan ”narratiiviseksi Uuden testamentin teologiaksi”. Siinä hän pyrkii ”yhdistämään tekstuaalisuuden ja historiallisuuden”. Tämä tapahtuu löytämällä aatehistoriallisen tutkimuksen avulla Uuden testamentin jäsentymisen kannalta keskeiset *metanarratiivit*. Eskolan mukaan tällaiset suuret teemat ovat implisiittisesti oletettuja useimpien Uuden testamentin tekstien taustalla ja auttavat näkemään Uuden testamentin keskeisen teologisen sanoman. Näin keskusteluyhteys systemaattiseen teologiaan ja kirkon oppiin säilyy. Uuden testamentin narratiivisella teologialla on myös konstruktiiivinen tehtävä.

Kuulostaako vaikealta? Asia käy yksinkertaisemmaksi ja uskottavammaksi, kun kirjaa alkaa lukea alusta ja katsoo, mitä Eskola konkreettisesti tarkoittaa tämän teorian soveltamisella. Hän aloittaa yllättävästi palmusunnuntain teemalla: Jeesus ratsastaa aasilla Jerusalemiin ja puhdistaa temppelin. Tässä evankeliumien kuvauksessa tapahtumassa Eskola näkee jotain hyvin olennaista. Vasta nyt Israelin kansan pakkosiirtolaisuus lakkaa hengellisessä mielessä. Daavidilainen kuningas, Jumalan lupaama Messias, palaa kansansa keskuuteen. Silloin eksiili lakkaa, ja kansalle tarjotaan hänen kauttaan syntien anteeksi-antamus ja pääsy Jumalansa yhteyteen.

Tämä merkitsee kuitenkin, että vailla Jeesusta Israel elää yhä synneissään, eksiilissä, ”tuomion predestinaation alla”.

Siksi edes Jerusalemin temppeli ei kykene tuomaan oikeaa Jumala-suhdetta. Se on tuhoutuva, mutta sen tilalle Jeesus, Vanhan testamentin lupaama ja juutalaisen apokalyptiikan odottama Ihmisen Poika, tulee rakentamaan oikean temppelin, elävistä kivistä eli häneen uskovista ihmisistä koostuvan seurakunnan.

Tämä tapahtuu, kun Messias korotetaan Jumalan taivaallisen valtaistuimen oikealle puolelle, hänen vertaisekseen. Se toteutui Jeesuksen ylösnousemuksessa. Samalla Messias uhrasi oikean, taivaallisen uhrin viemällä oman verensä taivaallisen temppelin uhrialttarille saaden näin aikaan sovituksen. Siksi häneen uskovilla on oikeus olla Jumalan kansaa, pyhää papistoa.

Eskola osoittaa tällaisten metanarratiivien olemassaolon tekstin erittelevän ja pikkutarkan kirjallisten ideoiden analyysin avulla vertaillen evankeliumeita toisen temppelin ajan juutalaisiin teksteihin ja Vanhaan testamenttiin.

Minua häiritsi lukiessani ensi alkuun, että tällaista otetta nimitetään ”narratiiviseksi”. Olen tottunut siihen, että narratiivisella teologialla tarkoitetaan sitä, että tekstin eksplisiittisen kirjallisen juonen annetaan puhua ja teologinen merkitys etsitään siitä. Eskola sen sijaan pyrkii piirtämään laajempia kaaria, etsimään implisiittisiä metakertomuksia. Hän ei tee tätä niinkään evankeliumin konkreettisen kirjallisen juonen tasolla vaan pyrkii sen taakse, laajempaan metanarratiiviin.

Lukiessani vakuutuin pikkuhiljaa. Vaikuttaa tosiaan siltä, että ”eksiilin retoriikka” selittää paljon. Se auttaa ymmärtämään, miten Jeesus koki tehtävänsä ja miksi hän toimi ja puhui, niin kuin evankeliumit kirjallisessa muodossaan kertovat.

Eskola käsittääkseni oikaisee **Sandersin** ajatusta juutalaisesta ”liittonomismista” ja lain asemasta ja suhteesta Kristus-uskoon. Jeesus ajautui alusta asti konfliktiin fariseusten kanssa, koska

hän edusti ”eksiilin retoriikkaa”: Israel ei elänyt liitossa vaan syntiensä tähden Jumalan hengelliseen pakkosiirtolaisuuteen hylkäämään. Siksi laki ja temppeleivät voineet sitä auttaa. Sen tekisi yksin Messias, joka ratsastaisi Jerusalemiin, joka korotettaisiin jumalalliselle valtaistuimelle ja joka toimittaisi oikean sovituksen ja rakentaisi uskovista oikean, hengellisen temppelein.

Tätä evankeliumien ”metanarratiivien” etsimistä ja perustelemista Eskola jatkaa satoja sivuja, välillä lähes tuskastuttavan tarkkaan. Pari editointikierrosta ei olisi tehnyt pahaa. Itse asia kuitenkin vakuuttaa.

Erytisen oivaltavaa on ”eksiilin retoriikan” soveltaminen Paavaliin. Eskolan mukaan Paavali liittyy Jeesuksen pessimistiseen näkemykseen Jumalan kansan asemasta Jumalan edessä mutta laajentaa sen koskemaan koko ihmiskuntaa. Aadamin lankeemuksen takia ihmiskunta elää hengellisessä eksiilissä, karkotettuna Luojansa yhteydestä, ”tuomion predestinaation” alaisena. Laissa olevan Jumalan tahdon tunteminen ei auta. Tarvitaan Kristuksen uhri, joka yksin voi poistaa tuomion.

Paavali liittyy alkukristillisestä traditiosta oppimiinsa kristologisiin metanarratiiveihin puhuessaan sovitukselta. Taustalla ovat temppelein uhrikäytäntö ja ajatus jumalalliseen kuninkuuteen (Ps. 110) korotettavasta Messiaasta, joka on samalla oikea ylipappi ja toimittaa pätävän lunastuksen omalla verellään. Paavali ei siis ole Jeesuksen sanoman väärentäjä vaan vahvassa jatkumossa hänen opetuksiinsa.

On erityisen ilahduttavaa todeta, että Eskolan mukaan Paavali opettaa vanhurskauttamisen olevan myös uskovan ”ontologista” yhteyttä Kristukseen. Näin hän vaikuttaa edustavan *Yhteisen julistuksen vanhurskauttamisopista* Paavali-tulkintaa.

Muutos on suuri siihen, mitä muistelen Eskolalta lukeneeni aiheesta 1990-luvun väittelyiden tuoksinassa, itsekin siihen osallistuen. Osoittaa viisautta, kun henkilö voi muuttaa kantaansa noinkin suuria intohimoja herättäneessä asiassa, varsinkin kun se ei tapahdu nopeana takinkäänönä vaan kestää yli kymmenen vuotta.

Pari outoa termien käyttötappaa haittaa teoksen ymmärtämistä. Eskola painottaa oikein Paavalin ”pessimististä antropologiaa”, mutta sen kuvaaminen käsitteellä *tuomion predestinaatio* on ongelmallista. *Predestinaatiohan* tarkoittaa yleensä ’enältä määräämistä’. Tekstistä käy kuitenkin ilmi, että Eskolan mukaan Paavali ei opeta sitä. Parempi termi ihmiskunnan ja sen yksilöiden luontaiselle tilalle Jumalan edessä olisi ehkä *tuomion alaisuus*.

Toinen vastaavalla tavalla epäonnistunut termi on *teodikean ongelma*. Eskolalla se tarkoittaa toisen temppelein ajan juutalaisuuden teksteissä implisiittisenä olevaa selitystä sille, miksi Jumalan valitulla kansalla menee huonosti. Yleensä käsite tarkoittaa muuta.

Näistä terminologisista ongelmista ja paikka paikoin esiintyvistä tyyllillisistä rasittavuudesta (toistoista) huolimatta Eskolan teos on hyvin merkittävä. Se auttaa lukemaan Uutta testamenttia perustellusti siten, että sieltä löytyy pelastussanoma, jossa on riittävästi sisäistä koherenssia, jotta Raamattua auktoriteettinaan pitävä kristillinen kirkko voi kuulla siinä Vapahtajansa autoritatiivisen äänen. Näin evankeliumi ei hajoakaan ”tuhanneksi ja yhdeksi tulkinnaksi”, joista jokainen voi valita mieleisensä. Jos niin pääsee käymään, kylväjä joutuu lähtemään kylvötyöhönsä vailla sellaista siementä, jossa on jumalallinen, pelastava voima ja sydämissä itämisen kyky. ●

Sammeli Juntunen

Savonlinna-Säämingin kirkkoherra,
Helsingin yliopiston ekumeniikan dosentti

Lähteet ratkaisevat

Suomalaisten kirjoittamat Uuden testamentin teologian yleisesitykset ovat harvinaisia. Jo siitä syystä Eskolan *UTNT* on tervetullut lisä akateemiseen ja teologiseen keskusteluun Suomessa. Hän ansaitsee kiitosta ensiksi siitä, että hän lähestyy Uutta testamenttia yhtenäisenä kokonaisuutena ja yhden suuren kertomuksen yhdistämänä. Yhteisiä teemoja etsivät lukutavat ovat niin kirkon historiassa kuin tutkimuksen aalloissa osoittautuneet reduktionistisia lähestymistapoja hedelmällisemmiksi. Erinomaista on myös, että Uutta testamenttia käsitellään teemoitain. Perinteisempi tapa on ollut esitellä kunkin kirjan teologiaa erikseen. Niin on mahdollista tehdä paremmin oikeutta kunkin kirjan omaleimaisuudelle, mutta samalla kirjojen keskinäinen yhteys jää uupumaan.

Keskeisimpänä ansiona pidän kuitenkin jatkuvaa koko Uuden testamentin teologian hahmottamista Vanhan testamentin avulla. Tämä kristikunnan perinteinen tapa selittää Uutta testamenttia on niin Jeesus Nasaretilaisen kuin ensimmäisten kristittyjen suosima, eikä tutkijakaan tarvitse hävetä sen käyttöä. Uuden testamentin teemat, avainkäsitteet ja tapahtumat hahmottuvat parhaiten toisen temppelin ajan juutalaisuudesta ja sen teksteistä, joista tärkeimmässä asemassa ovat Vanhan testamentin kirjat. Kristinuskon juuret ovat syvällä juutalaisuudessa, jonka varhaisen historian ymmärtäminen auttaa raamatunlukijaa käsittämään Uutta testamenttia. Emme tee oikeutta Uuden testamentin teologialle ilman Vanhan testamentin teologiaa.

Tutkimuksen näkökulmasta Eskolan keskeinen kontribuutio on eksiiliretorikan nostaminen Uuden testamentin yhteensitovaksi kertomukseksi, metanarratiiviksi. Jeesus ja Uusi testamentti

julistivat Israelin kansan elävän hengellisessä pakkosiirtolaisuudessa. Jeesuksen toiminta, huipentuen hänen kuolemaansa ja ylösnousemukseensa, merkitsi Jumalan lopunajallisten lupauksen täyttymistä: pakkosiirtolaisuus päättyy, uusi temppeli rakennetaan, uusi kansa synnytetään. Eskola soveltaa erityisesti **N. T. Wrightin** ajamaa teesiä Jeesuksen julistamasta pakkosiirtolaisuuden päättymisestä (teoksessa *Jesus and the Victory of God*) evankeliumien ulkopuolelle muihin varhaiskristillisiin teksteihin. Eskola näyttää, miten uskottavasti evankeliumien piirtämä kuva Jeesuksesta istuu aikansa juutalaisuuteen ja kuinka se on vuorovaikutuksessa juutalaisten teologisten virtausten kanssa. Sellainen kontekstin luominen vahvistaa evankeliumien Jeesuksen historiallisuutta. Toisaalta Eskola hakee yhteneväisyyksiä Jeesusta seuranneen kristillisen kirkon ensimmäisiin teksteihin. Hän rakentaa jatkumoa Jeesuksesta häntä edeltäneeseen ja hänen ympärillään vaikuttaneeseen juutalaisuuteen mutta myös hänen jälkeensä syntyneeseen liikkeeseen.

Wrightin kehittämä hypoteesi, jonka avulla hän pyrki selittämään evankeliumit, on luonnollisesti synnyttänyt keskustelua. Nähdäkseni sen kriittisiä huomioita voidaan soveltaa myös *UTNT:hen*. Tärkein kysymys on hermeneuttinen: tekeekö ehdotettu metanarratiivi oikeutta lähteillemme? Kuinka keskeinen rooli eksiiliretorikalla oli toisen temppelin ajan juutalaisuudessa? Tutkijat eivät ole yksimielisiä eksiilin keskeisyydestä juutalaiselle teologialle toisen temppelin aikana. Vanhaa testamenttia lukevan on helppo nähdä esimerkiksi, kuinka suurta iloa tuottaa profeetalle saada julistaa, että Persian kuninkaan Kyyroksen aikana pakkosiirtolaisuus päättyy. Yhtä selvää on kansan kykenemättömyys, jopa suoranainen haluttomuus elää Jumalansa vallan alaisena jo kauan ennen kuninkaiden aikaa,

aina autiomaanvaelluksesta asti. Eksiilin korostunut asema ei siis ole itsestään selvää. Entä kuinka hyvin Uusi testamentti istuu tarjottuun kehykseen? Onko hypoteesi kyllin selitysvoimainen? Tähänkin kysymykseen tutkijat etsivät vastausta.

Itse näkisin niin Jeesuksen kasteen kuin hänen oikeudenkäyntinsä kristologiset formulat evankeliumien teologisten esitysten kannalta olennaisempina kuin temppelin tuhoa julistava puhdistusoperaatio, joka vasta seuraa Jeesus Nasarettilaisen messiaanista identiteettiä. Ongelma piilee pitkälti siinä, miten koetella laaja-alaista hypoteesia Jeesuksen tai evankeliumien teologiasta. Relevanttien tekstien läpikäynti on työlästä. Yhden kohdan epäselvyys ei vielä kumoa teesiä. Vaarana on, että kehyskertomus sulkee sisäänsä tekstit siitä huolimatta, että yksittäisen perikoopin osaset eivät näyttäisi sopivan yhteen kehyksen kanssa. Lopputuloksena teksti kuin teksti puhuu hypoteesin puolesta, eikä sen koetteleminen enää onnistu.

Wrightin tapa käsitellä tuhlaajapoika-vertausta kertomuksena paluusta eksiilistä havainnollistaa tätä hyvin. Yhtäältä on myönnettävä, että vertaus kaukaa katsottuna sopisi yhteen eksiili-tematiikan kanssa. Toisaalta tarkempi perehtyminen vertaukseen osoittaa yhtäläisyyksien jäävän pinnallisiksi. Nuoremman pojan vapaaehtoinen lähteminen kaukaiseen maahan kohti makeaa elämää ei sovi helposti yhteen sen ajatuksen kanssa, että pakko-siirtolaisuus on rangaistus kansalle luvatussa maassa tehdyistä lukuista syneistä. Wrightin käsittelyssä vertaus on kuitenkin pakotettu julistamaan pakko-siirtolaisuuden päättymistä hypoteesin kaikenkattavuuden tähden.

Samanlaisia epäilyksiä yksittäisten tekstien sopivuudesta yhteen pakko-siirtolaisuus-teeman kanssa koin lukiessani Eskolan selityksiä Uuden testamentin teks-

teistä. Esimerkiksi Stefanoksen saarna (Ap.t. 7) näyttäisi ennemminkin tuomitsevan kapinoivan kansan jatkuvan epäjumalanpalveluksen kuin julistavan pakko-siirtolaisuutta.

Yksittäisten tekstien tarkastelu ei kuitenkaan riitä ratkaisemaan Eskolan suositman metanarratiivin selitysvoimaisuutta; parempana pidän kilpailevien metanarratiivien rakentamista. Silloin on mahdollista sekä arvioida, mikä hypoteesi on selitysvoimaisin, että pohtia, onko ylipääntään järkevää etsiä yhtä kattokertomusta vai voisivatko muunlaiset ratkaisut tarjota paremman pohjan Uuden testamentin teologialle. Sellaisia kertomuksia voisivat olla samanarvoiset, rinnakkaiset tulkinta-avaimet tai säikeistä tehty punos.

Näen ainakin kaksi potentiaalista teemaa, joiden kestävyyttä tutkijoiden olisi syytä koetella vaihtoehtona hypoteesille hengellisestä pakko-siirtolaisuudesta Uuden testamentin yhdistävänä tekijänä. Ensimmäinen näistä teemoista on Jumalan lupaus-suunnitelma, joka kattaa Vanhan testamentin rikkaan lupauksen tradition saapuvasta pelastajasta aivan alkuluvuista alkaen (1. Moos. 3:15; 1. Moos. 12:1–3). Käsitteäkseni Uusi testamentti punoo yhteen ison määrän lupauksia: siemen, siunaus, uusi Daavid-kuningas, uusi Salomo, Mooseksen kaltainen profeetta, uusi Verso, Herran kärsivä palvelija, Ihmisen Poika, Melkisedekin kaltainen pappi.

Toinen teema on ainoan Jumalan oikea palveleminen, jota *Shema*-uskontunnustus ja ensimmäinen käsky selittävät. Yksi Vanhan testamentin profeettojen keskeisimpiä julistuksia oli tuomita israelilaisten ja muidenkin kansojen epäjumalanpalvelus, jonka seurauksena Jumala rankaisi israelilaisia muun muassa pakko-siirtolaisuudella.

UTNT käsittelee Uuden testamentin hermeneutiikkaa. Kuten Eskolan kirjasta käy ilmi, selittivät Uudessa testamentissa

kuvatut historian henkilöt ja Uuden testamentin kirjoittajat Vanhaa testamenttia. Onkin ensiarvoisen tärkeää perehtyä siihen, miten Uusi testamentti käyttää Vanhaa testamenttia. Puhtaasti deskriptiivisen otteen rinnalle nostaisiin kuitenkin tarpeemme arvioida kyseisen tulkintatavan kestävyyttä. Tekevätkö Uuden testamentin kirjoittajat oikeutta Vanhalle testamentille? Kristityille ei riitä tietää, miten Uuden testamentin kirjoittajat tulkitivat Vanhaa testamenttia. Merkittävämpää on nähdä, onko kyseinen tulkinta mielekäs, jopa oikea. Näkökulma on sikäli tärkeä, että tutkimuksessa esiintyy runsaasti väitteitä Uuden testamenttien kirjoittajien luovasta tulkinnasta, joka ei tee oikeutta Vanhan testamentin tekstien alkuperäiselle intentiolle. Kärjistäen voimme päätyä ajattelemaan, että kristityt johtivat oikean opin vääristä teksteistä. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että Vanhan testamentin lupaukset Jeesuksesta olivat suljettuja häntä ennen eläneiltä sukupolvilta. Jeesuksen seuraajat löysivät messiaansa Vanhan testamentin teksteistä, jotka alun perin puhuivat muista asioista.

Uudessa testamentissa asia esitetään kuitenkin päinvastoin. Jeesus moitti kirjanoppineita siitä, että nämä eivät uskoneet häneen, josta Mooses kirjoitti (Joh. 8:45–47). Vaikeutena ei siis ollut tekstien (epä)selvyys vaan se, että Kirjoituksia tutkivat eivät uskoneet niihin. Samoin Apostolien teoista voimme lukea useaan otteeseen siitä, kuinka ensimmäiset kristityt osoittivat Vanhaan testamenttiin vedoten, että Jeesus on Kristus (esimerkiksi Pietarin helluntaisaarna, Ap.t. 2). Tuolloinkaan esteenä ei ollut Kirjoitusten hämäryys. Ongelmaksi muodostui juutalaisten haluttomuus uskoa ilmiselvää johtopäätöstä siitä, että Vanha testamentti lupaa Messiaan, joka Jeesus todistettavasti oli.

Uusi testamentti näyttäisi edellyttävän sellaista Vanhan testamentin herme-

neutiikkaa, jossa tekstejä luetaan hyvin tarkkaan ja kronologisesti. Vanhan testamentin lupaukset ovat kuin pisteitä, joiden välille voidaan vetää viiva. Tuo viiva johtaa lopulta Jeesukseen. Silloin muun muassa Psalmi 110 ei ole vain irrallinen lupaus kuningas Daavidin toisesta Herrasta, joka on sekä kuningas että pappi Melkisedekin pappeuden lailla. Vanhan testamentin kokonaisuudessa Psalmeja edeltää yllättävä kertomus kuningas-pappi Melkisedekistä (1. Moos. 14), Mooseksen lain säädökset kuninkuuden ja pappeuden erottamisesta sekä Daavidin aikana toteutunut kuninkuuden ja pappeuden keskittyminen samaan kaupunkiin, Jerusalemiin (2. Sam. 6). Tämän jatkuvuuden avulla Heprealaiskirjeen kirjoittaja selittää Jeesusta Melkisedekin kaltaiseksi papiksi, jonka aikaansaama pappeuden muutos muutti myös koko Mooseksen lain (Hepr. 7).

Uuden testamenttien kirjoittajien tapa lukea Vanhaa testamenttia kronologisesti eli historiallisesti vie meidät toiseen tärkeään näkökulmaan, nimittäin Uuden testamentin käsitykseen historian merkityksestä. Kirjansa alussa Eskola toteaa, että narratiivinen metodi ei tarkoita historian syrjäyttämistä. Se voi päinvastoin lisätä luottamustamme evankeliumien kuvauksiin Jeesuksesta. Tämä pitää paikkansa sikäli, että evankeliumien tekstien käsitteily kertomuksina auttaa meitä näkemään, kuinka kertomuksen eri palaset kuuluvat yhteen ja muodostavat kokonaisuuden, jota ei yksinkertaisesti voi pilkkoa palasiksi redaktiokritiikin keinoin. Myös Uuden testamentin lukeminen kertomuksena Vanhan testamentin valossa lisää edellisen uskottavuutta. Silloin näemme, kuinka Uuden testamentin kuvaus Jeesuksesta istuu aikaansa.

Historialla on kuitenkin perustavampi merkitys Uudelle testamentille. Historian käänteet oikeuttavat Uuden testamentin

tavan tulkita Vanhaa testamenttia. Mutta historia oikeuttaa myös Uuden testamentin sanoman. Kaikki, niin tämä tulkinta kuin sanoman oikeellisuus, kulminoituu ja kiteytyy Jeesuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen. Paavalin mukaan Kristus on herätetty kuolleista kolmantena päivänä Kirjoitusten mukaan (1. Kor. 15:4). Jollei Jumala ole herättänyt häntä kuolleista, koko kristinuskon sanoma syntisen pelastuksesta on vailla pohjaa (1. Kor. 15:12–10). Tästä lähtökohdasta käsin kristityn ja tutkijan on perusteltua lukea Uutta testamenttia tai Vanhaa testamenttia kokonaisuutena ja rakentaa ei vain Uuden testamentin vaan myös Vanhan testamentin ja siten koko Raamatun teologiaa.

Kaiken kaikkiaan Eskolan teos auttaa meitä paremmin ymmärtämään Uuden testamentin teologiaa ja arvostamaan tuon kirjakokoelman yhtenäisyyttä. Kirja havainnollistaa erinomaisesti, että vastaus huonoon teologiaan ei ole, että lopetamme teologian tekemisen. Rakentavampaa on tehdä hyvää, laadukasta teologiaa. ●

Vesa Ollilainen

TT, Kansanlähetysojiston teologialinjan linjavastaava, raamattukouluttaja

Raamatun kertomus apuna identiteetin rakentamisessa maahanmuuttajan uudessa kontekstissa

Eskola toteaa, että narratiivinen teologia toimii käytännöllisenä linkkinä eksegetiikan ja systemaattisen teologian välillä. Narratiivista teologiaa voidaan käyttää välineenä myös aivan toisessa, ehkä yllättävässäkin kontekstissa: maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa.

Vastaan Suomen Raamattuopiston *Kristittyinä Suomessa* -opintolinjasta ja käytän Raamatun opetuksessani narratiivista metodologiaa. Emme opiskele Raamattua kirja

kerrallaan, vaan luemme etukäteen valitsemiani kertomuksia Vanhasta ja Uudesta testamentista, niin että yhden viikon teemaksi muodostuu jokin pelastushistorian keskeinen aihe tai kristillisen uskon kantava teema. Olen hyödyntänyt opetuksen suunnittelussa Eskolan teoksen lukuihin valittuja tekstejä ja huomannut, että niistä joissakin tulee Vanhan ja Uuden testamentin intertekstuaalinen suhde tuoreella tavalla esille.

Opetusryhmässäni on opiskelijoita eri tunnustuskunnista katolilaisista karismaattikkoihin ja yli kymmenestä eri kansallisuudesta. Osallistujien aikaisempi raamatuntuntemus on myös hyvin vaihtelevaa. Siksi kertomuksesta liikkeelle lähteminen on nähdäkseni ainut mahdollinen tapa päästä keskustelemaan Raamatun äärellä. Koska myös opiskelijoiden suomen kielen taito on vasta kehitymässä, on ryhmän opettaminen jokaiselle luokkaan astuvalle opettajalle todellinen pedagoginen haaste. Jokainen opiskelija lukee Raamattua vähintään kahdella kielellä, omalla äidinkielellään ja suomeksi. Yleensä vain opettajalla on teksti hepreaksi tai kreikaksi. Niistä voidaan tarvittaessa tarkistaa yksittäisten sanojen merkityksiä alkukielellä. Olemme sanan positiivisessa merkityksessä tekstin vietävissä. Usein hedelmällisin keskustelu lähtee liikkeelle tekstin ymmärtämisen kannalta olennaisista

sanoista ja termeistä, jotka on käännetty auki olevissa yli kymmenelle kielelle käännettyissä Raamatuissa hiukan eri vivahteilla ja merkityksillä. Kun ryhmässä on myös messiaaninen juutalainen ja meitä pakanakristittyjä neljästä eri maanosasta, tulevat keskusteluun mukaan teologien teemojen lisäksi myös jokaisen keskustelijan omasta kulttuurista nousevat tulokset.

Eskola puhuu Jeesuksen sanomaa käsittelevän pääosan luvussa 8 Jeesuksen identiteetistä lapseuden lahjoittajana ja

toteaa: ”Raamatun teksteihin aramean-kielissä muodossa jäänyt nimitys *Abba* on niin olennainen osa Jeesuksen julistusta, että sen perusteella voidaan arvioida myös hänen varsinaista identiteettiään” (127). Otin tämän lähtökohdaksi kurssimme viikoille, joilla aiheena oli Isä meidän -rukous. Tutkimme luokkaopetuksessa Jeesuksen opettaman rukouksen pyyntöjä. Itsenäisenä tehtävänä jokainen opiskelija kirjoitti oman näkemyksensä *Isä ja kaksi poikaa* -kertomuksen isästä (Luuk. 15). Millainen on Isä, jolle suuntaamme rukouksemme Herran rukouksessa, ja millainen on isä, josta Jeesus kertoo vertauksessaan? Tulkinta lähti liikkeelle oletuksesta, että isän ja pojan suhteessa kaikissa kulttuureissa on joitakin samoja piirteitä. Inhimillinen isä on kuitenkin erilainen kuin tuhlaajapojan isä. Kukaan ryhmässä ei voinut todeta, että hänen taustassaan isät ovat tällaisia. Tutkimiemme tekstien metanarratiivi Jumalasta Isänä ja Jeesuksesta Isän Poikana herätti ryhmässä syvällisen teologisen keskustelun.

Maahanmuuttaja on tullut Suomeen työn, opiskelun, perhesyiden tai humanitaarisen maahanmuuton takia. Syistä riippumatta jokainen uuteen maahan muuttava ja sen kieltä opiskeleva joutuu pohtimaan itseään ja identiteettiään uudessa tilanteessa. Kotoutumiskoulutuksen yksi tavoite on auttaa maahanmuuttajaa tässä identiteetin rakentamistyössä uudessa kontekstissa. Yksi Raamatun metanarratiiveja on maahanmuutto, muokailisuus, vieraus ja matkalla oleminen. Nämä kertomukset ovat todellisia ja täynnä merkityksiä niille maahanmuuttajille, jotka ovat eläneet pienenä ja vainottuna kristittyjen vähemmistönä omassa maassaan ja saattaneet tulla Suomeen turvapaikanhakijoina.

Eryityisesti Johanneksen ilmestys avautuu näille ihmisille aivan toisessa ja syvemmässä merkityksessä kuin meille, jot-

ka saamme asua maassa, jossa enemmistö edelleen kuuluu kristilliseen kirkkoon. Eskola sanoo: ”Ilmestyskirja on ennen kaikkea suuren oikeudenmukaisuuden kuvasta. Kirjan sivuilta lukijan eteen nousee kuva kaikkivaltiaasta Jumalasta, joka kaikessa johtaa maailmaa ja vie maailman historian päätökseen tahtonsa mukaan.” (489.) Tämä tulkinta kirjan kertomuksista on täysin yhtenevä monen kristityn maahanmuuttajan uskonkäsityksen kanssa. Ilmestyskirja kertoo seurakunnista keskellä kärsimyksiä ja kiusauksia, joissa jokaista Kristuksen seuraajaa koetellaan. Olen pyrkinyt näitä kertomuksia tunneilla lukiesamme antamaan maahanmuuttajaopiskelijoille sanoja, joilla he voivat kertoa identiteettiinsä voimakkaasti vaikuttaneista omista kokemuksistaan.

Monen maahanmuuttajan muutto Suomeen ei ole hänen elämänsä ensimmäinen muutto, vaan taustalla saattaa varsinkin humanitaarista syistä maahan tulleen kohdalla olla vuosikausia tai jopa vuosikymmeniä kestänyt paimentolaisuus, jossa on siirrytty paikasta toiseen oman maan sisällä tai maasta toiseen esim. turvapaikkaa hakien. Syynä toistuvaan muuttoon voivat olla maan poliittinen tilanne, uskonnonvapauden puuttuminen, henkilökohtaiset perheen tai suvun ongelmat tai kohtuullisen toimeentulon etsiminen. Henkilö on joutunut jättämään turvaverkkonsa ja sopeutumaan aina uuteen paikkaan ja uuteen yhteisöön. Tämän tyyppinen elämä on luonut ihmisen identiteetille paineen muovautua ja muuttua nopeaan tahtiin ja kuormittanut hänen psyykeään merkittävästi. Keskusteluissa tähän joukkoon kuuluvien maahanmuuttajien kanssa olen todennut, että heistä useimmat ylläpitävät ja rakentavat aina muuttuvaa identiteettiään ns. narratiivisesta identiteetistä käsin.

Identiteetti on laaja ja monitasoinen käsite, jota tutkitaan usean tieteenalan

piirissä. Käsitettä voidaan lähestyä kerro-
ronnallisesta eli narratiivisesta näkökul-
masta. Se tarkoittaa tässä yhteydessä ih-
misen olemassaoloon ja kokemukseen
itsestään ja elämästään kuuluvaa koko-
naisymmärrystä. Hän kertoo itsestään,
kokemuksistaan, uskostaan ja elämästään
jatkuvasti tarinaa ja saa näin kertomalleen
aidossa vuorovaikutussuhteessa tarvit-
semaansa vastakaikua ja ymmärtämystä.
Samalla hän tulkitsee maailmaansa kerto-
muksilla ja rakentaa näin identiteettiään,
elämäntarinaansa ja käsitystä itsestään
ja maailmasta, jossa hän kulloinkin elää.
Identiteetti voidaan siis nähdä vastaukse-
na kysymyksiin: ”Kuka olen? Mistä tulen?
Minne menen? Mihin kuulun?”

Ihminen rakentaa identiteettiään paljol-
ti tiedostamattaan elämäkokemuksistaan
mutta myös tietoisesti oppimastaan. Iden-
titeetti voi edistää tai häitätä oppimista.
Tietämisen tapa ja luonne voivat myös ol-
la narratiivisia. Varsinkin ihmistieteissä on
laajemminkin nähtävissä nk. narratiivinen
käännö. Eskolan teos edustaa osaltaan tätä
tieteenalaa ja esittää vakuuttavan näkemyk-
sen Uuden testamentin tekstien sanomas-
ta, joka on relevantti aikamme muuttuvissa
Raamatun käyttötilanteissa. ●

Marja-Kaarina Marttila

Lehtori, Suomen Raamattuopiston *Kristit-
tynä Suomessa* -linjan vastaava opettaja

Lain ja evankeliumin suhde on Raamatun ymmärtämisen avain

Mitä enemmän sanoo, sitä enemmän on,
ehkä paradoksaalisesti, sanottavan ja täy-
dentämisen tarvetta ja sijaa arvostelulle.
Siksi niin laaja teos kuin *UTNT* antaa ai-
hetta monenlaisten näkökohtien esittämi-
seen. Siitä avautuu erittäin paljon lankoja,
joita voi seurata johdonmukaisesti, mut-
ta johonkin on aina asetettava raja. Seu-
raavia olennaisia yksittäistoteamuksia voi
vielä esittää.

Keskeisessä asemassa oleva ratsastava
Daavidin Poika ei jää Jerusalemiin vaan on
lopulta maailmantapahtumisen ja kirkas-
tumisen taitekohdassa taivaassa valkoisen
hevosen selässä ”kuninkaiden Kuninkaa-
na ja herrojen Herrana” pukunaan vereen
kastettu viitta” (Ilm. 19:11–16). Uuden tes-
tamentin viimeisen kerrostuman käsitte-
ly (luvussa 5) jää niukaksi; kokonaisuus on
siihen mennessä jo ehtinyt laajaksi. Tee-
man seuraamisen kannalta tämä näköala
on kuitenkin olennainen. Daavidin suvun
ja Pojan asema Jeesuksen syntymäkerto-
muksissa (Matt.1; Luuk. 2) olisi myös saa-
nut tulla esiin muun muassa joulun julis-
tajien avuksi.

Kirjallisuusluetteloa on ”vain” kolme
sivua. Siihenkin sisältyy kyllä valtava
määrä tutkimusta, johon kirjoittaja on pe-
rehtynyt. Monessa mielessä hyvin lähel-
lä ovat kuitenkin huomiota vaille jääneet
tanskalaisen **Peter V. Legarthin** perus-
teelliset tutkimukset *Guds tempel: tempel-
symbolisme og kristologi hos Ignatius af An-
tiokia* (1992) ja *Jesus er Herren: studier i nogle
aspekter af Kyrios-kristologien hos Paulus*
(2004).

Jos minulla olisi edellytykset ”Uuden
testamentin teologian” esittämiseen, ot-
taisin ilman muuta teemaksi lain ja evan-
keliumin ja niiden suhteen. Ne ovat kes-
keisiä Vanhan ja Uuden testamentin
sanoja. *Laki* esiintyy Vanhassa testamen-
tissa noin 430 kertaa (puolessa niistä
käytetään sanaa *toora*) ja 119 kertaa Uudes-
sa testamentissa. *Evankeliumi*-sanueella
on Uudessa testamentissa noin 130 esiin-
tymää. Perussana on niin keskeinen, että
tekstien perussarja on saanut siitä nimen-
sä: *evankeliumit*. Substantiivina *evankeliumi*
ei ole Vanhassa testamentissa, mutta sii-
hen liittyvä verbi on erityisesti Jesajalla.

Kumpikin käsite sitoo testamentit yh-
teen ja luo niille jatkumon. Niihin ei kyl-
läkään sinänsä sisälly ”metakertomusta”,
vaikka evankeliumikirjat ovat nimen-

omaan kertomus Jeesuksesta, hänen henkilöistään, elämästään ja työstään. *UTNT* käsittelee tietysti lakia eri yhteyksissä, mutta sen suhde evankeliumiin jää tarkastelua vaille. Suhteen perusolottuvuuksia ovat toinen toisensa läpäiseminen ja tarkemmin niiden yhteys, ero ja synteesi. Tämä on tekstien sisällön ja merkityksen ymmärtämisen perusedellytys. Se liittyy elimellisesti yhteen eksegetiikan ja systemaattisen teologian.

Näiden sanojen ilmaisemat asiat keskinäisessä suhteessaan ovat Raamatussa niin keskeisiä, että kaikessa teologiassa ja julistuksessa on siihen otettava kantaa. Näin ei kuitenkaan valitettavasti aina ole tapahtunut eikä tapahdu, ei varsinkaan ortodoksisessa eikä roomalaiskatolisessa kirkossa. Vasta **Luther** ja hänen oppilaansa **Calvin** löysivät ne uudelleen. Nykyään heidän oppilaiskseen ilmoittautuvat eivät useinkaan seuraa heitä tässä pääasiassa.

Varsinaisia oppilaita heillä lienee nykyään vähän.

Toisaalta ”tavallinen” perusteellinen Raamatun lukija toteaa, että monet asiat *UTNT:ssä* ovat hänelle tuttuja – häkellyttävästi ja tietenkin – mutta nyt ne esitetään sen jälkeen, kun kirjoittaja on lukenut paljon sellaista niistä sanottua, mikä on kyseenalaistanut niiden sisällön ja merkityksen. Toisaalta perusteellisinkin Raamatun lukija löytää *UTNT:stä* paljon uutta Vanhan ja Uuden testamentin kohtien yhdistämisestä erityisen sen perustavista ”narratiiveista”, Daavidin Pojasta ja temppelin rakentamisesta. Kirjan aktiivikäyttäjää hyödyttäisi suunnattomasti raamatunkohtahakemisto, vaikka se sivumäärää lisäisikin.

Timo Eskola on ansainnut suurkiitoksen työstään. Paras kiitos lienee sen ahkera käyttäminen, jota varten hän sen on tehnytkin. ●

Raimo Mäkelä

UUSI RADIO- JUMALANPALVELUS

Vuoden alusta Radio Dei on alkanut välittää aalloillaan pyhäpäivisin klo 11–12 jumalanpalveluksen suorana lähetyksenä Suomen Raamattuopistosta. Lähetyks kuuluu koko maassa lukuun ottamatta Lohjan, Oulun, Rovaniemen ja Seinäjoen kuuluvuus-alueita.

Meiltä ja muualta

43 | Lähetys ja pelastus

Norjalaisessa aikakauskirjassa *Fast Grunn* 5/2011, jota julkaisee Norsk Luthersk Misjonssamband (Norjan luterilainen lähetyksiitto) päätoimittaja **Egil Sjaastad** kirjoittaa lähetyksestä ja pelastuksesta (*misjon og frelse*), jotka kuuluvat irrottamattomasti yhteen.

43 | Tuhon profeetta näki oikein

Vesa Kautto kirjoittaa *Kanavassa* 8/2011 ruotsalaisesta **Georg Borgströmistä** (1912–1990), joka oli professorina Michiganin valtionyliopiston elintarviketekniikassa ja talousmaantieteessä ja jonka kirjoista on suomennettu *Ruokaa vai raketteja* (1962), *Riittääkö maapallo* (1970) ja *Polttopisteitä* (1973). Julkaisemme tässä artikkelin loppuosan.

44 | Johtajien kutsumuksellisuus on vaihtunut bonuksiin

Markku Sippolan kirjoitus monopolistisen rahoituspääoman hallintokoneiston vallasta julkaistiin *Kanavassa* 8/2011.

● Lähetyks ja pelastus

Raamattu julistaa kyllä pelastajaa / vapah-tajaa (*frelser*), joka meitä säälien eräänä päi-vänä vapauttaa kaikesta ulkonaisesta hä-dästä kaikki häneen uskovat. Kaikki tulee uudeksi. Lähtökohta ei kuitenkaan ole siinä. – – Lähetyksen on oltava ensisijaisesti julis-tusta pelastavasta sanomasta Jeesuksesta. Pelastus, vapautus synnin syyllisyydestä, annetaan julistuksen ja kasteen välityksellä. Sillä tavoin ihmisistä tehdään opetuslapsia. Opetuslasten tekeminen on lähetyksen pää-asia (Luuk. 24:47; Matt. 28:18–20).

Entä sitten vapautuminen Paholaisesta ja ulkonaisesta hädästä?

Kun ihminen pääsee Jumalan valoon ja vanhurskautuu Jeesuksen veren perusteel-la, murtuu myös Paholaisen valta häneen. Jeesuksen kuolema oli ennen kaikkea syn-tiemme sovitus. Siten se kuitenkin oli myös voitto Paholaisesta. Lähetyksen tulee aut-

taa ihmisiä elämään yhteydessä Jeesukseen, niin että he sanoutuvat irti Paholaisesta.

Jumalan Henki tulee asumaan siihen ihmiseen, joka uskoo evankeliumin. Siten myös muista huolehtimisen tarve saa uut-ta käyttövoimaa. Siksi lähetyksen tulee uusissa seurakunnissa sekä itse toimia pi-tämällä huolta ihmisistä että saada ihmi-siä kokemaan rakkautta, niin että heissä syntyy halu pitää huolta ihmisistä. Mei-dän on opetettava heitä pitämään kaikki, mitä Jeesus on käskenyt meidän pitää.

Pääasia tässä on, ettei kysymystä sii-tä, mitä lähetyks on, saa irrottaa siitä kysy-myksestä, mitä pelastus on. Lähetyksen käsitteen lähtökohdan on oltava raama-tullisessa käsityksessä pelastuksesta. Silloin myös lähetyksen laupeudentyö ja sosiaalinen toiminta löytävät oikean paikkansa. Silloin kehys on selvä. ●

● Tuhon profeetta näki oikein

Vesa Kautto päättää seuraavasti *Kanavas-sa 8/2011* artikkelinsa ruotsalaisesta **Georg Borgströmistä**:

Borgström arvosteli toistuvasti sitä, et-tä rikkaat maat käyttävät kohtuutto-man suuren osan maapallon resursses-ta. Hän toteaa *Polttopisteitä*-kirjassaan, että eurooppalaiset anastivat 'huomat-tavat osat maapallon maatalousvaran-noista ja organisoivat maailmankaupan suuriin täydennysostoihinsa. Tämän li-säksi he ovat viisikymmentäluvulla riis-täneet yli puolet valtamerten saaliista.'

Borgströmin mielestä oli mitä pikim-min toteutettava 'Atlantin julistuksen yksiselitteiset velvoitukset kaikkien kansojen yhtäläisistä oikeuksista maa-ilman luonnonvaroihin'. Kehitystä koh-ti tasapainoisempaa tilannetta on viime aikoina tapahtunut, mutta kehittyvien maiden talouksien voimistumisen ansi-osta, ei siitä syystä, että länsi olisi luo-punut tuhlailevasta elämäntavastaan.

Borgström kysyi, miten maailmaa olisi hallittava, kun siitä tulee yksi ai-noa? Ei voida luottaa siihen, että maail-mankaupan sisäiset lait veisivät hyvään

tulokseen. Tarvitaan uusi kansainvälinen järjestys, uusi tavoite, uusi yhteistyö. On monia, jotka ovat tällä hetkellä samaa mieltä.

Borgström esitti *Polttopisteitä*-teoksessa kymmenkohtaisen ohjelman, jolla maailmantilaa voitaisiin parantaa. Ohjelma sisältää tiukan syntyvyyden säännöstelyn, kehitysneuvojen kouluttamisen, median saamisen tiedottamaan maapallon tilasta, elintarvikkeiden varastoinnin parantamisen, kaupankäynnin järjestämisen uudelleen, taistelun ihmisten, eläinten ja kasvien sairauksia vastaan, voimavarojen siirron varustelusta tärkeämpiin tehtäviin, väkilannoitevarojen ja maa-

talouden muiden tuotantovälineiden kohdentamisen ruoan tuottamiseen ylellisyyskulutuksen palvelemisen asemesta, merten voimavarojen julistamisen ihmiskunnan yhteiseksi sekä YK:n erityisjaostojen toiminnan koordinoimien. Lisäksi hän luettelee joukon kiireellisiä tutkimuskohteita.

Georg Borgström oli aikanaan hyvin tunnettu keskustelun herättäjä. Mutta saiko hän toivomiaan muutoksia aikaiseksi? Niistä ei monikaan ole toteutunut. Papinpoika Borgström olisi saattanut siteerata Jeremiasta: 'He eivät ole kuunnelleet minua eivätkä palvelijoi-tani, profeettoja, joita yhä uudestaan olen lähettänyt heidän luokseen.' ●

● Johtajien kutsumuksellisuus on vaihtunut bonuksiin

Markku Sippola kirjoittaa *Kanavassa* 8/2011:

Nykyisin vallitseva monopolistisen rahoituspääoman hallintokoneisto hyödyttää pientä oligopolistien ryhmää. Kyseinen ryhmä hallitsee sekä tuotantoa että finanssipääomaa. Koska rahoitusmarkkinat ovat jatkuvasti kriisissä, ryhmän jäsenet ovat parhaillaan muuttamassa tulonlähteitään varmemmalle pohjalle. Suurten yritysten johdon palkitsemisautomaatit ovat yksi varmemmista tulonlähteistä.

--

Viimeaikaisessa kehityksessä on selvästi luovuttu 'kapitalismin hengen'

mukaisesta omaisuuden kertymisen siunauksesta ja työn tekemisen kutsu-muksesta, mitä protestanttinen etiikka Weberin kuuluisan teesin mukaan vaatisi. Niin venäläinen ryöstökapitalismi kuin länsimainen pohjaton oman edun tavoittelukin ovat tuottaneet satumaisia voittoja joillekin mutta periytyvää köyhyyttä väestön valtaosalle näissä maissa. Molemmissa tapauksissa kapitalisti on kasvattanut omaisuuttaan nimenomaan voitontavoittelu päämääränä.

Työn kutsumus ja aseman saavuttaminen pitäisi jälleen ottaa johtavan aseman saamisen edellytykseksi. -- Länsimaiseen johtamiskulttuuriin pesiytynyt omien etujen maksimointi on kutsu-muksellisesta johtamisesta kaukana. ●

Tässä ja nyt

46 | Naisistuva, (pää)kaupungistuva ja liberalisoituva papisto on muuttamassa kirkkoa

*Perustan teologisilla opintopäivillä 4.1. Kirkon tutkimuskeskuksen tutkija, dosentti **Kati Niemelä** kertoi tuloksista, joita hän sai tutkiessaan pappien, teologian opiskelijoiden ja teologisiin tiedekuntiin Helsingissä, Turussa (Åbo akademissa) ja Joensuussa (Itä-Suomen yliopistossa) pyrkivien 1) taustatekijöissä, 2) uskonnollisessa taustassa ja aktiivisuudessa, 3) teologisessa orientaatiossa ja 4) työorientaatiossa tapahtuneita muutoksia. Tutkimusaineisto on varsin laaja. Seuraavassa esitetään joitakin tutkijan tekemiä johtopäätöksiä. Seurakuntapappeja on noin 2300, heistä 40 % naisia.*

Naisistuva, (pää)kaupungistuva ja liberalisoituva papisto on muuttamassa kirkkoa

Muutokset papiston taustassa

Teologikunta naisistuu, (pää)kaupungistuu ja vanhenee voimakkaasti. Ammatti periytyy suvussa edelleen lisääntyvästi.

Perinteisesti teologit ovat olleet lähtöisin maaseudulta, erityisesti Lapuan, Kuopion ja Mikkelin hiippakunnista. Nykyään he tulevat yhä useammin pääkaupunginseudulta. 1980-luvulla syntyneistä teologeista 25 % on pääkaupunginseudulta, vanhemmista 11-16%. Uusista teologian opiskelijoista lähes puolet on pääkaupunkiseudulta.

Teologien uskonnollinen tausta monipuolistuu. Teologiseen tiedekuntaan pari vuotta sitten pyrkineistä 87 % kuuluu kirkkoon, 6 % muuhun uskonnolliseen yhdyskuntaan (heistä 3 % helluntalaisia). 7 % ei kuulu mihinkään uskonnolliseen yhteisöön. Puolet pyrkivistä on uskonnollisesti erittäin aktiivisia, noin 20 % passiivisia. 50 % rukoilee päivittäin, 25 % vähintään kerran viikossa, 14 % vain satunnaisesti tai ei koskaan. 13 % lukee Raamattua päivittäin, 31 % vähintään kerran viikossa, 18 % kerran vuodessa, 18 % ei koskaan. Puolet on osallistunut aktiivisesti kirkolliseen elämään: 31 % osallistuu viikoittain johonkin seurakunnan toimintaan, 23 % vähintään kerran kuukaudessa, 16 % ei koskaan tai harvemmin kuin kerran vuodessa.

Miespyrkijät ovat uskonnollisesti aktiivisempia: 43 % miehistä ja 24 % naisista osallistuu viikoittain seurakunnan toimintaan. Miehistä 58 % ja naisista 29 % lukee Raamattua viikoittain. Miehistä 54 % ja naisista 49 % rukoilee päivittäin. Miespyrkijät ovat useammin lähtöisin herätysliikokodista: 18 % tiiviisti, 10 % jossain määrin,

naisista 5 % tiiviisti, 13 % jossain määrin. Itä-Suomen yliopiston pyrkijöillä on useammin herätysliiketausta. He ovat myös muutoin uskonnollisesti aktiivisempia.

Nuorten pappien keskuudessa on uskoa erittäin tärkeänä pitävien ja säännöllisesti rukoilevien osuus laskenut hivenen, Raamatun lukeminen selvästi.

Joka viides miespyrkijä suhtautuu kriittisesti naispappeuteen, opiskelemaan hyväksytyistä jopa useampi: 15 % miehistä ei halua tehdä yhteistyötä naisen kanssa, 11 % vastustaa sitä mutta voi toimia yhteistyössä. Itä-Suomen opiskelijat ovat tässä kriittisempiä, mutta Helsingissä on määrällisesti eniten kriittisiä. Kuitenkin vastustajien yleisin ammattitoive on seurakuntapappi.

Muutokset teologisessa orientaatiossa

Liberaalina itseään pitäviä on huomattavasti enemmän naisten keskuudessa. Tämä myös lisääntyy nuorten naisten keskuudessa. Miesten keskuudessa on päinvastoin. Nuorten miespappien keskuudessa on vähiten liberaalina itseään pitäviä, konservatiivina itseään pitäviä puolestaan eniten. Ennen kaikkea naiset ovat muuttamassa kirkkoa ja sen käytänteitä myönteisemmiksi samaa sukupuolta olevia pareja kohtaan. Miehillä muutoshalua on vähemmän.

Muutokset papiston ja teologien ammatillisessa orientaatiossa

Teologian opinnot aloittavista 30 % on ensisijaisesti kiinnostunut papin tehtävistä kirkossa: miehistä 40 %, naisista 25 %.

Noin 60 % on sellaisia, joita papin tehtävä kiinnostaa vähintään jonkin verran (26 %: ei ollenkaan, 16 %: vain vähän). 2000-luvulla valmistuneista miehistä 74 % ja naisista 58 % on vihitty papiksi.

Kiinnostus papin työtä kohtaan korreloi kutsumusorientaation kanssa. Kiinnostus opettajan ja tutkijan tehtäviin korreloi negatiivisesti kutsumusorientaation kanssa.

Seuraavassa on joitain teemoja haastatteluista (40 haastattelua):

- ”Vapauden etsintä” on tärkeä: vältetään kokemusta sidotuksi tulemisesta. Ne, jotka eivät tähtää papiksi, usein ajattelevat, että pappina on liian sidottu kirkkoon, siinä ei ole riittävä vapautta eikä se ole siten kiinnostavaa. Vastaavasti ne, jotka eivät tähtää kouluun, ajattelevat, että koulutyössä on hyvin sidottu lukujärjestyksiin ja opetussuunnitelmaan. Siksi koulutyö ei kiinnosta.
- ”Haasteiden etsintä” on tärkeää. Ne jotka tähtäävät papiksi, kokevat yleisesti, että koulutyö ei sisällä tarpeeksi haasteita.
- Roolimallit ovat tärkeitä. Papiksi tähtäävillä on usein pappisesikuvia, opettajaksi tähtäävillä opettajaesikuvia. Monet opettajaksi tähtäävistä ovat hyvin nuoria ja kokemattomia tyttöjä.

Naisten ja miesten väliset erot

MIESPYRKIJÖILLÄ KOROSTUU

- Teologina voin auttaa ihmisiä Jumalan luo
- Tutun papin kannustus tai esimerkki
- Teologina saan julistaa evankeliumia
- Ihailin tämän alan edustajaa
- Haluan opiskella Raamattua
- Muun seurakunnan työntekijän kannustus tai esimerkki
- Jumalalta saadun kutsumuksen toteuttaminen
- Ystäväni kannusti minua

- Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle
- Tarvitsen teologisen koulutuksen tavoittelemassani ammatissa
- Luotettavan henkilön neuvo

NAISPYRKIJÖILLÄ KOROSTUU

- Olen kiinnostunut uskonnon kulttuurisesta merkityksestä
- Haluan saada akateemisen koulutuksen
- Alan käyttökelpoisuus työmarkkinoilla
- Mielenkiintoiset opinnot
- Mahdollisuus saada arvostettu asema yhteiskunnassa
- Teologiseen tiedekuntaan on helpompi päästä kuin monelle muulle koulutus-alalle
- Tilaisuus käyttää ja toteuttaa taipumuksiani
- Tahdoin saada selvyuden, mitä todella haluan tulevaisuudelta
- Teologin tehtävien mieluisuus ja sopivuus
- Haluan saada selvyuden omiin elämäkysymyksiini
- Hyväpalkkaisen ammatin saaminen

NUORILLA PAPEILLA KOROSTUU

- Minulle on tärkeää edetä urallani ja saada vastuuta
- Työssäni voin toteuttaa itseäni
- Henkilökohtaiset ominaisuuteni vastaavat alan vaatimuksia
- Haluan opiskella uskontoa tieteellisesti
- Sattuma
- Haluan esiintyä
- Yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa
- Kasvatustyön tärkeys

VANHEMMILLA PAPEILLA KOROSTUU

- Työ on minulle elämäntehtävä, jolle olen omistautunut kokonaan
- Haluan julistaa evankeliumia
- Minulla on aikaisempaa työkokemusta tältä alalta

- Jumalalta saadun kutsumuksen toteuttaminen
- Lähetystyön tärkeys
- Evankelioinnin tärkeys

Laskussa

- Miehet
- Maaseutu
- Konservatiiviteologinen orientaatio
- Lähetysorientaatio
- Evankelioinnin korostus
- Raamatun lukemisen ja opettamisen tärkeys
- Henkilökohtainen rukouselämä
- Työ elämäntehtävänä, jolle olen omistautunut kokonaan
- Työ Jumalan antamana kutsumus-tehtävä

Nousussa

- Naiset
- Pääkaupunkiseutu
- Liberaaliteologinen orientaatio
- Oikeudenmukaisuuden edistäminen
- Tasa-arvon puolesta puhuminen
- Kasvatustyön tärkeys
- Vähemmistön oikeuksien edistäminen
- Itsensä toteuttaminen
- Halu edetä uralla
- Halu auttaa ja palvella lähimmäistä ●

KIRKKOKANSAN RAAMATTUPÄIVÄ

10.3.2012 Mikael Agricolan kirkko, Helsinki

JEEBUS PAHAN VALLAN VOITTAJA

Miesi seuran hiljentyneenä kehitystä yhteiskunnassa ja kirkossa. Kirkkokansan raamattupäivä kutsuu etsimään Raamatusta tietä eteenpäin. Uskomme, että Jumalan sana on elävä opastajana ja loivo kansakuntaa koskevissa kuin kunkin oman elämän ongelmassa. Teemme Jeesus, pahan vallan voittaja, tahto rohkaita turvautumaan Vapahtajan, seuran omien häntä ja tottelevana hänen sanansa. Olet sydämellisesti tervetullut kirkkokansan raamattupäivälle.

<p>10.00 Jousu - Osmo Peltola</p> <p>11.00 Puhon - Kalle Halmela Ja Topi Kuittilä</p> <p>12.00 Louhe ja hahvi Agricolan kirkon alustaja</p> <p>13.00 Liikkeitä kirkossa - kirkko liikkeenä - Timo Junnikkala</p> <p>Parveet ikkunoissa - Pekka Huuskua, Teemu Luukasalo, Hanna Salonen Ja Jouko Takala</p>	<p>14.30 Voiton - Pii Mäkelä Ja Juha Vähäsarja</p> <p>15.30 Kivi Agricolan kirkon alustaja</p> <p>16.00 Voiton - Miina Tuovinen Ja Danielle Miettinen</p> <p>17.00 Herran Pyhä Kirjoittaminen - Matti Penttilä</p>
---	--

Tilaisuudet ovat maksuttomia.
Mikael Agricolan kirkko, Tehtäväkatu 23, Helsinki.

Järjestäjät ja liittämät:
www.kirkko.fi | www.mkl.fi | www.mv.fi | www.mpa.fi | www.mra.fi
Agricolan kirkon kirkon Terveystieteiden osasto

Kirjoja

50 | Koraanin eksegeettisen tutkimuksen käännekohtia

Jouko N. Martikainen paneutuu **Christoph Luxenbergin** teokseen *Die Syro-aramäische Lesart des Koran: ein Beitrag zur Entschlüsselung der Koransprache*.

53 | Länsimaisen kulttuurimme rappion roiskeita

Reijo Huuskonen luki **Jari Tervon** kirjan *Layla* ja arvioi sitä teologisesta näkökulmasta.

Koraanin eksegeettisen tutkimuksen käännekohta

Christoph Luxenberg: *Die Syro-aramäische Lesart des Koran: ein Beitrag zur Entschlüsselung der Koransprache.* 3. Auflage. Berlin: Verlag Hans Schiler 2007. 355 s.

Koraanin tulkinnan historiassa ei ole aikaisemmin ilmestynyt tällaista teosta. Tekijän nimi on pseudonyymi. Niin tutkimusmetodissaan kuin johtopäätöksissäänkin Koraanin kielestä ja sen sisällöstä hänen selvityksensä vapauttaa oppineet islamilaisien kommentaattoreiden ongelmalliseksi osoittautuneesta tutkimusperinteestä, jota myös länsimainen Koraanin tutkimus ja sen käännökset ovat pitkälti seuranneet. Tekijä on tällä kirjallaan vienyt Koraanin eksegeettisen tutkimuksen käännekohtaan, jollainen raamatuntutkimuksessa oli jo vuosisata sitten.

Muhammed toimi ja opetti vuosisataisen kristillisen kulttuurin vaikuttamassa ympäristössä, jossa aramea ja etenkin sen pohjoismesopotamialainen murre eli syyria olivat kirjallisuuden ja oppineiden kieli. Tämä tausta on otettava huomioon Koraanin vaikeaselkoisimpien, tekijän mukaan usein väärinymmärrettyjen tekstikohtien tulkinnessa.

Luvuissa 1–10 Luxenberg esittelee yksityiskohtaisesti tutkimusmenetelmänsä. Se etenee seuraavasti: 1. Länsimaisen koraanintutkimuksen vaikeina tai hämärinä pitämien tekstikohtien selvittämiseksi kontrolloidaan ensin **Tabarin** (839–923) 30-niteisestä Koraanin kommentaarista, onko tutkittavasta asiasta jokin tärkeä seikka jäänyt oppineiltamme huomaamatta. 2. Samalla tavalla tarkistetaan, tuoko **Ibn Manzurin** (1232–1311) laaja arabian

kielen sanakirja (tunnetaan nimellä *Lisan*) valaisua selvittävän ilmaisun käyttöön. 3. Sitten tarkistetaan, onko syyriassa kritiikin kestävä ja paremmin kontekstiin sopivaa samoista konsonanteista muodostuvaa sanajuurta kuin arabiassa. 4. Kontrolloidaan, onko mahdollisesti arabian jonkin konsonantin tunniste- eli diakriittinen merkki sijoitettu virheellisesti. 5. Tarkistetaan, avautuuko diakriittisen merkin muuttamisella arabialaisesta tekstimuodosta jokin aramealainen ilmaisu, joka antaa sille johdonmukaisen merkityksen omassa asiayhteydessään. 6. Lopuksi näennäisesti aito arabialainen ilmaisu käännetään takaisin arameaan ja koetellaan, tuoko se selvyyttä asian merkityksen loogiseen tulkintaan.

Arabiaa kirjoitettiin aluksi ilman tunnistemerkkejä, joiden avulla kullakin konsonantilla on vain yksi ääntämistapa. Tästä syystä vain kuusi konsonanttia oli yksiselitteisiä. Sen sijaan muut 22 olivat vain kontekstin perusteella kohtuullisesti tunnistettavissa. Kun lisäksi otetaan huomioon eräät ortografiaa koskevat seikat ja muut virhelähteet kirjainten identifioimisessa, yksiselitteisten kirjainten suhde vain kontekstin perusteella tunnistettiin oli vieläkin epäedullisempi kuin 6:n suhde 22:een. Diakriittiset merkit lisättiin Koraanin käsikirjoituksiin vasta vähitellen noin 300 vuoden aikana Muhammedin jälkeen (s. 21–40).

Varhaisimmillakaan Koraanin kommentaattoreilla ei ollut enää käsitystä syyrialais-aramaalaisen kristillisen kulttuurin ja kielikerrostuman merkityksestä Muhammedille itselleen eikä hänen ympärilleen. Siksi jo alusta lähtien islami-

laiseen Koraanin tulkintaperinteeseen tuli suuri joukko väärinkäsityksiä, pelkkiä otaksunia sanojen merkityksestä ja myös tuulesta temmattuja selityksiä. Näitä seikkoja Luxenberg tarkastelee lukuisten esimerkkien valossa (s. 41–78).

Kirjan 10. luvussa tekijä selvittää *koraani*-termin merkitystä. Se tulee syyriar sanasta *qerjana*, joka syyrialaisessa liturgisessa kielessä tarkoittaa ’evankeliumikirjaa’ eli ’lektionaaria’. Siitä luetaan kirkkovuoden mukaiset tekstit jumalanpalveluksessa. Tämän keskeisen väitteenä Luxenberg perustelee erittäin yksityiskohtaisesti lukuisia Koraanin kohtia analysoimalla (s. 83–117). Merkittävänä on pidettävä tämän jakson lopussa esitettyä tulkintaa ”Kirjoitusten äidistä” (arabiaksi: *umm al-kitab*). Se on syyrialais-aramaalainen ilmaisu, jonka Koraani ilmoittaa varsinaiseksi lähteekseen ja jonka osaksi se itsensä ymmärtää. Tämä ”kirjoitusten äiti” eli alkukirja ei voi olla mikään muu kuin syyriankielinen Uusi ja Vanha testamentti, ns. *Peshitta*.

Tutkimuksen luvuissa 11–17 Luxenberg erittelee niitä vaikeuksia, väärinymmärrysten kertautumisia ja erehdyksiä, joita syyrialais-aramaalaisen kieli- ja kulttuurikerrostuman sivuuttaminen on aiheuttanut käsitykseen Koraanista puhtaana arabiankielisenä tekstinä, sen sanastoon ja myös muoto- ja lauseoppiin. Tätä varten tekijä analysoi seikkaperäisesti lukuisia Koraanin tekstikohtia. Tämän lisäksi hän osoittaa, että väärinymmärrykset ja -tulkinnat ovat luoneet käsityksen ”paratiisineidoista”, vaikka tekstissä puhutaan vain ”valkoisista rypäleistä”. Samalla tavalla ”helmenkaltaiset nuorukaiset” paratiisissa ovatkin vain hedelmiä, jotka ovat kuin vielä simpukkansa sisällä olevia helmiä.

Luvussa 17 Luxenberg analysoi suuret 108 ja 96 kokonaisuudessaan käyttämänsä tutkimusvälineistön avulla. Näistä jälkimmäinen on islamilaisen käsityksen mukaan

Muhammedin saaman ilmoituksen alku. Kirjoitukseni jälkeen on rinnakkaisilla palstoilla perinteinen käännös (**Jaakko Hämeen-Anttilan** suomennos) vasemalla ja Luxenbergin saksasta kääntämäni teksti oikealla. Näin saamme helpommin käsityksen siitä, miten radikaalisesta Koraanin tekstin uudesta ja uudeltaisesta tulkintamisesta on kysymys.

Suuran 96 loppu (”ja osallistu ehtoollisliturgiaan”) herättäneen epäilemättä kysymyksen siitä, tehdäänkö tässä Koraanista kristillisempi kuin se on. Luxenberg pohdii tätä huomautusta laajasti ja erittäin detaljoidusti. Hän katsoo, että tämä suura on todellakin Koraania edeltävältä ajalta. Sen lukuisat vaikeat ilmaisut kertovat hänen mukaansa selvää kieltä tekstin iästä.

Luxenbergillä on sekä huippuluokkaa olevat valmiudet että ihmeellinen kyky rekonstruoida vaikeaselkoisiin Koraanin tekstikohtiin syyriar kielestä avautuvia merkityksiä. Näin ne saavat aivan uutta jäntevyyttä, johdonmukaisuutta ja iskevyyttä. Vaikka olisikin eri mieltä tekijän johtopäätöksistä, hänen tutkimustaan ei voi sivuuttaa. Se on ykkösluokan haaste niin muslimioppineille kuin länsimaisillekin koraanintutkijoille. Luultavasti se tulee aiheuttamaan aluksi hyvin jyrkkiä torjuntareaktioita muslimien keskuudessa. Totuutta ei kuitenkaan voi loputtomasti vaijenta. Luxenbergin tutkimuksen käynnistämää keskustelua on syytä seurata myös meillä. Sillä voi mielestäni olla laajakantoisia seurauksia.

Luxenbergin tutkimus herättää myös sen perustavan kysymyksen, mitkä seikat ohjasivat kalifi **Othmania** (virassa 644–656) toimitustyössä, jonka pohjalta luotiin normatiiviseksi määrätty Koraanin tekstimuoto. Jos Luxenbergin analyysi on edes pääpiirteissään oikea, on ilmeistä, että Muhammedin aikana Koraani oli merkittävästi erilainen ja Othman on osaltaan vaikuttanut lukuisten tekstikohtien

väärinymmärtämiseen ja harhautuneisiin tulkintoihin. Hänen tendenssinsä näyt-
täisi muuttaneen Uuden testamentin ja
syyrialaisen kristillisen liturgian kanssa

SUURA 96 (-AL´ALAQ) SAVI (SANA-
TARKASTI: ”KIINNI ISKOSTUVA”)

ALKION SUURA

1. Lue, kautta Herrasi, joka on luonut,
2. luonut ihmisen alkioista.
3. Lue; onhan Herrasi jalomielinen,
4. Herrasi, joka opetti kynällä,
5. opetti ihmiselle sen, mitä tämä ei
tiennyt.
6. Toden totta, ihminen on julkea,
7. sillä hän kuvittelee olevansa vahva,
8. mutta Herrasi luo on kaikkien palat-
tava.
9. Mitä arvelet siitä, joka kieltää
10. orjaa, kun tämä rukoilee?
11. Mitä arvelet, kulkeeko hän oikeal-
la tiellä
12. ja käskeekö hän hurskauteen?
13. Vai kieltääkö ja kääntyy pois?
14. Eikö hän tiedä, että Jumala näkee?
15. Toden totta, ellei hän herkeä,
me tukistamme häntä
16. valheellisesta, syntisestä hiustup-
susta!
17. Kutsukoon hän tovereitaan,
18. me kutsumme tyrkkijät.
19. Toden totta, älä kuuntele häntä,
vaan polvistu ja lähesty Herraasi!

SUURA 108

Runsauden suura:
Olemme antaneet sinulle runsaasti.
Rukoile siis Herraasi ja uhraa;
Vihamiesihän on vailla tukea!

(Hämeen-Anttilan käännös: Koraani.
Jyväskylä 1995, 489)

enemmän tai vähemmän linjassa olevan
Koraanin niistä etääntyväksi ja itsenäisek-
si oman uskontonsa dokumentiksi. ●

Jouko N. Martikainen

SAVI

1. Huuda Herrasi nimeä, (häntä) joka loi,
2. (joka) loi ihmisen iskostuvasta
(savesta),
3. huuda kunnianarvoisinta Herraasi,
4. joka opetti kirjoituspuikolla,
5. joka opetti ihmiselle, mitä hän ei lai-
sinkaan tiennyt.
6. Toden totta, ihminen unohtaa,
7. huomattuaan tullessaan rikkaaksi,
8. että se tulee Herraltasi.
9. Jos sinä näet jonkun, joka
10. tahtoo vieroittaa rukoilevan (Juma-
lan) palvelijan (rukoilemasta),
11. arveletko hänen olevan oikealla tiellä
12. tai jopa harjoittavan hurskautta?
13. Jos (sitä vastoin) arvelet, että hän
kieltää umalan ja kääntyy (hänestä) pois,
14. eikö hän (silloin) tiedä, että Jumala
näkee kaiken?
15. Jos hän ei (siitä) herkeä, tulemme (vast-
edes) rankaisemaan (ankarasti) Vastustajaa,
16. kieltäjää, syntistä Vastustajaa!
17. Huutakoon hän (silloin) epä-
jumaliaan,
18. katoavaista (Jumalaa) hän (silloin)
huutaa!
19. Sinä, älä kuuntele häntä laisinkaan,
(pikemminkin) suorita jumalanpalvelus ja
osallistu ehtoollisliturgiaan.

SUURA 108

Lujuus
Olemme antaneet sinulle lujuuutta /
lujuuden.
Rukoile siis Herraasi ja pysy siinä
Vastustajasi (Saatana) on silloin voitettu.

(Martikaisen käännös)

● Läntisen kulttuurimme rappion roiskeita

Jari Tervo: *Layla*. WSOY 2011. 362 s.

Miksi arvioida *Perustassa* kirjaa / kirjoja, joiden anti on kyseenalainen? Miksi vai-vautua lukemaan romaania, joka jättää tyhjän tai korkeintaan ärsyttävän jälki-maun?

Yksi vastaus on, että kulttuurin ilmiöi-tä saa ja tuleekin arvioida myös teologi-sesta näkökulmasta. Jotta ymmärtäisim-me, missä kuljemme tänään ja mistä on tänne tultu, on ajan analyysi välttämä-töntä. Omaa terävää ja rohkeaa arvioin-tiaan teki aikanaan esimerkiksi **Francis A. Schaeffer**.

Jari Tervo yltyä lähes jokavuotisella ro-maanillaan useimmiten *Mitä Suomi lukee* -kymppilistan kärkipäähän. Siellä keik-kui myös viime jouluksi ilmestynyt *Layla*, kertomus kulttuurien kivuliaasta kohtaamisesta. Tervo törmäyttää länsimaisen, jälkikristillisen maailman lisäksi myös turkkilaisen ja kurdien perinteen. Siinä ohessa toikkaroi joukko suomalaisia miehiä, naisia ja perheitä, lähes kaikilta elä-män suunta ja mieli hukassa.

Tervo on kyllä tehnyt kiitettävästi taustatyötä. Megapolis Istanbulin lähiön ha-jut ja äänet, arjen värikäs meno, tavan-takainen väkivalta ja kurjuus on kuvattu

uskottavan tuntuisesti. Kerrontatekniikka, jossa paikalliset ja ajalliset välähdyk-set lähentävät pikku hiljaa palapelin osia toisiinsa, on kohtuullisen sujuvaa. Naisen alistettu asema kurdisuvun kunnian ah-taassa häkissä sekä suomalaisen ja Suo-meen salakuljetetun prostituoidun elä-män ankeus vertautuvat.

Mutta mikä on romaanin viesti? On-ko sitä mielekästä kysyä? Tervon tuotanto on pitkälle ymmärrettävä tietysti satiirik-si, mutta samalla ainakin minulle kirjas-ta huokuu tietty ateistinen missio. Län-simainen kristinuskon on aikansa elänyt, mutta mitä tulee tilalle, siihen ei löydy oikein vastausta. Ison osa kirjaa täyttävät reijomäkimäinen kapakkahuumori ja ala-pään vitsit.

Monella tapaa hyväksikäytetty Layla palaa romaanissa juurilleen, mutta hä-neen rakastunut suomalainen ajautuu lo-pulta hulluuteen – perin nietschemäinen päätös! Aivan samanlaiseen absurdiuteen ja ylimieliseen ihmishalveksuntaan kuin edellisessä romaanissaan ei Tervo nyt lop-puratkaisua vie. Tässä suomalaista hen-gen ravintoa vuodelta 2011! ●

Reijo Huuskonen

Rovasti, Suomen Raamattuopiston
apulaisrehtori

Sananselitystä

Sananselityksessä käsitellään kirkkovuoden kunkin pyhäpäivän yhtä evankeliumikirjan tekstiä niin kuulijoiden kuin saarnaajien avuksi. Tällä kertaa edetään 1. paastonajan sunnuntaista 26.2. Palmusunnuntaihin 1.4. Kirjoittajina ovat **Juha Vähäsarja** (Jeesus kiusausten voittaja sivulta 55 alkaen), **Timo Junkkaala** (Rukous ja usko, s. 56), **Ilkka Rytilahti** (Jeesus, Pahan vallan voittaja, s. 57), **Antti Ijäs** (Elämän leipä, s. 59), **Reijo Huuskonen** (Magnificat – Jumalan suuruuden ylistys, s. 60) ja **Keijo Rainerma** (Rukouksen huoneita ja rosvojen luolia, s. 61).

Jeesus, kiusausten voittaja

MARK. 1: 12–13

1. PAASTONAJAN SUNNUNTAI 26.2.

Samoin kuin kristityn johdattaa autiomaahan Jumala, ei sattuma, Sielunvihollinen eikä kurja kohtalo, myös Jeesuksen vei autiomaahan Pyhä Henki. Jeesus oli juuri tätä ennen kastettu. Läsä kastetkessä oli ollut koko Pyhä Kolmiykseys. Taivaasta oli saatu kuulla ääni: ”Sinä olet minun rakas Poikani, sinuun minä olen mieltynyt.” Näitä sanoja seuraa Markukselle tyypillinen asioita kiirehtivä ilmaisu *kai euthys* ’ja heti’: Henki ajoi hänet autiomaahan koeteltavaksi. Markus kuvaa sen varsin lyhyesti Matteuksesta ja Luukkaasta poiketen. Markuksen tekstiä onkin syytä lukea yhdessä rinnakkaistekstien kanssa (Matt. 4:1–11; Luuk. 4:1–13).

Kaste, suuri siunaus ja Jumalan kolmiyhteyden ihmeellinen läsnäolo ja sitä seuraava autiomaan helle ja kiusausten koettelemus liittyvät kiinteästi toisiinsa. Sanotaan, että Paholainen kiusaa, mutta Jumala koettelee. Tässä kohdassa oikeampi käänös olisi silti ”koetella”. Kyseessä ei nimittäin ole härnäminen tai kiusaaminen vaan Jeesuksen koetteelle asettaminen. Se tarkoittaa asioista ja henkilöistä selvän ottamista. Koetus puhdistaa ja lujittaa sen, mikä on kestävä. Raamatun tutkija **Gerhardsson** on havainnut, että Jeesuksen koetteleminen koski juuri Jumalan käskyä rakastaa häntä koko sydäimestä, sielusta ja voimasta. Jokainen näistä pantiin autiomaassa testiin.

Jeesuksen sovitustyön toteuttaminen ja ihmisten pelastaminen vaativat häntä ottamaan orjan muodon, tyhjentämään itsensä ja luopumaan siitä, että olisi katsonut osakseen olla Jumalan kaltainen. Herramme kulki valtansa kätkien ihmisen tien kuollakseen maailman puolesta. Tästä Paholainen yritti houkutella häntä pois: ”Helppoahan sinun, nälkäisen Jumalan

miehen, on muuttaa kivi leiväksi ja lopettaa nälässä kituuttelu. Olethan Poika. Hypää alas! Kaikkivaltias ottaa varmaan sinut kiinni. Kumarra maahan saakka, niin kuin kuninkaiden edessä vallanalaisuuden merkiksi kumarretaan, ja koko maailma on sinun!” ”Siis: tee ihme! Koettele Herraa, kumarra maailmanvaltiasta, ja kaikki, mitä ikinä voit kuvitella, on sinun!” Tai myöhemmin ristillä: ”Astu alas, niin kyllä me sitten uskomme! Tee ihme, niin me uskomme! Miksi et sitä tee?” Jeesus vastaa Jumalan sanalla ja kieltää koettelemasta Herraa, koska oikea järjestys on, että Herra koettelee ihmistä. Jeesus karkottaa Paholaisen sanansa voimalla ja osoittaa samalla, ketä ihmisen on palveltava.

Olisiko tässä mitään yhteneväisyyttä tämän päivän hengellisyyteen? Mitä sinä etsit Jumalalta? Miksi sinä seuraat Jeesusta? Seuraatko häntä palkinnon toivossa? Siksi, että elämästäsi tulisi helpompaa ja kivet muuttuisivat leiviksi? Uskotko hänen siksi, että voisit tarpeen tullen panna Jumalan vastaamaan lupauksistaan sinun määrittelemälläsi tavalla – koetella siis häntä? Tai etsitkö uskon avulla valtaa omaan elämäsi tai toisiin ihmisiin?

Jeesuksen koetteleminen autiomaassa opettaa meille, että meidän on kumarrettava päämme Herramme edessä ja palveltava häntä. Jumala ei suostu meidän hallittavaksemme. Jeesus ei lähtenyt etsimään omaa kunniaansa ihmisten kesellä eikä ryhtynyt ihmeiden tekijäksi välttääkseen ristien tien. Hän antoi myös opetuksen Jumalan sanan oikeasta ymmärtämisestä. Paholainen irrotti Raamatun kohdan yhteyksistään ja vetosi hurskaasti väkevään Messias-psalmiin 91 saadakseen Jeesuksen hyppäämään alas tempelimuurin harjalta, mutta Jeesus vastasi käyttämällä Jumalan sanaa oikein: ”Älä kiusaa Herraa, Jumalaasi!” Hänelle asetetut koetukset muuttuivat jatkuvasti houkuttelevammiksi ja tarjoukset yhä

suuremmiksi, mutta hän pysyi Jumalan sanassa ja tahdossa. Kiusaus ei ollut todellakaan näennäinen, sillä Jeesus oli sekä Jumala että ihminen. Näitä kahta ei voi irrottaa toisistaan eikä sekoittaa toisiinsa.

Jumalan valtakunnassa näyttää toimivan kaksi lakia. Ensimmäinen on se, mistä myös **Luther** jakoi kokemuksiaan. Kun edessä oli jotakin merkittävää uskonpuhdistuksen asiassa tai hänen hengellisessä elämässään, hänet vietiin kovaan kouluun, autiomaahan, jossa hän oli välillä suorastaan pimeydessä. Toinen on se, että kirkastusvuorikokemusten jälkeen meidät johdetaan aina takaisin laaksoihin ja elämän arkeen. Kristityn elämä ei voi olla leijumista arjen yläpuolella omaan hurskauteen keskittyen, vaan se on varustautumista uusiin taisteluihin, uusiin autiomaataipaleisiin ja joskus myös yllättäviin kirkastusvuorikokeuksiin. Se on erilaisissa sodissa saatujen haavojen parantelua ja oman sielun mustuuden kohtaamista ja puhdistuspaikoille etsiytymistä. Se on taistelua syntiä ja Sielunvihollisen houkutusvastaan. Tämän suurin huoli on, että kristitty uskoo iloisesti syntinsä anteeksi annetuiksi ja oppii luottamaan lapsen tavoin Jumalan armoon. Tätä paha Vihollinen ei voi sietää eikä kestää ja tekee kaikkensa saadakseen Jumalan lapsen horjumaan luottamuksessaan.

Koska Sielunvihollinen tietää, ettei kristittyjä ole helppo houkutellessa näkyviin synteihin, hän pyrkii pääsemään elämäämme valkoisten syntien kautta. Niille me olemme paljon sokeampia. Synneistä vaikeimmin selätettäviä ovat ylpeyden, omahyväisyyden ja itsevanhurskauden synnit. Ne ovat Paholaisen kavalimpia kiusauksia, koska niitä on vaikea havaita, saati myöntää todeksi. Siksi kovimmat taistelut käydäänkin omassa rukoukskammiossa. Siellä käydään sotaa syntejä vastaan Sanan peilin edessä. Siellä tehdään parannusta enemmän omista kuin naapureiden vioista. Siellä itketään hävittyjä kamppailuja ja hakeu-

dutaan jälleen Jeesuksen haavoitettujen käsien suojaan. Siellä taistellaan toisten rinnalla ja kannetaan Herran eteen heidän kipujaan. Jeesuksen luona olemme taistelluammekin turvassa. Luther opetti:

Muista siis ja varustaudu ahkerasti, jotta olisit aina valmis taisteluun, ei pelkästään silloin, kun omatuntosi on rauhallinen eikä mikään sinua kiusaa, vaan myös silloin, kun olet suurimmasa hädässä ja kuolemanvaarassa. Ole valmis silloin, kun omatuntosi muistaa menneet synnit ja pelästyy ja kun Saatana hyökkää kimppuusi suurella voimalla ja aikoo kaataa syntiesi suuren taakan päällesi kuin syntitulvan, saada sinut lähtemään peloissasi Kristuksen luota, ajaa sinut pois ja syöstä sinut epätoivoon. Muista silloin, ettei Kristus antanut itseään kuviteltujen ja keksittyjen, vaan todellisten syntien vuoksi, ei pienten ja mitättömien, vaan hyvin suurien ja karkeiden syntien vuoksi, ei yhden tai kahden, vaan kaikkien syntien vuoksi, ei voitettujen ja hyvitettyjen, vaan voittamattomien ja vahvojen, suunnattomien syntien vuoksi. ●

Juha Vähäsarja

Pastori, Suomen Raamattuopiston rehtori

Rukous ja usko

LUUK. 7:36–50

2. PAASTONAJAN SUNNUNTAI 4.3.

Jeesus toimi suhteessa heikkoihin ja halveksittuihin täysin eri tavoin kuin juutalaisessa yhteiskunnassa oli tapana. Hurskaiden juutalaisten arvostellessa hänen menettelyään hän totesi, etteivät terveet tarvitse parantajaa vaan sairaat. Jeesus jätti ne yhdeksänkymmentäyhdeksän, jotka eivät omasta mielestään tarvinneet armahdusta, ja etsi kadonneita. Ratkaisevinta tuossa kaikessa oli syntien sovitus ja anteeksiantaminen.

Nyt Jeesus on aterialla fariseuksen kodissa, mutta sinnekin tunkeutuu syntistä elämää elänyt nainen, mikä tarkoittaa, että hän oli ollut prostituoitu. Nainen käyttäytyy yleisesti hyväksytyjen tapojen vastaisesti. Yleensäkin naiset eivät tulleet miesten seuraan, puhumattakaan hänen kaltaisistaan. Hiusten avaaminen julkisella paikalla oli hämmentävää. Erityisen julkeaa oli, että nainen kosketti miestä. Jalkojen hoitaminen oli orjien tehtävä. Niiden suuteleminen saattoi sopia vain erittäin arvostetulle rabbille. Kyynelet osoittivat katumusta synneistä. Syvästä kunnioituksesta kertoi, että nainen vuodatti arvokasta tuoksuöljyä Jeesuksen jalkoihin.

Vielä enemmän kuin naisen menettelyä fariseus Simon näyttää paheksuneen sitä, että Jeesus salli tuollaisen menettelyn. Jeesus osoitti sillä, ettei hän tiennyt ainoastaan, millainen tuo nainen oli, vaan myös, mitä Simon mielessään ajatteli. Jeesus kertoi kahdesta velallisesta, jotka saivat velkansa anteeksi, ja kysyi Simonilta, kumpi heistä rakasti enemmän. Fariseus osasi vastata oikein. Hän oli niitä, joista Jeesus sanoi, että he sanovat yhtä ja tekevät toista.

Sitten Jeesus totesi, ettei Simon ollut osoittanut hänelle edes tavanomaista vieraanvaraisuutta hänen tullessaan taloon. Nainen sen sijaan teki paljon enemmän kuin normaalit käyttäytymistavat edellyttivät. Tapahtuma antoi Jeesukselle mahdollisuuden erittäin keskeiseen, suorastaan vallankumoukselliseen ja ainutlaatuiseseen opetukseen.

Jeesus ei sivuuttanut naisen syntisyyttä mutta julisti hänen syntinsä anteeksi. Tässä ollaan Jeesuksen toiminnan ja koko Raamatun sanoman ytimessä. Oikeastaan koko kristillisessä uskossa – ja koko elämässä – on kysymys nimenomaan juuri siitä, ovatko synnit anteeksi annetut. ”Jos syntisi on anteeksiannettu, olet pelastettu, tuntui miltä tuntui. Jos syntisi ovat anteeksi

saamatta, et ole pelastettu, mitä sitten luuletkin kokeneesi.” (Carl Fr. Wislöff.) Syntien anteeksiantamus erottaa kristinuskon uskonnoista ja ideologioista.

Samalla Jeesus ilmaisee rakkauden saalaisuuden. Rakkaushan on lain suurin käsky eli elämän suuri tarkoitus. Jeesus ilmaisee tässä, miten syntinen ihminen alkaa rakastaa. Syntien anteeksiantamus synnyttää rakkautta. ”Hän sai paljot syntinsä anteeksi, sen vuoksi hän rakasti paljon. Mutta joka saa anteeksi vähän, se myös rakastaa vähän.”

Jeesuksen opetus ei tietenkään tarkoita, että tulisi tehdä paljon syntiä, jotta voisi saada paljon anteeksi ja sillä perusteella myös rakastaa paljon. Syntiä on kyllä kaikilla liikaakin. Synti on kuin jäävuori. Jäävuoresta vain vähän on pinnalla näkyvisä. Kun ihminen tunnustaa ja saa anteeksi sen, minkä tietää, hän tulee tietoiseksi yhä enemmän. Näin voi saada anteeksi yhä enemmän – ja rakkaus kasvaa.

Jeesus sanoi naiselle: ”Uskosi on pelastanut sinut.” Usko ilmeni siinä, että nainen tuli Jeesuksen luo ja teki sen, minkä teki, vaikka tiesi, miten hänen menettelyään paheksuttaisiin. Suurin este rakkaukselle on yhä, ettei olla valmiita tunnustamaan omia syntejä. Edelleen avun saa vain se, joka tulee Jeesuksen luo. On hyvä tulla, vaikka pitäisi tulla itkien. Oikea asenne on itkeä omia syntejä. Tärkein asia maailmassa on syntien anteeksiantamus. ●

Timo Junkkaala

TT, Suomen Raamattuopiston Säätiön toiminnanjohtaja, Helsingin yliopiston Suomen kirkkohistorian dosentti

Jeesus, Pahan vallan voittaja

JOH. 8: 46–59

3. PAASTONAJAN SUNNUNTAI 11.3.

Teksti johtaa hyvyyden ja pahuuden lähteen äärelle. Johanneksen evankeliumin alkusoiton teema saa jatkoa uudessa

kohtauksessa. Vastakkain ovat ihmisen perimmäinen uskonnollinen ylpeys ja sokeus sekä Jumalan totuus ja armo lihaksi tullessa Sanassa. Juutalaisten ja Jeesuksen väittelyssä käy ilmi ihmismielen pimeys, samoin Jeesuksen täysi tietoisuus kutsumuksestaan ja alkuperästään.

Lankeemuksesta saakka ihmisellä on ollut taipumus ja taito ulkoistaa pahuuden todellisuus (ja samalla kieltää lankeemuksen todellisuus). Pahuus on olemassa ja löytyy ihmisen ulkopuolelta, ei hänestä itsestään. Mikä tahansa itselle vieras, erilainen ja uhkaava on aikojen saatossa kelvannut syyksi pahuuden leiman antamiselle. Puolustusmekanismejaan ihminen on aina osannut käyttää. Hän on valmis käyttämään niitä myös Luojaansa vastaan. Aikakauden ja ympäristön muutos eivät tätä piirrettä muuta. Tämä yksipuolinen ja totuudenvastainen menettely ei tietysti poista sitä seikkaa, että jos ja kun – niin kuin Johannes kirjeessään ilmoittaa – koko maailma on pahan vallassa, niin todellista pahuutta löytyy itse kustakin meistä.

Pahuudesta ei pääse eroon, vaikka kieltää sen todellisuuden. Sitä me langenneet ihmiset kuitenkin (turhaan) yritämme.

Tapio Puolimatkan mukaan ihmisen suurin vaikeus on hänen kyvyttömyytensä kohdata oma pahuutensa. Edes oma haavoittuvuus, keskeneräisyys ja kuolevaisuus eivät ole yhtä vaikeita kohdattavia. Syyllisyys ajaa kätkeytymään, yritykseen piiloutua Jumalan lailta ja omantunnon ääneltä. Jumalalla on kuitenkin aivan toisenlainen periaate: ”Joka rikkomuksensa salaa, ei menesty, joka ne tunnustaa ja hylkää, saa armon” (Sananl. 28:13). Valittavasti ihmisen ongelma on juuri se, että hän valitsee ennemmin salaamisen kuin tunnustamisen. Ja siihen hän myös jää, jollei Jumalan vaikutuksesta asia saa muuttua.

Oman aikamme maailmansisäiselle historian- ja todellisuudenkäsitykselle

pahuus ja hyvyys ovat molemmat ongelmia.

Jollei Jumalaa ole, jos ihminen on vain sattuman tuote kaikkeudessa, jos hänen olemassaololleen ei ole mitään varsinaista tarkoitusta, ainoastaan ainainen elonjäämisen taistelu, niin eikö silloin tuska, kipu, kärsimys ja kuolema ole se todellisuus, jota sopiikin odottaa ja johon ihmisen tulee myöntyä? Kuitenkin me pidämme näitä asioita käytännössä pahoina. Tämä suhtautumisemme kertoo sen, että meitä ohjaa periaate, joka rikkoo immanenttisen maailmankuvan rajat. Sama koskee myös hyvyttä. Mitä syytä meillä on odottaa itsellemme ja tälle maailmalle hyvää osaa, jos kaikki on vain tunteettomien ja julmien lakien ohjaamaa tämänpuolisuu- tta? Kuitenkin odotamme hyvyttä osaksemme – vastoin materialismia.

Johanneksen – ja Uuden testamentin – ainutlaatuinen todistus on, että itse Jumala, ikuisesti hyvä elämän lähde, on tullut Jeesuksessa keskuuteemme, ei tuomioksi meille synnin ja pahuuden alaisille vaan pelastukseksi. Se on hänen ikuinen suunnitelmansa ja tahtonsa, jonka hän historiassa toteutti oikeaan aikaan. Sitä hän on valmistanut valintansa, johdatuksensa ja ilmoituksensa kautta ennen Poikansa ihmiseksi tuloa. Juutalaisten uskon isällä Abrahamilla on ollut tässä kokonaisuudessa oma olennainen merkityksensä. Abrahaminkin usko kohdistui jo Jeesukseen. Jeesus teki tämän selväksi Abrahamista ylpeileville vastaväittäjilleen. Näin Jeesus ilmaisi olevansa Abrahamia suurempi. Hän on sitä, koska hän on lopulta kaikkien Jumalan lupauksen täyttymys.

Jeesus oli ja on edelleenkin tässä maailmassa vedenjakaja. Suhtautumisemme ja suhteemme häneen on Jumalan silmissä peruste sille, mikä on oleva ikuinen osamme. Armo on todellinen, ja se on jokaista varten – mutta se ei ole automaatio. Se on

lahjaa, josta ollaan osalliset uskon kautta. Vaihtoehtomme ovat lopulta tässä: olla vastaan tai ottaa vastaan. Lähdemmekö lähteeltä vai jäämmekö sen luokse? ●

Ilkka Rytilahti

Pastori, Suomen Raamattuopiston Säätiön
Uudenmaan aluejohtaja

Elämän leipä

4. PAASTONAJAN SUNNUNTAI 18.3.
JOH. 6: 48–58

Jeesus puhui elämän leivästä, joka tulee alas taivaasta. Se joka tätä leipää syö, elää ikuisesti. Tällä leivällä Jeesus tarkoitti itseään. Tätä voi olla vaikea ymmärtää. Teksti vaatii taustojen selitystä.

Ennen kuin israelilaiset pääsivät Jumalan lupaamaan maahan, he joutuivat vaeltamaan autiomaassa 40 vuotta. Siellä oli vaikeaa elää. Tuli pula ruoasta ja kova nälkä. He alkoivat kapinoida kansan johtajaa Moosesta ja jopa itse Jumalaa vastaan. Silloin Jumala teki suuren ihmeen ja antoi sataa leipää taivaasta. Tuota leipää sanottiin mannaksi, josta Raamattu kertoo: ”Aamulla oli maassa leirin ympärillä runsaasti kastetta, ja kun kaste oli haihtunut, oli autiomaassa jotakin hienoa ja rapeaa, ohutta kuin kuura maan pinnalla. – Mooses sanoi israelilaisille: Se on leipää, jonka Jumala on antanut teille ruoaksi.” (2. Moos. 16: 13–15.)

Muistuttiko mannaleipä juutalaista happamatonta leipää, joka on myös ohutta ja rapeaa? Juutalaiset syövät tällaista happamatonta leipää pääsiäisenä Egyptin orjuudesta vapautumisen muistoksi. Israelilaisilla oli niin kiire lähteä Egyptistä, ettei leipätaikina ehtinyt hapata eikä nousta eikä leivästä tullut pehmeää. Manna tuskin oli ihan samanlaista leipää kuin happamaton leipä, mutta ne saattoivat muistuttivat toisiaan. Se leipä, jota me kristityt syömmme ehtoollisella, muistuttaa juutalaisten happamatonta leipää, koska

se on siitä historiallisesti kehittynyt. Manna, juutalaisten happamaton leipä ja kristittyjen ehtoollisleipä liittyvät yhteen. Ne kaikki kolme viittaavat Jeesukseen, joka on taivaasta alas tullut elämän leipä.

Jeesus julisti: ”Tämä leipä tulee taivaasta, ja se, joka tätä syö, ei kuole” (j. 50). Leipä ja ruoka antavat elämän eli pitävät meitä ihmisiä hengissä. Ihminen ei kykene elämään kovin monta viikkoa ilman ruokaa. Jeesus on siinä mielessä leipä, että hän haluaa antaa meille ihmisille ikuisen elämän kuoleman jälkeen. Jeesus antaa häneen uskoville jo ajassa hengellisen elämän Jumalan yhteydessä arkipäivän keskellä.

Jeesus-leipää voi syödä kahdella tavalla. Ensinnäkin voimme uskoa Jeesukseen eli ottaa hänet uskolla vastaan. Uskomisen on sitä, että luotamme ja turvaudumme Jeesukseen. Voimme uskoa, että hän antaa meille synnit anteeksi ja vie taivaaseen kuoleman jälkeen. Tätä Jeesus-leipää voimme syödä myös suullamme pyhällä ehtoollisella.

Jeesuksen opetuksessa lihan rinnalle kansan ravinnoksi tulee myös veri. ”Sillä, joka syö minun lihani ja juo minun vereni, on ikuinen elämä ja viimeisenä päivänä minä herätän hänet” (j. 54). Tässä on nähty selkeä viittaus ehtoolliseen. Leivästä Jeesus sanoi, että se on hänen ruumiinsa, ja viinistä, että se on hänen verensä. Saamme ajatella ja uskoa, että Jeesus aterioi ehtoollisella meidän kanssamme, niin kuin hän söi ja joi opetuslasten kanssa.

Ehtoollinen on hyvin hyödyllinen ateria. Se on pyhä ateria, jossa ihminen saa syntinsä anteeksi ja lupauksen ikuisesta elämästä taivaassa Jumalan luona. Jeesus itse sanoi, että se, joka syö tätä leipää, saa elää ikuisesti. Yhtä varmasti kuin leipä ja viini menevät suuhusi ja vatsaasi, saat uskoa näihin Jeesuksen lupauksiin.

Juutalaiset kokivat varmaankin elämän leivän, Jeesuksen ruumiin syömisen ja hänen verensä juomisen vastenmielisenä

asiana. Siitä syntyikin kiivas väittely. Miksi Jeesuksen sanat olivat noin loukkaavassa muodossa? **Jukka Thurén** näkee selitysteoksessaan tässä doketismin torjumista. Doketismi kiisti Jumalan Pojan todellisen ihmisyyden ja kuoleman. Kun kristitty nauttii ehtoollisen, hän tunnustaa Jumalan Pojan ihmisyyden ja todellisen kuoleman merkityksen. Jumalan Pojan ihmisyyden torjuminen saattoi johtaa varhaiskirkossa ehtoollisen torjumiseen. Ehtoollinen todisti konkreettisesti sekä Sanan lihaksi tulemisesta että Jumalan Pojan kuolemasta ja sen pelastavasta merkityksestä.

Juutalaisille oli kauhistus juoda eläinten verta, saatikka sitten ihmisten verta. Miksi eläinten verta ei saanut juoda? Veressä oli elämä ja sielu (1. Moos. 9:4; 3. Moos. 17:10). Eläimen verta käytettiin syntien sovitukseksi muttei ravinnoksi eli omaksi elämän voimaksi. Thurénin selityksen mukaan ihmisen ja eläimen sielu eivät saaneet sekaantua toisiinsa. Jeesus sanoi: ”Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa, ja minä pysyn hänessä” (J. 56). Ihminen ei saanut sekaantua eläimen sieluun, mutta hänen tulee yhdistyä Jumalan Poikaan päästäkseen ikuiseen elämään. Se toteutuu kaikkein konkreettisimmin sakramentaalisesti ehtoollisella. Ehtoollista emme voi täysin järjellä ymmärtää. Se tulee vain ottaa vastaan suulla ja uskolla. ●

Antti Ijäs

Pastori, Suomen Raamattuopiston Säätiön
Varsinais-Suomen ja Kanta-Hämeen
aluejohtaja

Magnificat – Jumalan suuruuden ylistys

LUUK. 1: 46-55

MARIAN ILMESTYSPÄIVÄ 25.3.

Marian ilmestyspäivän tekstit ovat runsauden sarvi. Koko Raamatun suuri kertomus – Israelin orjuus ja paluu, synnin kohtalokkuus, Jumalan suvereeni pelas-

tusteko ja ihmisen vastaus (**Timo Eskola: Uuden testamentin narratiivinen teologia**) – vyöryy eteemme mitä moninaisimmin säikein. Raamatun aineiston rikkaus näkyy jo alaviitteissä. Niissä ovat edustettuna niin laki, profeetat kuin kirjoitukset sekä täyttymyksen näkökulma.

Marian ilmestyspäivällä on kiinteä yhteys jouluun, ihmiseksi tulon ihmeen juhlaan. Ihmeen olennainen osa oli neitseen, koskemattoman nuoren naisen, tulo rasakaaksi. Päivän jokaisen vuosikerran evankeliumiteksti kertoo tästä. Sama ihme lausutaan ääneen jumalanpalveluksen uskontunnustuksessa. Jeesuksen yliluonnollinen sikiäminen on olennainen ja välttämätön osa jumalallista pelastustyötä.

Valkoinen liturginen väri keskellä paastonajan violetta viittaa niin ikään jouluun ja pian koittavaan pääsiäiseen eli kaikkiin Jumalan suuriin tekoihin. Ne koskettavat ensin yhtä ja laajenevat kohti jokaista, ensin Mariaa, sitten valittua omaisuuskansaa ja lopulta koko maailmaa. ”Hän on pitänyt huolta palvelijastaan Israelista, hän on muistanut kansaansa ja osoittanut laupeutensa Abrahamille ja hänen jälkeläisilleen, ajasta aikaan.” Paavalin mukaan me olemme uskon kautta osa tätä joukkoa.

Marian ilmestyspäivän ensimmäisen ja toisen vuosikerran evankeliumitekstit painottavat Marian nöyryyttä, alttiisti vastaanottavaa mieltä ja asennetta. Nöyryys näkyy tänään vuorossa olevassa Marian psalmimuotoisessa vastauksessakin enkelin ilmoitukseen. Painopiste tai keskipiste tässä ylistysvirressä on kuitenkin ehdottomasti ihmisen ulkopuolella, Herrassa, Jumalassa, Voimallisessa ja Pyhässä. Määreet *suuruus, suuret teot, mahtavat teot* liittyvät häneen, Jumalaan.

On tunnettua, että **Martti Luther** rakasti suuresti Marian ylistyslaulua. Hänen herttua **Johann Friedrich von Sachsenille** vuonna 1521 kirjoittamansa laulun seli-

tys *Magnificat* kuuluu hienoimpiin uskonpuhdistajan kristikunnalle lahjoittamiin teksteihin. Hän suosittelee ruhtinasystävänsä hengelliseksi evääksi erityisesti tekstimme jakeita 51–52.

Luther panee merkille, että Maria kutsuu Jumalaa ensiksi Herrakseen ja vasta siten Vapahtajakseen. Luther näkee siinä todisteen hänen kokosydämisestä rakkautestaan Jumalaan. Maria ylistää ja kiittää Jumalaa hänen itsensä takia eikä etsi omaansa. Siinä hän eroaa sellaisesta Jumalan lapsesta, joka kiittää vain niin kauan kuin Jumala antaa hänelle hyvää. ”Mutta kun Jumala kätkeytyy häneltä ja poistaa hänen yltään hyvyytensä loisteen, niin että hän on alaston ja kurja, silloin katoaa myös rakkaus ja ylistys.”

Lutherin selityksessä Jumala-keskeisyys näkyy niin ikään jakeen 48 kohdalla. ”Hän on luonut katseensa vähäiseen palvelijaansa.” Maria ei käytä Lutherin mukaan näitä sanoja ilmaistakseen, että hän on ylpeä omasta nöyryydestään – kuten meillä synnin turmelemilla helposti tapahtuu. Hän ei pidä omaa nöyryyttään ansiona, jonka perusteella hänen pitäisi kokea erityisiä armon osoituksia. ”Hän ei ylistänyt siksi, että hän oli armoitettu neitsyt tai että hän oli nöyrä, vaan siksi, että Jumala armossaan oli katsonut häneen. Paino ei ole sanalla *humilitatem* (vähäisyyteen) vaan sanalla *respectit* (katsonut). Sillä ei hänen vähäisyytensä ole ylistettävää vaan se, että Jumala katsoi häneen. Ajatelkaamme ruhtinasta, joka ojentaa kätensä kohti kerjäläistä: ei kerjäläisen vähäisyys ole kunnioitettavaa vaan ruhtinaan armo ja hyvyys.”

Maria sai olla siis nimenomaan Jumalan tekojen kohde. Tämä näköala hallitsee kiitospsalmin jokaista säkeistöä. Marian Jumalaa ylistävät ilmaisut eivät syntyneet hänen omasta päästään vaan nousivat Kirjoituksista, jotka hän tunsu. Pyhän Hengen täyttäessä hänet aikaisemmin

luettuun virtasi elämä ylitsevuotavasti. Hannan ylistysvirsi ja monet Daavidin psalmit antoivat sanoituksen Marian sisimmän täyttävälle ilolle ja riemulle.

Antakaamme mekin Jumalan sanan rikkauden virrata Marian ilmestyspäivänä! Raamatun suuresta kertomuksesta, sen punaisesta langasta, löytyy loppumattomasti ammennettavaa. Niiden äärellä sekä oma että kuulijoiden sydän voi syttyä, kuten tapahtui Emmauksen tien oppilaille.

Lutherin *Magnificat*-selitystä voi mietiskellä vaikkapa Luther-CD:n äärellä tai avaamalla Lutherin *Valitut teokset II*, sivut 513–571. ●

Reijo Huuskonen

Rukouksen huoneita ja rosvojen luolia

MATT. 21: 12–17 (18–22)

PALMUSUNNUNTAI 1.4.

Jerusalemien temppelialue on poliittisesti herkkä ja historiallisesti ylitsevuotava. Noin 3 000 vuotta sitten Salomo rakensu paikalle temppelin. Noin 400 vuotta myöhemmin temppeli hävitettiin mutta rakennettiin taas uudelleen 70 vuotta myöhemmin. Tämä Jeesuksen ajan juutalaisten toinen temppeli tuhottiin Jerusalemien hävityksessä roomalaisen legioonan toimesta vuonna 70 jKr. Nykyisin temppelialueella on kaksi huomattavaa moskeijaa: Kalliomoskeija ja El Aksa –moskeija.

Hävitetystä temppelistä on jäljellä osan läntistä tukimuuria, itkumuuriksi sanottu. Mistä ja kuinka ihmeessä jättimäiset, jumbojettien painoiset kivet on louhittu, kuljetettu, tarkasti saumattu ja nostettu paikoilleen? Matkaaja voi astella muurin juurella esiin kaivettua roomalaisaikaista katuja. Jeesus käveli noilla katukivillä. Voi kiertää muurin kulmauksen ja istahtaa esiin kaivetuille temppelialueelle johtaneille portaille. Jeesus meni portaita pitkin temppeliin.

Varsinainen temppeli käsitti osan, jota sanottiin pyhäksi ja jossa papit toimivat uhripalvelusta, ja sitten oli kaikkein pyhin, jossa ylipappi toimitti kerran vuodessa sovintouhrin kansan puolesta. Temppeliä ympäröivän, pylväskäytävien reunustaman muukalaisten pihan erotti temppelistä 1,5 metriä korkea kiviäitä. Esipihaan saivat kaikki tulla. Siellä saattoi vaihtaa rahaa ja ostaa uhrattavia eläimiä ja varmaan matkamuuistoja ja pikaruokaakin. Ilmeisesti ei-juutalaisten lisäksi myöskään vammaiset eivät saaneet tulla tätä pihaa kauemmaksi (2. Sam. 5:7,8). Seuraava, sisempi alue oli naisten piha ja sitä seuraava Israelin piha juutalaisille miehille.

Nöyränä, lempeänä ja juhlistuna aasilaratsastava Jeesus ilmeisesti jo samana päivänä temppeliin tultaessa näyttää itsestään toisen, yllättävän puolen. Hän ajoi kaikki myyjät ja ostajat temppelistä ulos ja kaatoi heidän pöytänsä. Suuren temppelialueen laaja toiminta pysähtyi loppupäiväksi. Iltapäivän yhteys- ja syntiuhrit jäivät uhraamatta. Lempeys ei sulje pois lujuuksia. Todellinen rakkaus ja välittäminen vaativat joskus ankaruutta ja jyrkkyyttä. Tämän ymmärtäminen on käynyt vaikeaksi, koska sanoihin *rakkaus, suvaitsevaisuus* ja *tasa-arvo* on alettu sisällyttää kaiken hyväksyminen. Jo vanhemmille ja muille kasvattajille on käynyt vaikeaksi Jumalaa kunnioittavien ja lähimmäisen elämää suojaavien käskyjen opettaminen ja selkeän ein sanominen silloinkin, kun kysymys on väärästä ja vahingoittavasta. Sama suuntaus koskee yhteiskuntaa. Näennäinen sallivuus ei kuitenkaan vähennä tuhoavaa pahuutta, päinvastoin. Kuume ei laske, vaikka kuumemittari särjetään. Jeesus oli täynnä armoa ja totuutta. Rakkaus sulkee sisäänsä molemmat.

Kysymys temppelin pyhydestä on erityisen vaikea kirkolle. Julkiseen keskusteluun kysymys nousee silloin, kun

kirkossa halutaan järjestää muuta kuin tavanomaista hengellistä toimintaa. Mikä sopii kirkkoon? Syvemmissä mielessä kirkko haastetaan jatkuvasti silloin, kun kirkon sisältä tai ulkopuolelta vaaditaan kirkkoa tarkistamaan Raamattuun perustuvaa oppiaan, sanomaansa ja elämäänsä. Johannes toteaa temppelin puhdistamisesta kirjoittaessaan opetuslasten muistaneen silloin Psalmin sanan: ”Kiivaus sinun temppelisi puolesta kuluttaa minut” (Joh. 2:17). Rohkeutta ja kiivautta temppelin ja Jumalan pyhyiden puolesta ei juuri enää ole. Suorastaan käsittämätöntä nykyajalle on sellainen kiivaus ihmisten ajallisen ja iankaikkisen hyvän puolesta, joka saa hurskaat Psalmien kirjassa rukoilemaan pahoille ja epäuskoisille Jumalan kosta. Syy ei ole meidän suurempi rakkaudellisuus temme vaan kadottamamme Jumalan pyhyiden tunto, hyvän ja pahan haalaus ja utuisuus ja sen väistyminen mielestämme, että olemme vastuulliset Jumalalle.

Pyhyys ja pahuus ovat toisiinsa sidoksissa käänteisesti. Siellä, missä temppelin, Jumalan ja hänen sanansa pyhyys ja pysyvyys ihmisten mielessä vähenee, pahuus kasvaa, vaikka sitä kuinka laella ja valvonnalla tukittaisiin eikä sitä enää tunnustettaisi sellaiseksi pahuudeksi, joka johtuu Jumalasta luopumisesta. Jää selittämätön pahuus ja nimeämätön paha olo. Vielä pahempi on, jos kirkon tarjous on vain perinne, eettiset arvot ja sosiaalinen apu. Voiko mikään olla kauempaa evankeliumista! Jeesus tuli juuri siksi, ettei maailma kyennyt elämään eettisten arvojen mukaan. Vain yksi on täyttänyt vaatimukset ja antamalla itsensä uhriksi puolestamme tuonut meille sovituksen. Yksilön ja yhteiskunnan muutokseen, hyvään elämään ja taivastoivoon tarvitaan ihmiset syvältä muuttava hengellinen herätys. Ei mikään hallitus voi käskää eikä kirkon moraalipaatos synnyttää uskoa, rakkautta ja toivoa. Tarvitaan Jumalan

lain ja armon ihana evankeliumi.

Temppeliin menijät tarvitsivat rahanvaihtajien ja uhrieläinten myyjien palveluksia. Monissa rahoissa oli keisarin tai jokin epäjumalan kuva. Ne olivat siksi sopimattomia temppeликäyttöön. Eri puolilta Rooman valtakuntaa tulevien juutalaisten oli ylivoimaista tuoda uhrieläimet mukanaan, joten oli luontevaa ostaa ne temppeliin tullessaan. Mutta oliko kaikkea tätä toimintaa harjoitettava temppeлин alueella, jolloin ainakin muukalaisten oli yritettävä hiljentyä ja rukoilla kaiken kauppahälyn keskellä? Teksti ei mainitse metelistä tai kaupustelijoiden epärehellisyydestä mitään. Sitä paitsi Jeesus nuhteli myös ostajia. Kaupanteolla ja voitolla on oma oikeutettu paikkansa, mutta niitä ei tule asettaa jumalanpalveluksen edelle. Ehkä Jeesuksen vahva veto ennakoiki sitä lähellä olevaa hetkeä, jolloin hän itse on uhri kaikkien puolesta ja jonka jälkeen ei enää muita uhreja tarvita. Antoi-ko Jeesus profeettallisen viestin siitä, että pian koko temppeлиä ei enää ole? Tiedossa oli profeetan ennustus ajasta, jolloin kauppa ei enää käydä Herran temppe-lissä (Sak. 14:21). Sanat *rukouksen huone* ja *rosvojen luola* on jo profeetoilla (Jer. 7:11). Jeremian kirjan 7. luku avaakin sen, mistä ”rosvoudesta” on kysymys. Jumalasta luopunut kansa hakee temppe-listä halpaa armoa ilman parannusta syntielämästään ja turvaa Jumalalta taipumatta kuitenkaan Jumalan tahtoon. Ehkä temppeлин valtaajat tunsivatkin piston sydämessään. Ainakaan ei mainita vastarintaa Jeesuksen toimille.

Tapahtuu kuitenkin temppeлин reformaatio. Nyt astuvat esiin ja temppeliin ne, jotka tuntevat armoa ja apua tarvitsevan- sa. Juhlallisen temppeलिpalveluksen rakenteet ja korkean kirkollisuuden käsikirja- hirtaudet ovat taatusti koetuksella, kun ihmisen pojat ja tyttäret tulevat vammo- jensa ja tarpeidensa kanssa itkien ja vailla

kirkollista kieltä, käytöstä ja opillista pe- rehtyneisyyttä. Voidaan puhua kauniisti yhteisöllisyydestä, mutta jos todella an- taudutaan ennakoimattomaan vuorovai- kutuksellisuuteen, tulevat kaikenlaiset inhimilliset ylilyönnit myös mahdollisik- si. Menkää, ihmiset, ilojenne ja kipujenne kanssa kirkkoihin! Sanokaa, että tulitte, koska olette kuulleet, että täällä Jeesus ot- taa vastaan syntisiä, ja pyytäkää, että puo- lestanne rukoillaan! Temppeли on ruko- uksen huone, kun siellä on Jeesus. Ilman häntä se on jotakin muuta.

Sen verran ylipapit ja lainkäyttäjät ai- heuttivat haittaa ja harmia Jeesuksen toi- minnalle, että yhä vielä herkistymme varovaisiksi silloin, kun korkeat kirkon miehet ryhtyvät jakamaan plussia ja mii- nuksia Raamatun ja uskon kysymyksissä. Nytkin Jeesus teki heidän mielestään kaik- kea hämmästyttävää. Ensin temppeлин tyhjennys, sitten vetoaminen Raamattuun ja temppeлин täyttö hädänalaisilla ohi li- turgisten kaavojen. Kaiken kukkuraksi jatkuvat jo Öljymäellä alkaneet lasten rie- mulliset ”hoosianna”-huudot. He kesti- vät kaupustelun hälyn, mutteivät lasten ylistystä! Jeesus vetosi kiistakohdissa Raa- mattuun. Toki Jumalaa voivat ylistää suu- ret temppeλικuorot ja loistavat muusikot lahjoillaan silloin, kun se tapahtuu uskon ja nöyryyden hengessä Jumalan kunnii- aksi. Lasten kiitos ja ylistys on kuitenkin jotakin sellaista, että jos se puuttuu kes- keltämme, seurakuntamme sairastavat vakavaa puutostautia.

Kysymys ei ollut Raamatun tulkinnas- ta vaan torjunnasta. ”Jeesus jätti heidät siihen.” Harvinaisia eivät ole olleet ajat, jolloin temppeлин kylmyys ja tyhjyys ovat ajaneet Jeesuksen seuraajat ystäväkotei- hin, paikkoihin, missä kuuluu Hyvän Pai- menen ääni. ●

Keijo Rainerma

Rovasti, Kankaanpään seurakunnan
kirkkoherra

Seuraava numero

Perusta 2/2012 ilmestyy 20.3. Sen aihepiirinä on Jeesus – itsessään, meille, maailmalle. Sitä tarkastellaan teologisten opintopäivien runsaan aineiston varassa, niin että siitä muodostuu laaja kokonaisuus. Tanskalaisen vieraan, professori **Asger Chr. Höjlundin**, kolmen luennon aiheena on ”Hän tyhjensi itsensä”: Jeesuksen jumalinhimillinen persoona nykyteologian ja Uuden testamentin valossa. Nuori Lewis-tutkija **Jason Lepojärvi** selvittelee rakkautta yleensä, Jeesuksen ja hänen äitinsä välillä ja kristittyjen kesken. Piispa **Simo Peuran** aiheena on Jeesus ja kirkko. Lähetysohjentaja **Lea Lukka** tutkistelee koko Jeesusta koko ihmiskunnalle lähe-tyksen sekä lain ja evankeliumin valossa. Lisäksi luodaan silmäyksiä Jeesukseen kuvataiteessa ja yleensä kristilliseen kuvatai-teeseen. ●

Perusta

Uskon ja ajattelun avuksi
39. vuosikerta
Ilmestyy kuudesti vuodessa

Julkaisijat

Suomen Evankelisluterilainen Opiskelija- ja Koululaislähetys ry | OPKO
Suomen Raamattuopiston Säätiö | SROS
Suomen teologinen instituutti ry | STI

Vastaava päätoimittaja 2011–2013

Raimo Mäkelä | raimo.makela@kotiportti.fi
050 910 9058

Toinen päätoimittaja 2011–2013

Timo Eskola | timo.eskola@teolinst.fi
09 668 9550

Toimitussihteeri ja taittaja

Paula Eskola | paula.eskola@sro.fi
09 5123 9157

Ulkoasun suunnittelu

Teemu Junkkaala | teemu@gstj.fi

Toimitus 2001–2013

Juha Ahvio | juha.ahvio@elisanet.fi
Ville Kettunen | ville.kettunen@helsinki.fi
Jukka Norvanto | jukka@norvanto.fi
Leif Nummela | leif.nummela@uusitie.com
Olli-Pekka Vainio | olli-pekka.vainio@helsinki.fi
Juha Vähäsarja | juha.vahasarja@sro.fi

Neuvottelukunta 2011–2013

Puheenjohtaja: Keijo Rainerma, Juha Auvinen,
Leif Erikson, Ruth Franzén, Salli Hakala, Markku
Ihonen, Tapani Innanen, Timo Junkkaala,
Sammeli Juntunen, Ilmari Karimies, Alekski
Kuokkanen, Jussi Miettinen, Pekka Mäkipää,
Olavi Peltola, Henrik Perret, Timo Pokki, Tapio
Puolimatka, Erkki Ranta (varapuheenjohtaja),
Timo Rämä, Niilo Räsänen, Matti Sartonen,
Mauri Tervonen, Lauri Thurén, Aku Visala

Toimituksen osoite

PL 15, 02701 Kauniainen

Kustantaja

Perussanoma Oy

Tilauspalvelu

Sirpa Mäkelä | sirpa.makela@sro.fi
09 5123 9152 | PL 15, 02701 Kauniainen

Tilaushinnat 2012

Opiskelijatilaus 33 €/vuosi, kestotilaus 36€/vuosi, määräaikaistilaus 39 €/vuosi, irtonumero 7 €

Ilmoitushinnat

1/1 sivu: 130 mm (lev.) × 193 mm (kork.) 250 €,
½ sivu: vaaka 130 mm × 96,5 mm 140 €,
pysty 62,5 mm × 193 mm 140 €,
muut: 0,80 €/pmm, palstaleveys 62,5 mm.
Hintoihin lisätään alv. (23 %).

Ilmoitusten vastaanotto

perusta@sro.fi | 09 5123 9157

Kirjapaino

Kirjapaino Uusimaa. Perusta-lehti painetaan ympäristöystävällisesti.

Aikakauslehtien liiton jäsen.
ISSN 0355-7111